

Humour as a Political Tool: Translating Stories from
Sherman Alexie's *Ten Little Indians* into Turkish

Deniz Mayadağ

Thesis submitted to the Faculty of Graduate and Postdoctoral
Studies in partial fulfilment of the requirements for the MA
degree in Translation Studies

School of Translation and Interpretation
Faculty of Arts
University of Ottawa

© Deniz Mayadağ, Ottawa, Canada 2017

TABLE OF CONTENTS

ABSTRACT	iii
RÉSUMÉ	iv
ACKNOWLEDGEMENTS.....	v
INTRODUCTION	1
CHAPTER ONE: CONTEXTUALISING SHERMAN ALEXIE IN THE UNITED STATES AND TURKEY	6
1.1 Sherman Alexie and His Literary Position	6
1.2 Problems of Racism in Turkey	10
1.3 Humour as a Political Tool in Turkey	11
CHAPTER TWO: SHERMAN ALEXIE'S PORTRAYAL IN THE TURKISH LITERARY SYSTEM.....	15
2.1 The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven in the Turkish Literary System.....	15
2.2 Reservation Blues in the Turkish Literary System	24
CHAPTER THREE: THE STORIES TRANSLATED FROM TEN LITTLE INDIANS	34
3.1 Avukatlar Ligi.....	34
3.2 Biri Şahidim Olabilir Mi?	50
3.3 Gitme Usulca	78
3.4 Meydan Turu	83
CHAPTER FOUR: FOR AND AGAINST THE FOREIGNIZATION METHOD	106
4.1 Venuti and Foreignization	106
4.2 Advantages and Disadvantages of Venuti's Foreignization.....	109
4.3 The Translation of the Four Stories from Ten Little Indians.....	120
CONCLUSION.....	127
WORKS CITED.....	131

ABSTRACT

Sherman Alexie's work revolves around Native Americans—Native Americans who deal with problems such as poverty, alcoholism, transgenerational trauma, modern life, ethnic stereotyping, and institutionalized racism. His voice is thought-provoking, poignant, destabilizing, and also, absolutely funny. His unique approach to heavy political matters offers us a different way of resistance in which people laugh through their tears and maybe change how they react to the issues surrounding themselves.

In this thesis, I offer an analysis of who Sherman Alexie is as an author in the United States. I also look into his importance for Turkey in terms of our issues of racism and our understanding of political humour, in hopes of influencing other destabilizing works through his translations. Later, I discuss how he is portrayed in the Turkish literary system by examining two of his translated books, *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* (*Çılgın Atı Düşlemek*) and *Reservation Blues* (*Kızılderiliye Yer Yok*), through Lawrence Venuti's views on the foreignization and domestication methods in *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Subsequently, I present my translation of "Lawyer's League", "Can I Get a Witness?", "Do Not Go Gentle" and "Flight Patterns" from *Ten Little Indians* as an alternative translation method. Finally, I analyse the foreignization method in relation to translating Sherman Alexie, before explaining my translation choices.

RÉSUMÉ

L'œuvre de Sherman Alexie s'articule autour des Amérindiens et la myriade de problèmes auxquels ils doivent faire face—pauvreté, alcoolisme, traumatismes intergénérationnels, modernisation, stéréotypes ethniques et racisme institutionnalisé. Son œuvre est poignante, déstabilisante, provocatrice et, par-dessus tout, incroyablement drôle. Sa façon unique d'aborder des questions politiques délicates nous offre un moyen de résistance alternatif, qui fait à la fois rire et pleurer, et qui change la façon dont nous réagissons aux enjeux qui font partie de notre quotidien.

Dans cette thèse, j'offrirai une analyse de l'auteur américain Sherman Alexie. Je poserai un regard sur son importance pour la Turquie en lien avec les problèmes de racisme et la compréhension de l'humour politique dans ce pays, dans l'espoir d'influencer d'autres œuvres déstabilisantes par ses traductions. J'aborderai également comment l'auteur s'inscrit dans le système littéraire turc par l'étude de ses deux ouvrages traduits, *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* (*Çılgın Atı Düşlemek*) et *Reservation Blues* (*Kızılderiliye Yer Yok*), menée à partir des théories sur la traduction sourcière et cibliste de Lawrence Venuti dans *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Par la suite, je présenterai ma traduction de «Lawyer's League», «Can I Get a Witness?», «Do Not Go Gentle» et «Flight Patterns», tirées du recueil *Ten Little Indians*, à travers laquelle je propose une méthode de traduction alternative. Enfin, j'analyserai la méthode de traduction sourcière en lien avec la traduction de l'œuvre de Sherman Alexie, avant de justifier mes propres choix de traduction.

ACKNOWLEDGEMENTS

I would like to express my gratitude to my supervisors Marc Charron and Şehnaz Tahir Gürçağlar for their invaluable guidance and patience. This thesis would not have been possible without their amazing support and knowledge. I have enjoyed learning from them immensely, and it is a privilege to be their student.

My special thanks to Kim Fortuny for teaching me so much about literature, humour and their power. I wish being her student forever was a financially sustainable way of living. I am grateful to her for accepting me into the best classes I took at Boğaziçi University and introducing me to the genius of Sherman Alexie.

So many old and new friends have helped me throughout my academic journey in Canada, but it was Elise Pelletier and Éric Dow who made it so incredible and fun. I will never forget their friendship, kindness and generosity.

Finally, I am thankful to my family for always being by my side when I was 8000 kilometres away. My mother, Nuray Mayadağ, is magical—I hope I can possess a fragment of her love, compassion or wisdom one day. And my dearest, Maya, thank you for all your help and the joy you have brought into our lives.

I dedicate this thesis to all the child victims of state terrorism in Turkey.

INTRODUCTION

“Comic strategy [...] sees life as a game. [...] When faced with polar opposites, the problem of comedy is always how to resolve conflict without destroying the participants. Comedy is the art of accommodation and reconciliation,” observes Joseph W. Meeker in “The Comedy of Survival” (17). In cases of confrontation, resorting to comedy or humour offers a common language for people who cannot establish a dialogue and understand each other. When faced with humour, people drop their guards and listen. For a person or people resisting oppression, this might facilitate their survival without causing further aggression and destruction.

When one considers the case of Native Americans¹ and humour, the aspect of survival—both physically and culturally—becomes obvious. The European colonization starting in the 15th century and the subsequent traumas of wars, massacres, treaties, displacements, epidemics, starvation and cultural destruction have left behind Native peoples who needed to survive these atrocities and preserve their identities. The same need for survival and preservation of identity remains relevant today because the attack on Native American existence still continues, this time in the form of relentless racism, ethnic stereotyping, lack of education, alcoholism, and poverty: the physical war between Natives and colonizers has turned into a social and cultural one. In this ongoing conflict of hundreds of years, humour has the potential to become a peaceful, conciliating, pacifying way of starting the discussion on the politics which create the war. Humour, a method which ridicules and

¹ Sherman Alexie prefers the term Indian as anyone born in the Americas can be Native American, but I do not prefer it as it is a case of colonial misnaming. To make us both happy, I use the terms interchangeably.

belittles strong emotions, along with great ideas and ideals (Meeker 12), can soften harsh political issues and offer both parties a chance to participate in the dialogue.

Sherman Alexie's body of work can be seen as a testament to successfully using humour as a politically charged tool. His poems, stories and novels generally concentrate on recurring Native characters who live in Washington state, specifically, in the micro-universe of the Spokane Indian Reservation or Seattle. By limiting his writing to a certain geography and certain characters, Sherman Alexie creates the opportunity to both develop his stories across various narratives and "explore larger issues" of political significance (Grassian 6). In the first section of my thesis, I look into his literary approach and define his position in the literary system of the United States².

Afterwards, I clarify why Sherman Alexie's writing is my focal point. As a member of a minority in his own country, as an author resisting oppressive and racist politics of hundreds of years, as a Native speaking the oppressor's language, Sherman Alexie has a lot in common with a Kurdish, Armenian or Jewish author in Turkey, living as a member of a minority in his/her own country, struggling against oppressive and racist politics which have been going on since the Ottoman Empire, and speaking the oppressor's language. I argue that Sherman Alexie fits into Turkey's socio-political context and the Turkish understanding of political humour facilitates translating him into Turkish.

In the second section, I explore how Sherman Alexie has been portrayed in Turkey. Of his four books which have been translated into Turkish so far, namely *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*, *Reservation Blues*, *Indian Killer* and *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian*, *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues* have an

² I use the term "literary system" to discuss a specific literature in its entirety, without referring to Itamar Even-Zohar's polysystem theory.

intertextual connection through their themes and characters. When the scope of this thesis is also considered, it becomes reasonable to argue that, for my analysis, focusing on the translation methods employed in these two books will yield clearer results about how Sherman Alexie is portrayed in the Turkish literary system.

This—limited—analysis of the translation methods used in Sherman Alexie's books and his likely portrayal in Turkish literature is based on Lawrence Venuti's concept of symptomatic reading: Venuti's approach not only reveals the discontinuities of the domestication method in translated texts on semantic, syntactical and discursive levels but also examines the target culture-specific driving forces behind the choices of domestication and foreignization (*The Translator's Invisibility* 29, 37). As Venuti defines domestication as an approach which involves evoking a sense of fluency, authorship and transparency by complying with familiar target culture values (*The Translator's Invisibility* 7), my discussion also revolves around the examples with such familiarizing tendencies. In contrast, foreignization is defined as disrupting target culture values and introducing source culture elements which shatter the illusion of fluency, authorship and transparency (*The Translator's Invisibility* 20-21), thus, I consider foreign semantic, syntactical and discursive elements to be instances of foreignization. And by examining the examples of domestication and foreignization, specifically in parts where humour and politics intersect, I attempt to determine if Sherman Alexie is portrayed differently or against his preference in Turkey compared to the United States.

It must be emphasized that extra textual materials such as book reviews, readers' comments and promotional materials can offer more information about the exact portrayal of Sherman Alexie in Turkey, however, Venuti's symptomatic analysis is concerned with translators and their voluntary or involuntary preferences. Thus, my analysis also focuses on

how the translations of *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues* reflect Sherman Alexie's unique style and what this might mean in terms of his portrayal in the Turkish literary system.

After this discussion, I offer my own translation of "Lawyer's League", "Can I Get a Witness?", "Do Not Go Gentle" and "Flight Patterns" from *Ten Little Indians* as an alternative portrayal of Sherman Alexie in the Turkish literary system. Since *Ten Little Indians* has not been translated into Turkish and has a similar structure to *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues* in terms of their themes and their humorous discussion of such themes, it is suitable for an attempt to change Sherman Alexie's portrayal in Turkey. The selected stories from this book not only show Sherman Alexie's humorously political style but also offer a discussion of poverty, prejudice, racism and terrorism, which is relevant to my thesis problem. My translation solution for these stories, which is a mixture of the foreignization and domestication methods, attempts to avoid the downsides of these methods while benefiting from their strengths. Defying Schleiermacher, who prescribed that "Either the translator leaves the writer in peace as much as possible and moves the reader toward him; or he leaves the reader in peace as much as possible and moves the writer toward him" (49), I suggest disturbing both the writer's and the—assumed—reader's³ peace and making them move towards each other.

The translation is followed by a discussion of why such a method is arguably more suitable for Sherman Alexie's portrayal in Turkey. This discussion is carried out with regard to Venuti's ideas on foreignization and their possible advantages—such as reproducing a

³ Since this thesis is a theoretical effort to introduce a different political approach into Turkish while disturbing the binaries of Translation Studies, it is not meant to be read by an actual readership. I discuss the issue of readership in more detail in Chapter Four.

similar politically destabilizing effect in Turkish—and limits—such as decreasing the chances of readability and understandability for the reader—in Sherman Alexie’s case. In this final section, Anthony Pym’s arguments about Venuti’s approach in “Venuti’s Visibility” are also a part of my theoretical framework.

Sherman Alexie combines dark, witty and shocking humour with political criticism, linguistic simplicity with heavy tragedy, absurd, dreamlike situations with daily events: he moves from one situation to another so fast that the reader is left both perplexed and intrigued. I am interested in seeing how this unique style of resistance could be implemented in Turkey, a country where the intermingling of humour and politics has important examples. Through the translations of Sherman Alexie, it might be possible to influence a new discourse around the issues of racism and oppression.

CHAPTER ONE

CONTEXTUALISING SHERMAN ALEXIE IN THE UNITED STATES AND TURKEY

In this chapter, I will start by examining Sherman Alexie, his literary perspective and his position in the literary system of the United States to understand and discuss his writing better. Later, I will take a brief foray into Turkey's problematic relations to its minority groups and analyse a few examples where humour is used as a political tool in Turkey. I will argue that Sherman Alexie fits this literary and socio-political context and the disruptive effect he creates through humour has a strong potential to help the readers reflect on Turkey's own issues and to influence other disruptive works in the Turkish literary system.

1.1 Sherman Alexie and His Literary Position

Sherman Alexie is a Coeur d'Alene and Spokane Native who was born on October 7, 1966, on the Spokane Indian Reservation. Born with hydrocephalus, he had to go through a high-risk surgery at a young age. Even though he survived the surgery, he kept suffering from side effects, which made him a target for mockery and bullying as a child. This is when he first discovered that humour could be a form of self-defence: "You make people laugh and you disarm them. You sort of sneak up on them. You can say controversial or rowdy things and they'll listen or laugh" (Torrez qtd. in Coulombe 108).

This discovery, along with being born into a family suffering from poverty and alcoholism, has shaped his writing immensely. As a poet, writer, and filmmaker, he has produced 25 books and 2 movies, which have won him a great number of awards, including the American Book Award (1996), the National Book Award for Young People's Literature (2007) and the PEN/Faulkner Award for Fiction (2010). His critically acclaimed works often make use of pop culture items, biographical incidents, Native traditions, and of course,

humour to depict the lives of modern day Natives facing social and cultural problems in the United States.

Interestingly, Sherman Alexie's style has been criticized by some other Natives for "not producing an accurate representation of Indians", which "contributes to a portrait of an exaggerated version of reservation life, one that perpetuates many of the stereotypes of native people" (Bird 47). Another critic suggests that "by not writing specifically to strengthen tribal political sovereignty, Sherman Alexie is engaging in a distracting or irrelevant artistic project" (Nelson 40). Such views are based on the idea that Native authors have the responsibility to inform non-Natives correctly and work towards creating a better Native image, even while writing a work of fiction.

Whether this responsibility should exist or not falls outside the scope of this thesis; however, we can examine if Sherman Alexie really profits from recreating Native stereotypes. For example, Bird accuses him of using the drunken Indian narrative to exploit the idea of sad, desperate Indians (51). However, Sherman Alexie not only acknowledges the relationship between himself and his characters by saying "All of my characters are me" (McNally 27), but also shares that alcoholism is an epidemic most of his family members suffered—and died—from (KCTS9 "Sherman Alexie"; Jaggi "All Rage"). Sherman Alexie's drunken Indians are extensions of his real-life experience rather than stereotypes. What is more, these Indians are portrayed in the context of both their personal mistakes and the conditions—such as racism, lack of education and poverty—which facilitate such mistakes. The result is a realistic approach to a Native problem, which challenges both Native and non-Native paradigms by showing the reservation and Natives in a new light.

In addition to realism, Sherman Alexie breaks stereotypes through imagination, through attributing new meanings to these stereotypes. Even the title *The Lone Ranger and*

Tonto Fistfight in Heaven, which incidentally “came to him in a dream, where the Lone Ranger and Tonto got into a fistfight in heaven and the loser had to go to hell” (McNally 27), offers a new, original image of Natives. The iconic character Tonto is no longer a wise, stoic Indian, a noble savage, who faithfully accompanies the Lone Ranger: he is fighting against the oppressor and actively challenging their power relations. In “Imagining The Reservation” from the same book, Sherman Alexie shares his survival formula: “Survival = Anger × Imagination” (150). In the story, Indians are imagined in positions of power, in positions where their stereotypes are subverted. As Cox explains, “Imagining alternative histories might not change the present [...], but conceiving of other possibilities, revisioning a history in which Native Americans write Native Americans back into the landscape, will influence the future” (58). Thus, Sherman Alexie does not just imagine original Natives, he also aims to change how Natives are positioned in the social system by letting them imagine what they could become.

As a force to balance his harsh truths and destabilizing dreams, Sherman Alexie uses humour. He prefers ironic remarks, absurd situations, sudden juxtapositions of satire and tragedy instead of puns and other wordplays. While his language is fairly simple and conversational, his themes are often dark and serious. People who are not familiar with his understanding of humour or his purpose of using humour can, for example, find its combination with terrorism inappropriate or offensive. In response, he offers a discussion of humour and its amorality: “Just because something is funny doesn’t mean it isn’t serious. [...] There are always going to be people who don’t like humour because people who are funny are sarcastic and irreverent. It makes people nervous” (McNally 28). It is important to realize that having no moral obligations to be reverent helps the humourist both go beyond one culture’s value system into a neutral position and communicate powerful messages across

cultures, across power relations. Allowing sensitive issues to be discussed only in a socially accepted manner can limit the participation in such a discussion and inhibit the possible resolution, while humour can serve as both a bandage over the wounds of the oppressed and a “green card” into the oppressor’s mind (Nelson 43).

However, Sherman Alexie’s humour can make people nervous regardless of their position on the amorality of humour. For example, in “The Fun House” from *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*, a Native mother looks at her newborn son and only thinks, “Will he love to eat potatoes?” Later, she thinks of naming him “Potatoes or maybe Albert” (81-82). The contrast between what a mother may normally think when she first sees her newborn and what is on this Native woman’s mind is initially humorous. Suggesting to name her son Potatoes as if it is a regular name amplifies the comedic effect. But the effect does not lead to a good feeling: the reader is uncomfortable and pained by how poverty suddenly outweighs the joy of life. Sherman Alexie’s humour is never far from tragedy and never without political criticism. His method of destabilizing his culture is delivering polemical comments through his fiction, but what makes them powerful is their combination with scathing humour. Similarly, his stories generally end on relatively positive notes, but because of his destabilizing method, the overall sentiment after reading him is disturbance or sadness. As McFarland puts it, “The impact [of his humour] is closer to catharsis than to escape” (32): he does not take us away from pain, he brings us right into it.

Considering all this, it is hard to define Sherman Alexie. To many of his fellow Natives, he has been an apple since childhood, red on the outside and white on the inside, because any kind of success is associated with being white on the reservation (KCTS9 “Sherman Alexie”). To many of his fellow Native authors, he is an author who has figured out what white people like and has taken advantage of it. To non-Native Americans, he is a man who simply holds

their oppression and racism against them. I see him as a contemporary trickster figure in the social and literary system of the United States: through the promise of humour, he fools people into a realization of what it is like to be a Native today, breaks stereotypes of hundreds of years and resists the colonizer's attack on Native presence. If we want to portray him better in our own literary system as translators, it is essential for us to understand how his political messages interact with humour and how they help destabilize his culture.

1.2 Problems of Racism in Turkey

The history of Turkey's ailing relationship to its minority groups, such as Armenian, Kurdish, Greek, Jewish and Assyrian ones, to mention a few, goes back to the times of the Ottoman Empire. Since this historical background falls outside the scope of my thesis, I will not offer any detailed information on how the minority groups were treated in the Ottoman period or on the history of their struggles for independence throughout the 19th century and beyond, very much in the spirit of modern nation-building efforts elsewhere in Europe. As for the present day situation, several major issues remain with various minority groups that have also attracted international attention and involved international judicial processes, such as appeals made by individuals from Turkey to the European Court of Human Rights and judgments by ECHR against Turkey. Currently, Kurds and some non-Muslim minority groups, mainly Armenians and Greeks, seem to suffer the most from a series of anti-democratic and unlawful practices, some of which constitute serious breaches of human rights.

Even though the oppression in Turkey is not colonialist in nature (as opposed to the oppression against Indians), and the systems of oppression—for example, reservations—are unique to each case, the problems such as displacement, cultural destruction, loss of language, lack of education, systematic impoverishment and ethnic prejudice are similar, if not the same.

As previously discussed, Sherman Alexie's approach as a trickster, as a destabilizer in the literary system of the United States is remarkable in terms of offering a new look on Indian problems. Through understanding his works as accurately as possible, we might be able to develop our own systems of destabilization and start our own humorous but political dialogues on Kurdish, Armenian, Greek or Jewish problems in Turkey. We might be able to combine Sherman Alexie's painful sense of humour with sufferings from Turkey.

1.3 Humour as a Political Tool in Turkey

Since Sherman Alexie uses humour to shock and engage the reader while communicating his political messages, previous examples of using humour as a political tool in Turkey can show how familiar and acceptable this style is for the target reader. One of the most prominent examples of politically charged humour in Turkish literature is Aziz Nesin, who wrote over one hundred books such as *Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz* (1977), *Şimdiki Çocuklar Harika* (1967) and *Damda Deli Var* (1956), most of which involve humorous stories criticizing government and society on a wide variety of issues. In his novels, story books, poetry books and even children's books, a profound discussion of improving the current state of the country through fixing widespread problems such as corruption, ignorance, dishonesty and injustice can be observed. His natural and clear style while using dark humour increases the readability and the social, cultural and political influence of his works, which are still relevant and popular today. Similarly, the humour magazine he founded with famous Turkish writers Sabahattin Ali and Rıfat Ilgaz, *Markopaşa*, uses dark humour as an instrument of political opposition. Even though the magazine was often prohibited, pulled off shelves and forced to change titles, and its writers faced prosecution and imprisonment, the magazine's popularity at the time (1946-1950) proves how politically influential it was (Nesin "Markopaşa Meselesi").

Another significant example of using humour as a political tool in Turkey is the Gezi Park protests which started on 28 May 2013 and continued for over two months. Aside from being an unparalleled resistance in Turkish history in terms of the number and political diversity of protestors, Gezi is marked by the peaceful and humorous approach of these protestors in the face of police brutality. Yalçıntaş observes that the participation of masses was mainly due to the creative and humorous aspect of the protests (2) and this aspect is “the most enduring contribution of the Gezi generation in the political and intellectual life of Turkey” (4).

Through countless songs, slogans, graffiti and posters, protestors criticized the government’s actions humorously, often referring to pop culture items such as video games and TV shows. Some other frequently used humorous devices in the Gezi discourse were neologisms such as “chapulling”⁴ and “disproportionate intelligence”⁵, iconic protestors such as Kitap Okuyan Adam [The Reading Man], Çıplak Vatandaş [The Naked Citizen] and Davulcu Vedat [Drummer Vedat], and symbols such as penguins, Circle-A’s and Guy Fawkes masks. With these devices, humour not only became a peaceful outlet for the oppressed but also served as a way to reach out to the masses who were perhaps unable to fully understand the true nature of the protests because of the censorship and disinformation of mainstream media channels (Öktem “Why Turkey’s Mainstream Media”). Since this spontaneously created humorous discourse has communicated the protestors’ criticism of the authoritarian government so successfully, the political use of humour is now an even more familiar concept

⁴ A term reappropriated from the word “çapulcu” after the then Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan called the protestors “üç beş çapulcu” [a bunch of marauders].

⁵ A term to describe the intelligent methods of protest used against the police’s disproportionate force.

for the Turkish reader. For my case, this might mean understanding Sherman Alexie better and creating similar forms of resistance in Turkish literature.

A final example to be discussed is the Kurdish minority which already makes use of humour as a political tool. Grabolle observes that Kurdish identity, which is often reflected as essentially ignorant and backward or terrorist and traitor in the Turkish media, is being redefined through humorous sketches in Kurdish (92-94). According to her, by using “everyday themes, predictable endings, slapstick humour, exaggerated miming and gesturing, and cross-dressing for comic effect” (96), these sketches aim to form a Kurdish self which is independent from the oppressor’s stereotypes and to become a medium which unites Kurds across different regions, languages and backgrounds (98-100). Even though the sketches are not political in content, the very act of breaking stereotypes and imagining a new Kurdish self without referring to Turks or the state (99) is political and empowering in itself. Through these sketches, Kurds find a chance to subvert their positions in this alternative world without the oppressor.

While Sherman Alexie’s humour is born out of a different context and is specifically critical of the oppressive past and present of the United States, his resistance as a member of a minority resonates across cultures and languages. I find his example meaningful in today’s Turkey, since there is not only a similar need for questioning and criticizing our ethnic hierarchy of hundreds of years but also a ground for doing it with humour and reconciliation. As Demirkol and Paker observe (171), there is a shift towards a more democratic society since the 1990s—which started as a result of the “continuous pressure by the EU and international human rights organisations” (Grabolle 99)—and this shift can allow us to change the discourse around minority issues and break the stereotypes perpetuated against non-Turkish and non-

Sunni people in Turkey. In this respect, Sherman Alexie's dark, shocking humour has the potential to show the target reader different ways of destabilizing a system.

CHAPTER TWO

SHERMAN ALEXIE'S PORTRAYAL IN THE TURKISH LITERARY SYSTEM

In this chapter, I will analyse how Sherman Alexie has been initially portrayed in the Turkish literary system through the translations of *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues*. I will use Venuti's concept of symptomatic reading to determine the driving forces behind the translators' voluntary or involuntary decisions.

2.1 *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* in the Turkish Literary System

As previously mentioned, four of Sherman Alexie's books have been translated into Turkish and two of them, *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues*, are connected through their character arcs and their similar humorously political approaches. In addition to this narrative link, they are the first two books translated from him into Turkish, in 2001 and 2008, respectively. Even though their symptomatic analysis does not provide a complete picture, one can at least observe Sherman Alexie's initial portrayal in the Turkish literary system and its consequences.

The first book, *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*, is a short story book published in 1993 and it marks the beginning of Sherman Alexie's rise to fame. Through interconnected stories, it depicts the life on the reservation for today's Native people. The book's title refers to the fictional crime-fighting duo in the Old West, who were created for a radio show in 1933 and have inspired numerous television shows, movies and comic books through the years. The iconic Lone Ranger teams up with Tonto in their adventures against "the bad guys"; however, Sherman Alexie pictures them fighting with each other in their afterlives in heaven. This suggests that the problems of displacement, racism and oppression have not been resolved between the Native and the White Man yet: the oppressed Natives are not resting in peace.

Sherman Alexie imagines such a conflict specifically between Tonto and the Lone Ranger because they are the clearest representations of the encroachment of white culture on the reservation: “The Indian reservation feels the force of white capital culture pressing upon his culture, with its TV imagery and junk food infiltrating the reservation both physically and mentally” (Rothberg 67). The depiction of Indians in the media not only spreads the old, racist stereotypes but also weakens people’s connection to their own identities, effectively erasing their cultures. Unable to see a true Indian—even today, it is possible to see actors from other nationalities representing Indians in cinema, such as Johnny Depp in *The Lone Ranger* (2013) and Benicio Del Toro in *Jimmy P.* (2013)—or a true representation of an Indian on the screen, Indians find that their real identities are not welcome, while non-Indians form their judgements of Indians based on misrepresentations.

In terms of Indian representation, Sherman Alexie remembers that he used to root for John Wayne in Western movies because he could not associate himself with the Indians on the screen: “I didn’t recognize those Indians; I wasn’t those Indians; I wasn’t running around in a loincloth. I wasn’t vicious. I wasn’t some sociopath with war paint” (CBS “The Toughest Indian”). In fact, as a child, he hated Tonto because Tonto was the only cinematic Indian who looked like him (Alexie “I Hated Tonto”). Tonto is a character who is close to nature, he is mystical and stoic, and he speaks broken English: he is the epitome of Indian stereotypes in American culture, who recreates the idea that there is a pan-Indian identity with all these qualities. The fact that Tonto looks Indian, unlike the white actors like Tom Laughlin who have represented Indians in cinema, causes Sherman Alexie to disassociate himself from him, and also, from his own Indianness.

Consequently, the title *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* not only successfully provokes the reader by showing these iconic characters in conflict but also hints

at Sherman Alexie's thoughts about colonial oppression. However, this important reference to the Lone Ranger and Tonto is omitted from the book's Turkish translation: translated by Ahu Ersözlü⁶ and published by Ütopya Yayınevi⁷ in 2001, the book is titled *Çılgın Atı Düşlemek* after the story "Crazy Horse Dreams". The decision to change the title seems to be rooted in the marketability of the book in Turkey, where the original reference would make little sense to the average Turkish reader. By using another story's title with a more familiar reference, Crazy Horse, the title of the translation emphasizes that the book is about Natives.

There are also important differences between the two book's covers. The original book's first edition has a depiction of the Lone Ranger and Tonto fistfighting in the sky among the clouds. Under heaven, there is a backboard as a reference to the recurring theme of basketball and Natives in Sherman Alexie's writing. A salmon, which is a symbol from the book that signifies life and resurrection in Spokane culture, is passing over the hoop, leaving a shiny trace behind. On the background, there is a big fire, a storm and a car driving away, which refer to some of the stories in the book.

On the translated book's cover, however, one finds Robert Lindneux's painting *The Trail of Tears* (1942), depicting the displacement of Cherokees from their lands. The publisher reinforces the emphasis on the Nativeness of the book by displaying an event with which the target reader would potentially be more familiar. The imagery in the original book, which brings out various aspects of Native culture and relates to the author's writing, is replaced with a commonly known image of Native suffering, which is not even specifically mentioned

⁶ Ahu Ersözlü graduated from Hacettepe University with a degree in English Language and Literature. *Çılgın Atı Düşlemek* is her only translation.

⁷ Ütopya Yayınevi is a publishing house in Ankara which mostly publishes educational, philosophical and political books.

in the book. The author's attempt to show Natives in a new light is, in a way, thwarted by the translated book's title and cover, at least in the reader's initial contact with the work.

However, interestingly, Sherman Alexie's *Los Angeles Times* article "I Hated Tonto (Still Do)" is included in the translated book as a prologue for the reader. By clarifying what Tonto symbolizes for Natives and what Sherman Alexie thinks about the colonial culture as a Native author, the translator or the publishers help target readers understand the book and its destabilizing position better. Moreover, the prologue compensates for the changes made on the title and the cover to some extent by delivering their intended messages I have previously mentioned. Its addition also proves that such changes are likely based on profitability: by initially offering relatively more recognizable Native elements to potential target readers, the publishers try to increase their chances of selling the book, even though this means recreating what Bird calls "America's favourite subjects when it comes to Indians: tragedy and despair" (51). It is probable that as a country under the cultural hegemony of the United States, Turkey has received the suffering Indian stereotype through literature and cinema and favoured it as a familiar Indian image.⁸

When the translated book is further examined, it becomes clear that the translator prefers to make the original text easier to read through numerous translator's notes and sentence modifications. Indian and American specific terminology—such as HUD housing, BIA, powwow, tipi, sweathouse, 7-Eleven or Coors Light—is usually explained in footnotes to bring the reader closer to the original. Concepts which are not directly translatable or commonly known are replaced with their explanations, sometimes at the expense of the humorous effect. An example of such a modification is as follows: the sentence "Will this be

⁸ The issue of cultural hegemony is further discussed in Chapter Four.

all?' he asked me, in that company effort to make me do some impulse shopping" (*The Lone Ranger* 183) is simplified and explained as "'Başka bir şey var mı?' diye sordu, bu soruyla gaza gelip bir iki şey daha almamı umuyordu" ["Is there anything else?" he asked, he hoped I would be encouraged by this question to buy a few more things] (*Çılgın Atı Düşlemek* 182).

However, these explanatory interventions are not implemented consistently throughout the text: some terms such as Washington Water Power or Sterno are not explained at all. Interestingly, the terms "smoking joints" and "dropping acid" (*The Lone Ranger* 31) are translated as "joint tütürmek" [smoking joints] and "asit atmak" [popping acid] (*Çılgın Atı Düşlemek* 42), which are decidedly hard to understand for a non-English speaking reader. In fact, the obscurity of drug-related terms might be a censorship attempt to appeal to the conservative reader, which can also be observed in the translations of expletives.

In most cases, expletives are toned down or completely removed from the text. For example, the sentence "I know your friends would give you too much shit about it" (*The Lone Ranger* 74) is translated as "Yoksa arkadaşların seninle dalga geçer, biliyorum" [Or your friends would make fun of you, I know] (*Çılgın Atı Düşlemek* 83), which considerably censors the narrator's language. Since some expletives can contribute to the comedic effect depending on the context, the censorship affects the book as a whole by impeding the use of humour as a political tool.

An important aspect of the translated book is the frequent use of domestication, which, in some cases, leads to various problems such as contextual conflict and inconsistency with the author's style. However, before examining these problems, it is important to emphasize that some cases of domestication are very useful in terms of reflecting the author's original message without confusing the reader.

A good example of it is the following passage: “Shit, all you had was that damn Desert Storm. Should have called it Dessert Storm because it just made the fat cats get fatter. It was all sugar and whipped cream with a cherry on top” (*The Lone Ranger* 29). When translated into Turkish faithfully, the pun on “Desert” and “Dessert” disappears, the association of cats with greediness feels unnatural and an unfamiliar food is presented as delicacy. Thus, the translator offers the following translation: “Tek gördüğün şu lanet Çöl Fırtınası oldu. Aslında ona Göt Fırtınası demeleri gerekirdi, çünkü sadece semiz domuzların götlerini daha da büyötmelerine yaradı. Onlara gümüş tepsi içinde sunulmuş bir nevaleydi bu savaş” [All you saw was that damn Desert Storm. Actually, they should have called it Ass Storm because it just helped fat pigs make their asses bigger. This war was like food served on a silver tray for them] (*Çılgın Atı Düşlemek* 40). By creating another pun with “Çöl” and “Göt”, the translator preserves the humorous aspect of the political comment. She also helps the reader understand the text better by using an animal – pig – commonly associated with greediness and replacing the dessert in the original text with an object – silver tray – associated with luxurious foods.

Unfortunately, not all examples of domestication are as felicitous as the previous example in terms of following Sherman Alexie’s style. He is known to prefer short, simple and satiric sentences with very little description; in fact, he notes that “A big description for me is saying somebody had blue jeans on” (J. and C. Bellante qtd. in McFarland 32). Thus, any kind of addition to his sentences carries the risk of changing his language.

One example of this problem can be seen in the translation of “After I was beaten down” (*The Lone Ranger* 99). Here, the translator makes a visual addition to the sentence: “Beni ayaklarının altında üzüm gibi çiğnedikten sonra” [After they crushed me under their feet like grapes] (*Çılgın Atı Düşlemek* 106). Another instance is the dramatization of the word “dying” (*The Lone Ranger* 170): the translator prefers the phrase “ölümü tatmak” [tasting death] instead

of “ölmek” [dying] (*Çılgın Atı Düşlemek* 171). Similarly, the sentence “They start drinking real young” (*The Lone Ranger* 178) is translated as “Daha ağızları süt kokarken içmeye başladılar” [They start drinking while their mouths still smell of milk] (*Çılgın Atı Düşlemek* 178), which is considerably more visual than the original. As opposed to what Venuti terms the fluent, factual and immediately intelligible language of English (*The Translator’s Invisibility* 5), Turkish favours descriptive and ornate sentences. Thus, the original sentences can be relatively “plain” compared to what is found in Turkish literature; however, the changes the translator implements conflict with the author’s preferences. Interestingly, the translator sometimes prioritizes the author’s style over Turkish norms: the run-on sentences in “Jesus Christ’s Half-Brother is Alive and Well on the Spokane Indian Reservation” are completely preserved in the translated book, even though run-on sentences are normally considered ungrammatical.

In some cases, the domestication method conflicts with the context, leading to the reader’s confusion. For example, in a context where the main character shows an ironic amount of respect to a racist patrolman, the translation of “That extra dollar is a tip, you know?” (*The Lone Ranger* 166) as “O fazladan dolar da bahşişin, çaktın mı?” [That extra dollar is your tip, got it?] (*Çılgın Atı Düşlemek* 167) seems too informal and slangy.

In terms of both contextual agreement and preservation of Indian culture, the replacement of culture-specific terms with non-equivalent terms is also problematic. For example, the word “fancydance” (*The Lone Ranger* 56) is translated as “maskeli balo” [masked ball] (*Çılgın Atı Düşlemek* 66), which is clearly a European concept. Similarly, the replacement of “squawman” (*The Lone Ranger* 175) with “nonoş” [pansy] (*Çılgın Atı Düşlemek* 175) does not communicate the racist context of this Indian insult. Another important instance is the

translation of “trading post” as “çarşı” [bazaar] throughout the book: even though both places are commercial, they have very different cultural and historical contexts.

It is also important to mention that the significant amount of mistranslation⁹ in the translated book affects the reading experience, and subsequently, Sherman Alexie’s portrayal in the Turkish literary system negatively, since the target reader can attribute these problems to his writing instead of the translation. It can be observed that the translator uses an extreme foreignization or improvisation approach when she encounters unfamiliar phrases or misunderstands the text.

For example, the phrase “a feather in a bottle” (*The Lone Ranger* 41), which alludes to the main character’s alcoholism and the idiom “a feather in somebody’s cap”, is translated as “şişedeki tüy gibi adam” [a man like the feather in the bottle] (*Çılgın Atı Düşlemek* 51). Clearly, this is incomprehensible for a non-English speaking reader. Some mistranslations lead to the loss of Sherman Alexie’s humorously political style: “All they needed to survive was the drive home after closing time” (*The Lone Ranger* 78) is translated as “Hayatta kalmak için gerek duydukları tek şey kapanış saatinden sonra kendilerini eve götürecek bir arabaydı” [All they needed to survive was a car to take them home after closing time] (*Çılgın Atı Düşlemek* 87). Some other instances of mistranslation are only confusing for the reader, for example, the translation of “drunk tank” (*The Lone Ranger* 55) as “sarhoş tanker” [drunk tanker] (*Çılgın Atı Düşlemek* 65) or “men in blue” (*The Lone Ranger* 187) as “mavili adamlar” [men in blue] rather than “polis” [the police] (*Çılgın Atı Düşlemek* 185).

The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven is a critically and commercially successful book in the literary system of the United States—thanks to both the PEN-Hemingway

⁹ My definition of mistranslation is strictly limited to translation problems caused by lacking the necessary linguistic or cultural knowledge or misunderstanding.

nomination it has received for best first book of fiction and James R. Kincaid's *The New York Times Book Review* on Sherman Alexie's previous book, *The Business of Fancydancing*. Sherman Alexie not only offers a glimpse into what it means to be an Indian today in the face of racism and poverty but also breaks the age-old Indian stereotypes. His style is provocative and challenging for Indians and non-Indians alike. His book occupies a significant and destabilizing position in his culture, to say the least.

However, the book's translation fails to create a similar effect in Turkish: the changes in the title, cover and text show that the aim is to appeal to a wider Turkish readership rather than preserve the book's destabilizing approach. The translator's use of the domestication method conflicts with the author's original style and removes some of the Indian concepts, which are elementary in the author's writing, from the text. The inconsistent application of this method, along with the issues of mistranslation which appear throughout the book and the application of foreignization when the text is too complex, confuses and misleads the reader about the author's language and message. While combining foreignization and domestication is not problematic from my perspective, as evidenced by my own translation, the arbitrary treatment of the text suggests a lack of theoretical reflection which, according to Venuti, contributes to the translator's invisibility (*Rethinking Translation* 1). Lastly, the censorship of expletives affects the unrefined language in the book, creating a conservative tone Sherman Alexie does not practice.

The translatability of humour is a frequently debated topic in Translation Studies, since the idea of humour differs greatly between cultures. In fact, it also differs greatly within the same culture: not all Indians enjoy Sherman Alexie's style. When this cultural gap is combined with the shortcomings of the translated book, the target reader's chances of understanding and enjoying Sherman Alexie are greatly reduced. His humour and its political

aspect are not transferred into Turkish functionally, and consequently, the destabilizing effect he intends to create is lost.

2.2 *Reservation Blues* in the Turkish Literary System

The second book of the analysis, *Reservation Blues*, is Sherman Alexie's first novel, which was published in 1995. Some incidents—such as the horse massacre in Spokane—and some characters—such as Thomas Builds-the-Fire, Victor Joseph and Junior Polatkin—from *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* reappear in this book. With Robert Johnson's possessed guitar, Thomas, Victor and Junior form a blues band on the Spokane Reservation while battling with racism, alcoholism and poverty. Thus, the title *Reservation Blues* hints at the novel's theme.

However, the novel's translation, which was done by Fatih Kınalı¹⁰ and published by Plato Film Yayınları¹¹ in 2008, is titled *Kızılderiliye Yer Yok* [No Country for Indians]. Indian reservations certainly represent how Indians have lost their lands to the colonizers, and every social issue in the book is a result of this circumstance; however, having no country is not the main theme of the work. It is clear that the new title is selected to increase the book's marketability by killing four birds with one stone: first, the new title avoids the faithful translation of the original title, "Rezervasyon Blues'u", which only consists of foreign words and would hardly look appealing to the average Turkish reader. Secondly, the Indianness of the book is emphasized to target readers better. Thirdly, the suffering Indian stereotype is brought up: similarly exploited on the cover of *Çılgın Atı Düşlemek*, the displacement of Indians is used to offer the target reader a familiar image, even though neither book makes a

¹⁰ Fatih Kınalı is the translator of several other books, including *The End of Mr. Y* by Scarlett Thomas, *The Gladiators* by Arthur Koestler, *The Sign of the Four* and *A Study in Scarlet* by Sir Arthur Conan Doyle.

¹¹ Plato Film is an Istanbul-based movie production company founded in 1986. Its publishing branch mostly focuses on philosophical books.

direct reference to it. Lastly, the new title aims to benefit from the popularity of the movie *No Country for Old Men* (2007), which was recently released in Turkey at the time. Such a significant change suggests that the publishers prioritize the book's profitability over preserving its original title.

When the book covers are compared, some major differences draw attention. On the cover of the original book's first edition, some of the important symbols in the novel—Robert Johnson's guitar, the eagle feather, the plane, the horse and the pine trees—are displayed together. On the other hand, the translated book's cover simply shows a Native man and his reflection, which are separated by a guitar-shaped dollar sign. The emphasis on the Native aspect of the book is strengthened with the Native man image. However, the dollar sign is potentially misleading for readers, since it is generally a reference to capitalism or greed, which are not the main concerns of the book.

When the translated book is examined, the recourse to different methods of translation stand out. First of all, the translator sometimes brings the reader closer to the author by explaining culture-specific terminology—such as coyote, Navajos and BIA—through extensive footnotes. References to people and songs are also discussed in detail, along with wordplays: for example, in a humorous context where the main characters are not recognized as Indians (*Reservation Blues* 238), the double meaning of Indian is explained, since Turkish has different names for Indians from India and Indians from America (*Kızılderiliye Yer Yok* 279).

Interestingly, this method of familiarizing the reader with the source culture is applied inconsistently. Instead of being explained through translator's notes, a lot of elements specific to Indian culture are replaced with non-equivalent, but potentially more familiar concepts as part of the translator's domestication method. For example, the word "salmon" is replaced

with “trout” throughout the book: the translator replaces the original fish with another one which target readers know and consume more. However, salmon is not just salmon—it is the cornerstone of the Spokane culture. In the book, the author often reminds the reader of the loss of salmon and the subsequent destruction of his tribe: “These little wars were intimate affairs for those who dreamed in childhood of fishing for salmon but woke up as adults to shop at the Trading Post and stand in line for U.S.D.A. commodity food instead” (*Reservation Blues* 14). In an effort to create a more familiar image, the translator removes the very element that the author is trying to commemorate and politicize.

Similarly, the popular Indian game “stickgame” is translated using a different translation method in each instance. In the first instance where the band, Coyote Springs, sing an Indianized blues song, “I can see you playing stickgame all night long, I can see you smiling when you’re singing the song, I’ll be here guessing which hand holds the bone, I hope I choose right so I won’t be alone” (*Reservation Blues* 54) is translated as “Bütün gece fal bakıyorsun, görüyorum, ve söylerken şarkını gülümsüyor gözlerin, gelip oraya kartları kesiyorum, neyse falım çıksın halim” [You tell fortune all night long, I can see, and your eyes are smiling when you sing your song, I come there to cut the cards, whatever my fortune is, let my state show it¹²] (*Kızılderiliye Yer Yok* 65).

Stickgame, which is an important part of the tribe’s social life, is described in detail in the song, showing how a seemingly foreign genre such as blues can be adapted for Indians. This act of adaptation is not coincidental: the author internalizes a different representation of colonial pain, mixes histories and traditions together, and creates a connection between the oppressed nations of America. Douglas Ford notes that,

¹² The translator has mixed up “neyse halim çıksın falım” [whatever my state is, let my fortune show it].

When [Alexie] calls the blues “ancient, aboriginal, indigenous” (*Reservation Blues* 174), he works not simply to mask the blackness of the blues so much as he strives to highlight America as a scene of miscegenation, an “aboriginal, indigenous” site of interplay that has enabled the formation of the blues. By highlighting this constant interplay, Alexie renders blackness a mutable category, something which can even blur into other ethnic identities, including Native American, making them subject to an ever shifting ground. (210)

By adapting blues songs and highlighting the connection between Nativeness and Blackness, Sherman Alexie performs an act of solidarity. Consequently, the translator’s domestication method means removing a purposeful and political act of adaptation from the text to offer a familiar fortune telling scene to the target reader, preventing him or her from seeing the subtext of the song.

In the second instance where “stickgame” is mentioned as a part of the Indian traditions, “playing stickgame” (*Reservation Blues* 118) is simply translated as “oyun oynamak” [playing games] (*Kızılderiliye Yer Yok* 141). Continuing with the domestication method, the translator avoids elaborating on the game. However, in the final instance, stickgame is discussed in relation to the band’s chances of making money (*Reservation Blues* 220). Since telling fortune or playing does not fit such a context, the translator offers a translator’s note to explain “stickgame” (*Kızılderiliye Yer Yok* 258). He seems to remove Indian elements when they can be avoided so that the reader is left in peace.

A similar change of method can be observed with the word “sweatlodge”. In the first instance, the word “sweatlodge” from the previously mentioned blues song (*Reservation Blues* 53) is translated as “büyülü çadır” [magical tent] (*Kızılderiliye Yer Yok* 65). Later on (*Reservation Blues* 158), it is simply translated as “çadır” [tent] (*Kızılderiliye Yer Yok* 186). In the third

instance, Thomas suddenly finds himself in a dream and because of the darkness and the heat, he understands that he is in a sweatlodge. Here, the ceremony in the sweatlodge is described in detail: the prayer, the steam and the sacred fire are all mentioned in the text (*Reservation Blues* 178). However, the translator prefers to translate “sweatlodge” as “çadır” [tent] (*Kızılderiliye Yer Yok* 209) again without offering an explanation for the ritual. As the tradition goes unmentioned, Thomas’s speech about how their sweatlodge and their prayer are being stolen becomes nonsensical and the reader does not understand Sherman Alexie’s criticism of the cultural appropriation of sweatlodges.

Later in the text, the invitation “Come sweat with me” (*Reservation Blues* 204) is translated as “Gelin de beraber çalışalım” [Come work with me] (*Kızılderiliye Yer Yok* 238), which completely removes the reference to the sweatlodge. What is interesting is that the concept of sweatlodge is explained through a translator’s note on the next page since the author gives more information about it. But on the final instance where “sweating” is mentioned (*Reservation Blues* 294), it is translated as “working” again (*Kızılderiliye Yer Yok* 342). This shows that the translation more often than not eschews the transfer of Native elements to the reader—unless it is unavoidable.

In some parts of the translated book, the domestication method is applied to the original word choices rather than the cultural aspects of the text. These irregularly applied stylistic changes are seemingly based on the will to sound more natural to the target reader. For example, the sentence “She saw the Indian horses shot and fallen like tattered sheets” (*Reservation Blues* 10) is translated as “Kızılderili atların vurulup sonbaharda dallarından düşen yapraklar gibi düştüğünü gördü” [She saw the Indian horses shot and fallen like leaves falling off branches in fall] (*Kızılderiliye Yer Yok* 13). Here, the translator chooses a well-known metaphor for death in Turkish, ennobling the phrase “tattered sheets”. It is true that Sherman

Alexie's idea of poetics sounds unusual in Turkish; however, it does not sound usual in English, either. Thus, the translator's attempts at normalizing Sherman Alexie means changing his portrayal in the Turkish literary system.

The translation of the repetitions in the original text is also problematic. Sherman Alexie occasionally makes use of repetition, an important technique in the Native oral tradition: "For a wake, for a wake" (*Reservation Blues* 100), "One on every reservation, one on every reservation" (*Reservation Blues* 151) and "The ritual, the ritual" (*Reservation Blues* 161) are some of the examples. Even though repetition is commonly used in Turkish oral and literary traditions for emphasis, the translator avoids it; however, his method is inconsistent. For example, the first instance is mistranslated as "Uyumamak için" [To stay awake] (*Kızılderiliye Yer Yok* 121), the second instance is translated as "Her rezervasyonda, hepsinde böyleydi" [It was like this on every reservation, on all of them] (*Kızılderiliye Yer Yok* 179), and the third instance is translated as "Ayin, ayin" [The ritual, the ritual] (*Kızılderiliye Yer Yok* 189). Since the translator's approach to repetitions is irregular, this Native tradition is reflected only partially.

As previously discussed, humour is an essential tool in Sherman Alexie's writing as it paves the way for political criticism. This is why it is important to examine the instances where humour is lost and the political criticism is not transferred. It can be observed that lack of humour generally stems from mistranslations or what are likely intentional changes in the target text. For example, in a discussion about wearing good shoes, a character jokes "And those cavalry soldiers would've been much nicer if the government had given them boots that fit" (*Reservation Blues* 104). The joke and the criticism of the colonizer's cruelty are lost in mistranslation: "Ve eğer hükümet süvarilere bu büyüklükte çizmeler vermiş olsaydı da çok daha iyi olurdu" [And it would have been much better if the government gave cavalry soldiers

boots that big] (*Kızılderiliye Yer Yok* 126). Since the sentence is nonsensical in this context, the humour is completely lost.

In another case where the band members feel threatened by the number of white people around them, one of them jokes “No wonder the Indians lost. Look at all these whites” (*Reservation Blues* 133). The joke makes light of losing to colonizers: the loss is almost as simple as losing a sports game. But it also becomes clear that the pain of loss is still sharp and the racial tension is still present. In the translation, the joke and the hidden criticism disappear: “Kesinlikle Kızılderililer bitmiş. Şu beyazlara bakın” [Indians are definitely done. Look at these whites] (*Kızılderiliye Yer Yok* 157). There is no mention of being outnumbered and the reader is not given an explanation for why Indians are done or why they should look at the white people.

Sherman Alexie is critical of religion and its oppression, too. In one case, Thomas calls himself a “recovering Catholic” and explains how he has lost his faith at a young age when he saw the church burn books (*Reservation Blues* 146). The translator renders this phrase as “Ben yeniden kendine gelen bir Katoliğim” [I’m a Catholic who is coming to his senses again] (*Kızılderiliye Yer Yok* 172). This suggests that Thomas is recovering the faith he once lost: the translation not only loses the critical function of humour but also confuses the reader.

A good example of the likely intentional changes in the target text, which lead to the loss of humour, is the following: “I’m Eddie Tap Water. Used to be Spring Water. But I’m Urban Indian now” (*Reservation Blues* 150) is translated as “Benim adım Eddie Damlarsu. Eskiden Fışkırısuydu. Ama artık kentli bir Kızılderiliyim ben” [I’m Eddie Drippingwater. Used to be Gushingwater. But I’m an urban Indian now] (*Kızılderiliye Yer Yok* 177). The Indian man’s joke about changing his last name shows his longing for the past, along with his pain caused by urbanization. But the compulsory change in his lifestyle is not reflected in the

translation: there is no relation between going from Gushingwater to Drippingwater and living in the city. Thus, Sherman Alexie's criticism on urbanization and what it means for Indians is not communicated to the reader.

Another example of this problem can be seen in Victor's résumé: while the original text is full of misspellings such as "Leed Gitar Player Coyote Springs, Viceprezidant Senior Class Wellpinit High School, Mowd lawns and shuveled snow" (*Reservation Blues* 297), the translation reproduces no spelling errors (*Kızılderiliye Yer Yok* 345). The résumé comically reveals the problems of school education on the reservation and their effects in real life. The system does not allow Victor to improve or prove himself, condemning him to a life of poverty. As his job application is rejected, he finds himself unable to break the cycle of oppression and goes back to drinking. The translation does not show Victor's lack of education; consequently, the cycle of poverty and alcoholism in the reservation is not reflected correctly. In fact, since what pushes Victor back to alcoholism is not clear, the translation shows Victor as a victim of his own choices. Thus, the reader is exposed to the drunk Indian stereotype rather than Sherman Alexie's attempt at breaking this stereotype through a discussion of the system.

As mentioned earlier, mistranslation is a significant problem which not only affects the reading experience but also the author's portrayal in the target literary system. Unfortunately, *Kızılderiliye Yer Yok* has a lot of mistranslation issues which interferes with the book's understandability for the reader. For example, the sentence "He might have beat the shit out of everybody, but the-man-who-was-probably-Lakota stepped through a gap in the crowd and cold-cocked him with a stray two-by-four" (*Reservation Blues* 182) is translated as "Bu sinirle herkesi öldürebilirdi ama muhtemelen-Lakotalı-olan-adam kalabalığın içini yararak geldi ve onu bir grup serseriyle etkisiz hale getirdi" [He could have killed everyone

with this rage but the-man-who-was-probably-from-Lakota pushed the crowd aside and subdued him with a group of bums] (*Kızılderiliye Yer Yok* 214). Not only are there notable changes in the storyline but also Lakota is translated as a place rather than a tribe. Firstly, the translation is confusing as the character loses his mind after being hit, which would not happen if he was simply subdued. Secondly, the average reader is misinformed about Lakota Indians.

It can be observed that most translation problems in *Kızılderiliye Yer Yok* stem from extreme domestication and mistranslation. In terms of profitability, the domestication method can be successful since it offers the average reader a familiar narrative. However, this leads to a shift in how Sherman Alexie is portrayed in the Turkish literary system. Through domestication, the subtleties of his language become normalized, the elements of his culture get removed and his political messages disappear. Moreover, being misled by the translator's accidental or intentional changes, the reader likely forms negative ideas about the author's writing. Consequently, Sherman Alexie's destabilizing role in the United States fails to affect Turkey, where similar issues of institutionalized racism and oppression must be discussed with a similarly new and courageous approach.

In both *Çılgın Atı Düşlemek* and *Kızılderiliye Yer Yok*, the domestication method is preferred frequently: the author's foreignness is eliminated in varying degrees. It is unclear why the translators or publishers follow this principle, but one reason might be increasing their book sales through offering easier reads to the average reader, who is not interested in the entire context of the books. Another reason might be the xenophobic tendencies of the public, as in the case of Anglo-American culture (*The Translator's Invisibility* 17). In either case, the public is likely unwilling to leave its boundaries to learn more about foreign cultures, which affects how publishers prepare and market translations.

Translation is an act of leaving boundaries. From my perspective, Sherman Alexie and his political criticism cannot be translated while following and preserving the paradigms of an introverted or xenophobic culture. I advocate that Sherman Alexie's original style in the United States must be preserved as much as possible in Turkey. As Sherman Alexie writes to destabilize his culture, I feel the responsibility to destabilize my own culture as a translator. Even though Sherman Alexie writes to change the circumstances of his own society, I think that he could also affect other communities and influence change through the translations of his works. By reflecting his unique writing, I can show my assumed readership alternative methods of resistance, which are much needed in today's Turkey.

To achieve this, I propose the following translations of "Lawyer's League", "Can I Get a Witness?", "Do Not Go Gentle" and "Flight Patterns" from *Ten Little Indians*. By using both foreignization and domestication, I try to preserve the author's originality and foreignness, all the while ensuring the book is not only engaging but also understandable for my assumed target reader. This method can serve as an alternative proposition to the restrictive binary theories in Translation Studies by ensuring, in very practical terms, the crossing of the boundaries at both ends.

CHAPTER THREE

THE STORIES TRANSLATED FROM *TEN LITTLE INDIANS*

3.1 Avukatlar Ligi

Babam, Washington Üniversitesi Huskies’de defans oynamış, Afrika asıllı Amerikalı bir dev, annem de U-Dub’da dans bölümünü bitirmiş, ufak tefek, Spokane Kızılderilisi bir balerin, yani genetik açıdan zarif bir canavarım. Ama babam spor salonunda ağırlık çalışmaktan çok Frantz Fanon ve Angela Davis okumuş, annem de tamamen yerli kadınlardan oluşan, gezici bir basketbol takımında doğaüstü bir oyun kurucuymuş, yani kültürel açıdan DNA’sında 6 metre mesafeden basket atmak olan, melez, devrimci, solcu bir sihirbazım.

Seattle’da büyüdüm, Ballard Lisesi’nde basketbol oynadım, kısmi sporcu bursuyla Kuzey Seattle Yüksekokulu’na gittim. Ama kısa sürede okuldan da, small ball’dan da sıkıldım. Arka arkaya 47 maç kaybeden berbat bir takımda—maç başı ortalama 7 sayı ve 5 ribaund kaydeden—yedek bir uzun forvettim, lisede bütün yüksekokul hazırlık derslerini almış, Advanced Placement testleriyle 18 kredi toplamıştım. Yüksekokul basketbolu için yeterince nitelikli değildim, yüksekokul dersleri içinse fazla nitelikliydim. Yanlış anlamayın. Amerikan yüksekokulları bence dünya tarihindeki en başarılı sosyalizm modelleri, ama ben çoktan kapitalist aslanlarla savaşmaya hevesli, entelektüel bir gladyatör olmuştum. Basketbol takımını bıraktım, anne babamın mezun olduğu Washington Üniversitesi’ne geçtim, siyaset bilimi lisansımı yüksek onur derecesiyle tamamladım, bu sırada haftada 5-6 gün kapalı spor salonunda rat ball oynadım. Basketbolu hâlâ seviyordum, karşıma çıkan adamların yüzde 99’undan daha iyi basketçiydim, ama daha iyi şeyler yapmam ve daha iyi şeyler olmam gerekiyordu.

Üniversitede, Seattle'ın ilk Afrika asıllı Amerikalı belediye başkanı Norm Rice'ın yanında stajyerlik yaptım; mezuniyetten sonra Amerika Birleşik Devletleri tarihindeki ilk Çin asıllı Amerikalı vali Gary Locke'un yanında çalışmaya başladım. Şu anda Locke'un Washington eyaletindeki—kumarhane gelirleri sayesinde politik güçleri artan—29 Kızılderili kabilesiyle irtibat yetkilisiyim, ayrıca “Yerlilerin Sesi Hemen Şimdi!” diye bir seçmen kaydı kampanyasını yönetiyorum. Emin olun, meşakkatli bir iş bu. Kızılderililerin herhangi bir politikacıya güvenmesini sağlamak ne kadar zor, biliyor musunuz? O uzun antlaşma yapma ve antlaşma bozma tarihinde Demokratlar ve Cumhuriyetçiler arasında büyük bir fark yok. Bunu söylemekten nefret ediyorum ama birçok Amerikan yerlisi politikacı da herhangi bir beyaz Demokrat ya da Cumhuriyetçi kadar yozlaşmış ve çıkarıcı. Kızılderili seçmen de Kızılderili politikacılara beyaz politikacılara güvendiğinden fazla güvenmiyor.

Bu açıdan Vali Locke özgün biri. Kızılderili kabileleri onun politikalarına katılsın ya da katılmasın, onu Çin asıllı Amerikalıların, Amerikan yerlilerine uyguladığı bir baskının uzun tarihine göre değerlendirmeleri mümkün değil. Locke ve ekibinin kabilelerle iletişimin büyük bölümünü sağlamak için beni, yarı Kızılderili süper star çocuğu işe alması akıllıcaydı. Bu iletişim işi kolay olmadı. Size kirli bir sır vereyim: Eyaletin en nüfuzlu Kızılderili erkek ve kadınlarından birçoğu çok az okuma yazma biliyor. “Egemenlik” kelimesini yazamayan kabile meclisi üyeleri var. Gerçekten. Kızılderililerin en iyileri ve en parlakları genelde kabile lideri olmuyor. Dâhi bir Kızılderili, her üniversitenin ve şirketin istediği, nadir, güçlü bir insandır. Dâhi bir Kızılderili, özel sektör balosunun kralı ya da kraliçesidir. Ama gerçeklerden biraz daha bahsedelim, olur mu? Beyaz erkeklerin ve kadınların en iyileri ve en parlakları da belediye başkanımız, valimiz, başkanımız olmuyor. Yoksa Bill Gates, Oval Ofis'te olurdu, Martha Stewart da dışişleri bakanı olurdu. Bir düşünün. Şu anki Amerika Birleşik Devletleri başkanı Yale'den yüzde 77 ortalamayla mezun olmuş. Beyazlar, C+ alan bir başkomutanla

hayatta kalabiliyorsa Kızılderililer de GED'yi geçen bir kabile şefiyle hayatta kalabilir. Ama size kişisel bir gerçeğimden bahsedeyim: Yeteneksizlerle, vasatlarla, ortalamalarla ve medyanlarla hayatta kalmaktan bıktım. Mükemmeliyet istiyorum. Sözler veren ve bu sözleri tutan iyi bir adam ve harika bir politikacı olmak istiyorum. En iyi ve en parlak Amerikan yerlilerinden biriyim, en iyi ve en parlak Afrika asıllı Amerikalılardan biriyim, hırslıyım, bu yüzden tarihteki ilk yarı siyahi, yarı Kızılderili Amerika Birleşik Devletleri senatörü olmayı planlıyorum. Senatoda üç dört dönem geçirdikten sonra Beyaz Saray'ı deneyeceğim. Genel hayat planım böyle, ama genel hayat planları genelde yoldan şaşar. Sonuçta ilkokul üçteyken John F. Kennedy de, Lee Harvey Oswald da ABD başkanı olmak istiyordu, bakın başlarına ne geldi. Herhangi bir hayatın en önemli yanı ayrıntılarıdır, değil mi? Size bir yemekli daveti ve bir basketbol maçını anlatayım öyleyse.

Geçen şubat Campagne'de, Seattle'daki Pike Place Pazarı yakınlarındaki harika bir Fransız restoranında, iki partiden de lobicilerin olduğu bir yemeğe davet edildim. Yiyeceğim yemekler için de, görüşeceğim kişiler için de heyecanlıydım. İşin içinde olmayan çoğu kişi lobicilerin daha iyi takım elbiseler giyen politikacılar olduğunu düşünür, ama durum hiç de öyle değil. Lobiciler kamuya açık çalışmaz, yani kamunun görüşlerini önemsemeleri gerekmez. Lobiciler seçimle gelmez; kendi kendilerini seçerler. Haçlı askeri değillerdir; paralı askerlerdir. Genelde herhangi bir stand up'çı kadar hınzır, intikam meraklısı, şairane, zeki, açık sözlü ve komiklerdir. Lobici olan eski politikacılar kamu dairesinin gücünü özleyebilir ama anonim olmanın gücünü sevmeyi de öğrenir.

Oturduğum masada beşi de avukat olan iki evli, beyaz çift ve bir bekâr, beyaz kadın vardı, ikisine Cumhuriyetçi, üçüne Demokrat denebilirdi.

"Merhaba," dedim. "Adım Richard. Vali Locke'un ofisinde çalışıyorum."

“Yapma Richard,” dedi birinci Cumhuriyetçi koca. “Vali Locke’un ofisinde gerçekten çalışan kimse var mı?”

“Bak şimdi,” dedim. “Bu yemek iki partiye de açık sanıyordum.”

“Açık zaten,” dedi ikinci Cumhuriyetçi koca. “Ben de eskiden Senatör Gorton’la birlikteydim. Onun ofisinde hiç çalışılmazdı.”

Slade Gorton bütün Kızılderili kabilelerini ortadan kaldırmak isteyen, ünlü bir Kızılderili düşmanı. On bin Kızılderili’nin Gorton nefreti ve korkusu yüzünden ilk defa oy vermek için kaydolmasına yardımcı olmuşum. Birkaç bin oyla silik bir Demokrata yenilip tekrar seçilemediği için geceleri yatağında uzanıp sayıları hesaplıyor mudur diye merak ediyorum.

“Kocamı boş ver,” dedi adamın Demokrat karısı. “Kendisi sağcı bir manyaktır.”

“Sen de tatlısı liberalisin canım karıcığım.”

“Sen böyle konuşmaya devam et, sağını solunu tatlısuyuma sokmayı çok beklersin.”

Hepimiz güldük.

“Bu yemek resmi açıdan aramızda kalacak herhalde,” dedim.

“Acımasız dürüstlüğe,” dedi bekâr, beyaz kadın ve kırmızı şarap kadehini kaldırdı. Şarabını içerken bana baktı. Beni *süzdü*. Üç saniyede beni inceledi, kendine benimle ilgili sorular sordu, sorularını cevapladı ve beni tanımladı. Gülümsedi. İyi şeyler düşünüyordu.

“Sen kimin için acımasızca dürüstsün?” diye sordum.

“Kürtaj hakkı için, her gün, sonuna kadar,” dedi.

Seattle’lı bir başka güzel liberal! Siyah takım elbisesi muhtemelen su geçirmez çadıra dönüşüyordu. Yemeğe göz kalemi, ruj ve sekiz santimlik topuklularla gelmişti ama ofiste muhtemelen saçma yazılı tişörtler (*George, W diyemez ki!*), kotlar, kocaman, canı çıkmış botlar giyiyordu. Büyük ihtimalle 23 maratona katılmış, Rainier Dağı’na 16 kere tırmanmıştı,

baldırları harikaydı ve üst vücudu inanılmaz güçlüydü, kesinlikle SAT sınavlarında 1545 puan almıştı ve bir Ivy League araba atölyesinde çok zorlu ve son derece işe yaramaz bir bölümü bitirmişti. Muhtemelen arabasının teybinde hâlâ bir The Smiths kaseti takılıydı: “*Meat is murder! Meat is murder! Meat is murder!*” Bana âşık olmasını istedim.

“Hafta içi Second Amendment için savaşıyorum,” dedi Cumhuriyetçi kadın, “hafta sonları da First Amendment için.”

“Boeing ve Microsoft,” dedi Cumhuriyetçi kocası.

“Boise Cascade,” dedi diğer Cumhuriyetçi koca.

“Sierra Club,” dedi Demokrat karısı.

“Durun, durun,” dedim. “Yani biriniz ağaçlar için, diğeriniz ağaçlara karşı mı savaşıyor?”

“Hayır, hayır,” dedi adam. “Biz, ürettiğimiz kağıda karşı dava açmak için kullandığı kağıdı üretiyoruz.”

Provası yapılmış bir espri olsa da komikti.

“Aslında,” dedi bekâr, beyaz kadın, “karşıt politik görüşleri olanların evlenmesini hiç anlayamamışımdır.”

“Tanrım,” dedi Cumhuriyetçi koca. “Yine başlıyoruz.”

“Hayır, hiç anlayamıyorum. Bana evliliğinizi anlatsanıza.”

“İyi bir evliliğimiz var,” dedi adamın Demokrat karısı. “Zamanımızın yüzde 49’u kavgayla, yüzde 51’i birbirimizi becermekle geçiyor.”

Komik ve terbiyesiz! Acaba yemeğe gelmeden ne kadar içki içmişti? Bir ampule kaç tane alkolik Demokrat kadın sığardı? Bilmiyorum, Teddy Kennedy’ye sorun.

“Hayır, gerçekten,” dedi bekâr, beyaz kadın. “Mary Matalin gibi koyu bir Cumhuriyetçinin, James Carville gibi koyu bir Demokratla nasıl iyi bir evliliği olabildiğini merak etmiyor musunuz?”

“O yamyamlardan hiç bahsetme,” dedi adam. “Sürekli o kelle avcılarını konuşmak zorunda kalıyoruz.”

“Aman da ne sevimlisiniz!” dedi karısı. Sürekli karşısına çıkan salakların taklidini yapıyordu: “Seattle’ın Mary Matalin ve James Carville’i gibisiniz! Hadi, bizim için kavga edin, bizim için kavga edin!”

“Bazen evliliğimiz daha çok tiyatroya benziyor,” dedi adam.

“Eh, evlenince bu kararı vermiş oldunuz, değil mi?” dedi bekâr, beyaz kadın. “Tanıştığınızda o Demokrattı, sen de Cumhuriyetçiydin, değil mi?”

“Evliliğimiz tiyatro demedim.”

“Peki ama evliliğiniz ne? Ne anlama geliyor?”

Kadın işin peşini bırakmayacaktı. Fırtına çıkaran bir tipti! Yağmur olup üstüme yağmasını istiyordum!

“Bu restoranın nesini seviyorum, biliyor musunuz?” dedi öteki Cumhuriyetçi koca, konuyu değiştirmeye çalışıyordu. “Sigara içilebilmesini seviyorum. Fransız yemeklerinin sigara olmadan ne anlamı var?”

“*Oui, oui,*” dedi karısı. “Bir elimde filtresiz Camel, bir elimde çatal var.”

“Doğru çatal mı peki?” diye sordu Demokrat kadın.

“Bakalım, salata çatalım burada, birinci yemek çatalım burada, ikinci yemek çatalım burada, tatlı çatalım burada, evet, işte, kanser çatalım da burada.”

Güldüler, karşılıklı nükteleri hoşlarına gitmişti.

“Hey,” dedim bekâr, beyaz kadına. “Adın ne?”

“Teresa.”

“Ben de Richard,” deyip elimi uzattım.

“Biliyorum,” deyip elimi sıktı. “Zaten söylemiştin.”

El sıkışmamız gerekenden bir saniye daha uzun sürdü. Bu artık kibar bir selamlaşma değildi; dokunsal bir sorular dizisi olmuştu. *Yapacak mıyız? İstiyor musun? Ateşli ve zekli mi olacak?* Onu etkilemek istiyordum: Onun kabilesine üye olmak istiyordum.

“Aslında ben Teresa’ya katılıyorum,” dedim diğerlerine. “Karşıt görüşlülerin evliliklerinde, eşlerden birinin politik görüşü hakkında yalan söylediğinden şüphelenmişimdir hep.”

“Sen bana yalancı mı diyorsun?” dedi Cumhuriyetçi koca. Yüksek, anlaşılır ve yankılanan lobici sesiyle konuşmaya başlamıştı. Geceleri küvette keyif yapıp *Crossfire* veya *Hannity & Colmes* veya *Meet the Press*’te konukmuş gibi davrandığına bir milyon dolara iddiaya girerdim. Hey, küçük Tucker, büyüyünce ne olmak istiyorsun? Papyonlu bir program konuğu olmak istiyorum.

“Kimseye yalancı demiyorum, teorik olarak söylüyorum,” dedim. “Hipotez. Özellikle sizin evliliğinizden bahsetmiyorum. Sizi hiç tanımıyorum. Genel olarak karşıt politik görüşlülerin evliliklerinden bahsediyorum.”

Tanrım, ne yapıyordum ben? Daha ne kadar münasebetsiz olabilirdim? Ama Teresa bundan hoşlanıyor gibiydi. Onu ne zaman çıplak göreceğimi merak ettim.

“Aslında,” dedim, “belki de o evliliklerde iki taraf da yalan söylüyor. En önemli anlarda—en yakın anlarda, iki âşık yorganın altındayken—Matalin ve Carville doğruluğa, adalete ve birden çok orgazma inanan orta yolculardır bence.”

“Hah, işte bu!” diye bağırdı Demokrat kadın. “İşte bu konuda hepimiz anlaşabiliriz!”

Peki, seks konusunu beceriksizce ve çok belli ederek açmışım. Ama Teresa aklımda seks olduğunu zaten biliyordu, ben de seksin kalitesini ve miktarını merak etmesini istiyordum. Ona baktım. Onu *süzdüm*. Gülümsedi, sadece şairler parlak bir kabın hangi parlak şekilleri kapsayabileceğini bilir.

“Hepimiz özel olmak isteriz,” dedim. “Hepimiz türümüzün hayatta kalan son örneği olmak isteriz. Matalin gibi sağcı bir kadın son tüylü mamut sayılır, Carville de Louisiana eyaletinde doğan tek beyaz eşek. Yani belki Matalin ve Carville özel yüzlerini herkese açık maskelerle saklıyordur.”

“Ya da belki ev kedisi gibidirler,” dedi Teresa.

“Ne?” diye sordum, analogisi kafamı karıştırmıştı.

“Hayır, gerçekten,” dedi. “Biz kedileri evcilleştirmedik. Onlar kendi kendilerini evcilleştirdiler. Ama tamamen değil, anlıyor musun? Herhangi bir ev kedisine bak, sonunda bir gün vahşileşeceğini tahmin edebilirsin, değil mi? Asıl doğasına dönecektir. Evde düşüp ölsen köpeğin cesedinin yanına, belki üstüne yatar ve açlıktan ölür. Ama ev kedisi karnı guruldamaya başladığı anda gözleriyle kendine ziyafet çeker.”

“Sen nesin peki?” diye sordum. “Kedi mi, köpek mi?”

“Duruma bağlı,” dedi.

Yemekten sonra çok oturdum çünkü o da yemekten sonra çok oturdu. Yalnız bırakılmak istiyorduk, herkes bakarken birlikte kalkmak istemiyorduk. Birkaç saat barda takılıp sıradan şeylerden bahsettik ama o sıra dışı derecede akıllı, komik ve sevecendi. Evlenmeyi düşündüm. Tanrım, hevesle *Brides* dergisini okuyan 16 yaşında bir kız gibiydim. Sonra barın arkasındaki aynada yansımamızı gördüm. O kısa, sarışın, mavi gözlü ve beyaz tenliydi. Ben uzun, siyah saçlı, kahverengi gözlü ve kahverengi tenliydim, Çılgın At ve Josephine Baker’ın, Sacajawea ve Julius Erving’in, Zora Neale Hurston ve Geronimo’nun,

Pocahontas ve Malcolm X'in gayrimeşru çocuğuydum. Genlerimizi düşündüm. Teresa'yla nasıl çocuklarımız olurdu? Nasıl görünürlerdi? Siyahi bir Kızılderili zafer kürsüsüne çıkıp beyaz karısına ve yarı beyaz çocuklarına uzun ve başarılı kampanyası boyunca verdikleri destek için teşekkür edebilir mi diye merak ettim. Maalesef bir aday bu konuşmayı yaparken görmeye ömrümün yetmeyeceğine karar verdim, muhtemelen doğacak çocuklarımınki de yetmeyecekti. Basit bir politik yemek karşıma derin, ahlaki bir ikilem çıkarmıştı. Bu kendimi tanımlamam için muhteşem bir fırsattı. Birey olarak duyduğum eksantrik ihtiyaçlar, ülkenin mükemmel liderliğe duyduğu ciddi ihtiyaçtan daha mı önemliydi? Beyaz bir kadınla evlenirsem kamu çalışanı olarak bütün potansiyelimi gerçekleştiremeyeceğimi biliyordum. Karımı kamu önünde her öptüğümde oy kaybederdim, akıllı ve korkunç rakiplerim beyaz karımla samimi olduğumuz anlardan kampanya reklamları yapsa binlerce oy kaybederdim. Bu reklamlar sözlü olarak liberal politikalarımın saldırıya uğradığını da görseller sessizce ırkların karışmasını kınardı. Aşırı tepki verdiğimi düşünebilirsiniz. Ama ilk politik hata için hiçbir zaman çok erken olmadığını öğrendim. Teresa harika bir hayat arkadaşı olabilirdi, ama ben ülkemin bana herhangi bir müstakbel eşten daha çok ihtiyaç duyduğunu biliyordum. Doğru kararı mı vermiştim? Kişisel açıdan, yanlış yapmıştım. Politik açıdan, başka çarem yoktu. Ama Teresa'ya büyük bir acı vermedim. Onu o gece eve götürebilir, onunla yatabilir ve onu terk edebilirdim. Ama ben öyle bir adam değilim. Zalim değilim.

Bunlar yerine Teresa'ya iyi geceler diledim, kartımı verdim ve onu arayacağıma söz verdim, ama hiç aramadım. O geceden sonra onu sürekli toplantılarda, mitinglerde, yardım kampanyalarında, yemeklerde gördüm ve hep selamlaştık. Onu son gördüğümde işini bıraktığını ve dünyanın başka bir yerini görmek için Paris'e taşınacağını söyledi. Onu içtenlikle kutladım ve iyi dileklerimi ilettim, ama beni terk ettiğini hissetmiştim. Böyle hissetmeye hakkım yoktu. Kadını çok az tanıyordum, sadece birkaç yakın saat geçirmiştik,

ama o benim için dini bir sembol haline gelmişti. O benim Büyük Perhiz'im, 40 günlük orucum ve tövbemdi, kendimi onun olasılıklarından alıkoyarak daha güçlü ve daha inançlı bir erkek olduğumu hissetmişim.

Onun vedasından iki hafta sonra bir avukatlar liginde basketbol oynamaya davet edildim.

“Avukat değilim ki,” dedim.

“Önemli değil. Çoğumuz da basketbolcu değil zaten,” dedi Steve. Başsavcının ofisinde çalışıyordu. Hakkında pek bir bilğim yoktu, bildiklerim de hoşuma gitmemişti—idam cezasına inanıyordu—ama üniversitede biraz basketbol oynadığımı öğrenince bana biraz âşık olmuştu. Rastgele başlayan bir maçta yanından geçip attığım smaç kafasına inince de tamamen âşık oldu.

“Lige ayıracak vaktim yok,” dedim.

“Lig sayılmaz aslında,” dedi Steve. “Birkaç adam haftada bir toplanıyoruz işte. Çarşamba gecesi. Çok rahat bir ortam. Hadi gel. Taze kana ihtiyacımız var.”

Steve ve Kongre Binası'nda çalışan diğer basket meraklılarıyla birkaç kez öğle arasında maç yapmışım. Rekabet çok hoşuma gitmemişti. Çoğu, Ted Bundy gibi basketbol oynuyordu, dışarıdan yakışıklı beyaz yakalılar olsalar da özlerinde patolojik olarak vahşilerdi. Ya becerileri azaldığı için öfkelenen eski basket yıldızları ya da hâlâ en sevdikleri sporu yapmaya çalışan eski güreşçiler ve defans oyuncularındılar.

“Hırpalanmaya niyetim yok,” dedim.

“Hayır dostum, arkadaşça oynuyoruz,” dedi Steve.

“Avukatlar asla arkadaşça davranmaz.”

“Yapma, sana ihtiyacımız var dostum. Onlara oynayacağını söyledim bile. Bombastiktir, dedim.”

“Bir daha bana bombastik demeyeceğine söz verirsen oynarım Steve.”

Sonraki çarşamba St. Joseph’s İlköğretim Okulu’nu, avukatların haftada bir kiraladığı küçük spor salonunu buldum. Sürekli oynayanlardan yedi kişi geldi, ben de sekizinciydim, bütün kortta dörde dört oynayabilirdik. Takımları belirlemek için atış yaparken rakiplerimi tarttım. Steve’in ortalama olduğunu biliyordum, beş kişi de tek başlarına dururken jump shot yapmayı becerememişti, ama iri, beyaz bir adam kıvrak ve hızlı görünüyordu.

“Bu adamlar ne avukatı?” diye sordum Steve’e.

“Çoğu ücretsiz avukat,” dedi.

“O iri adam kim?”

“İri Bill. Savcı. İyi oynuyor.”

İri Bill gerçekten oynayabiliyordu. İlk top hakimiyetinde, aşağı defans kutusunda beni engelledi, bir pası yakaladı, sağına hamle yaptı, sağ koluyla beni tuttu ve sol eliyle scoop shot attı.

Kortun öteki tarafına koşarken “İyi hamleydi,” dedim.

“Bu daha ilkiydi,” dedi İri Bill. İnanamadım. İlk maçımız başlayalı 30 saniye olmuştu ve şimdiden laf sokuyordu. Avukatlar! İntikam alma isteğiyle Steve’le bakiştım, İri Bill’i şaşırtıp arkasından pas verdim, Steve’in sektirme pasını aldım ve yağlı bir smaç bastım, yani topu yağlı çemberin üstünden kıl payıyla geçirdim. Smacım akrabalıktan yakın, kibarlıktan uzaktı.

Avukatlar çıldırdı. En son Gerald Ford hâlâ başkanken aralarından biri smaç basmıştı.

“Baksana İri Bill,” dedim. “Nasıldı ama?”

“Sayılmaz,” dedi.

“Ne sayılmaz?”

“Smaç basmak yok.”

“Nasıl yani?”

“Smaç basmak yok. Kuralımız böyle.”

“Çembere dokunabiliyor musunuz ki?”

“Fark etmez. Basket sayılmaz.”

“Yapma be,” dedim. “Ben smaç basarak oynarım.”

Yalanın önde gidene! Oyuncuların yeteneklerinin aynı olduğu maçlarda muhtemelen üç ayda bir smaç basabiliyordum.

“Hadi be Bill,” dedi Steve. “Daha yeni geldi. Bilmiyordu ki.”

“Artık biliyor. Basket sayılmaz.”

İri Bill kendini beğenmiş bir piçti ama ben tartışmaktan çok oynamak istiyordum.

“Önemli değil Steve,” dedim. “Yine basket atarız.”

İri Bill topu kısa oyun kurucuya attı ve kortun öteki tarafına yavaşça koştu. Yine aşağı defans kutusunda beni engelledi, pası yakaladı ve döndü. Ama bu kez hazırdım ve atışını engelledim. Steve kaçan topu yakaladı ve sayımızı atmak için hızla koştu. Hemen arkasından koştum, pozisyonumu söyledim ve Steve bana şık bir sektirme pas attı. Öfkeli ve haklıydım, smaç basmak için yükseğe, yıllardır sıçramadığım kadar yükseğe sıçradım, çemberin en az 30 santim üstüne çıktım ama smaç basmak yerine topu ağlara bıraktım.

“Basket değil!” diye bağırdı İri Bill.

“Ne?” diye sordum.

“Smaç yok!” diye suratıma haykırdı.

“Smaç değildi bu!” diye haykırıp onu ittirdim. O da beni ittirdi. İnanamıyordum.

Dövüşmeye hazırdım, 26 yıldır dövüşmemiş olduğum hâlde. Sen pasifisti tırmalarsan o da seni tırmalar.

Öteki avukatlar bizi ayırdı ama İri Bill haykırmaya devam ediyordu. "Smaç yok! Smaç yok! Smaç yok!"

Mantıksız davranıyor, diye düşündüm, acaba aklını mı kaçırdı ya da kafasındaki bir damar mı patladı diye merak ettim. Ama sonra benden korktuğunu fark ettim. Çarşamba geceleri toplanan bu kurt sürüsünde muhtemelen 10 yıldır alfa erkek basketçi oydu. Ben onu beta konumuna düşürmekle tehdit ediyordum.

"Bir daha smaç basarsan seni bizzat dışarı atacağım," dedi.

Tarafsız bir kortta olsak daha çok tartışabilirdim. Ama bu onun kortu ve onun arkadaşlarıydı, Steve dâhil. Şimdi düşününce, eşyalarımı toplayıp gitmem lazımdı. Ama bana meydan okumuştı. Geri adım atamazdım.

"Smaç basmak zorunda değilim," dedim. "Top sende."

İri Bill tüm öfkesi ve salaklığıyla dripling yaparak kortta ilerlemeye karar verdi. Kortun ortasına kadar gelmesine izin verdim, sonra topu ondan çaldım ve hızla potaya koştum.

"Faul!" diye bağırdı.

"Sana dokunmadım," dedim.

"Kararı ben veririm," dedi. "Karara saygı duy."

Topu ona geri attım, biraz dripling yapmasına izin verdim, sonra topu tekrar çaldım.

"Faul!" diye tekrar bağırdı.

Topu tekrar ona geri attım, tekrar biraz dripling yapmasına izin verdim, sonra üçüncü kez topu çaldım. Bu sefer bir faul uydurmadı, sadece kendini rezil edeceğini biliyordu, ama ben potaya giderken peşimden koştı. Sandığımdan daha hızlı çıkan iki takım arkadaşı üstüme gelip beni yavaşlattı. İri Bill, 30 santim gerimdeydi. Üç kişiye karşı tek başıma hızlı hücum yapıyordum, sayı atmak istiyordum, sola döndüm, sağa döndüm, topu bacaklarımın

arasından geçirdim, potaya sırtımı döndüm ve sol elimle beni bile şaşırtan bir sayı attım.

Atışım o kadar güzeldi ki İri Bill'in takım arkadaşları bana sarıldı.

"Basket değil!" diye bağırdı İri Bill. "Basket değil!"

"Şimdi ne var?" diye sordum.

"Boş ver İri Bill," dedi Steve. Öteki avukatlar da Bill'i yumuşatmaya çalıştı, ama o hepsini ittirdi.

"Öyle dönmeler, hatalı yürümler falan," dedi. "Biz burada o tarz basket oynamıyoruz."

"Ne tarz basketmiş o?" diye sordum.

"Ne tarz basket olduğunu sen biliyorsun," dedi.

"Hayır, ne tarz basketmiş, söyle."

"Senin tarzında basket."

İri Bill, "nigger"ın eş anlamlısını, "nigger"ın mecazını söyleyebilmek için eş anlamlılar sözlüğünü çıkarmıştı. Siyaseten doğruluk, ırkçılarını şair olmaya zorluyor.

"İri Bill," dedim, "bana asıl söylemek istediğin şeyi söylese."

Gözlerini kırıştırdı. Belki müvekkilleri için iyi yalan atabiliyordu ama kendisi için iyi yalan atamıyordu.

"Ne düşünüyorum, biliyor musun Bill?" dedim. "Bütün gün benim tarzımda basketçilerin altında çalıştığını düşünüyorum. Ömrünün her günü bu tarz basketçilere bakman gerekiyor. Mahkemede uzun bir gün geçirip sürekli basketçilerin yanında oturduktan sonra arkadaşlarıyla basket oynamaya geldiğinde yine o basketçilerden birini görmek istemiyorsun. Haklı mıyım İri Bill? Doğruyu, bütün doğruyu, sadece doğruyu mu söylüyorsun?"

Gülüp uzaklaştı.

“Gitsen iyi olur,” dedi Steve bana.

“Ne? Artık bombastik değil miyim?” diye sordum.

“Bütün olanlar için üzgünüm,” dedi. “Çok kötü. Yarın öğle yemeği yesek de bunları konuşsak olur mu?”

“Ben şimdi konuşmak istiyorum,” dedim.

“Yapma dostum, sen çok gerildin. Bill çok gerildi. Ben çok gerildim. Bu gece yapıcı bir şey olmayacak. Sen evine git, ben seni sonra ararım. Bir bira içeriz. Bill bile muhtemelen bizimle gelir.”

“Bana danışmanlık yapmaya mı çalışıyorsun?” diye sordum.

Steve kafasını sallayıp uzaklaştı. Öteki avukatlar bana baktılar. Beni *süzdüler*. Gözlerinden nefret ettim.

“Ne güzel arkadaşların varmış Steve,” dedim. “Eyaletimizin adaletinin siz ırkçı beyaz çocuklara emanet olmasına çok sevindim.”

Anında kendimden utandım ve utancıma sinirlendim, korttan çıktım, spor çantamı aldım ve kapıya yöneldim.

“Evet, işte böyle ufaklık,” dedi İri Bill. “Evine git.”

Dönüp ona doğru yürüdüm. Steve aramıza girdi ama onu kenara ittim.

“Ne dedin sen?” diye sordum İri Bill’e. Benden 8 santim daha uzundu ama ben 8 santim daha sinirliydim.

“Evine git oğlum, dedim.”

“Ben senin oğlun değilim,” dedim ve Bill’in suratına yumruk attım. Göt üstü düştü. Burnu kesinlikle kırılmıştı. Benim de başparmağım ile işaret parmağım kırılmıştı. Bill kanlı yüzünü sildi ve kanlı eline baktı. Hayretle gözlerini bana dikti. Arkadaşları gözlerini bana dikti. Steve’in kendini suç ortağım gibi hissettiği barizdi, bir köşeye oturup elleriyle suratını

kapadı. Bill en son ne zaman yumruk yemiştir, en son ne zaman bir adamın diğerinin suratına yumruk attığını görmüşlerdir diye merak ettim. Bill'in gözleri doldu. Acıdan mı, utançtan mı, yoksa ikisinden birden mi ağladı, bilmiyorum. Sonra bir avukata altı avukatın önünde yumruk attığımı fark ettim. Nasıl bir ahmaktım ben? Güldüm, güldüm, güldüm, sonunda spor salonundan ayrıldım. Eve giderken davaları ve saldırı cezalarını düşündüm. Bill bana gerçekten dava açtı ama maddi cezayı mahkeme dışında ödedim ve kabahatimi kabul edip ceza indirimi aldım. Belki iki ithamdan da mahkemeye gitmeliydim ama hem tamamen masum olduğumu düşünmedim hem bir yargıcın ya da jürinin bir basketbol maçının yan ve temel anlamlarını ayırt etme becerisine güvenemedim. Daha çok ayrıntı isterseniz, adliye sarayına gidip bakabilirsiniz. Hepsi sabıkamda kayıtlı.

Geceleri hırsımla birlikte yatağında uzanıyorum, gözlerimi yumuyorum ve o kaçınılmaz basın toplantısını hayal ediyorum. Anketlerde az farkla öndeyim ya da belki yüzde bir farkla gerideyim, basınla yüzleşiyorum ve korkunç sorularını cevaplıyorum: Evet, ona vurdum, korkunç bir yanlış anlaşılmaydı. Hayır, geçmişimi saklamaya çalışmıyordum, sadece ilgisi olduğunu düşünmedim. Ona vurduktan sonra öfke kontrolü dersleri aldım, daha sabırlı ve hoşgörülü biri oldum. Aptal bir gençtim, şiddetin asla cevap olmadığını öğrendim. Ona vurduğum gece kiliseme gittim, diz çöktüm, ağladım ve Tanrı'nın yol göstermesi için dua ettim. O geceden önce kimsenin canını yakmamıştım, o geceden sonra da yakmadım, umarım insanlar bunun hiç huyum olmayan acı bir olay olduğunu anlar. Elbette duygusal olarak canını yaktıklarım oldu. Derler ya, birkaç kalp kırmışlığım var, ama bu bir seçim adayı için olumlu bir özellik olabilir diye düşünüyorum. Evet, Bill'in suratına yumruk attım, doğrusu iyi ve doğru bir şey yaptığımı hissettim. Elbette burnunu kırdım. Ya ne yapacaktım? Herif ırkçıydı. Beni, Washington eyaletinin gelecek senatörü seçerseniz bütün ırkçıların burnuna yumruk atacağım. Evet, bekâr olduğum doğru. Doğru kadını bulamadım. Bayan

Doğru'yu arıyorum. Bir kadında ne mi arıyorum? Zekâ, nükte, güzellik, Tanrı inancı ve iyilik. Başka bir politikacıyla evlenir miyim? Ancak o da liberal Demokratsa! İri Bill'e yumruk attım çünkü bana babamı hatırlatıyordu. Hayır, ona yumruk attım çünkü bana babanı hatırlatıyordu. Her ABD başkanı ırkçuların suratına yumruk atsaydı burası daha güzel bir ülke olurdu. Bu durumda ABD başkanlarının uzun süre kendi suratlarına yumruk atması gerekirdi. Tamam, tamam, evet, Bill'in burnunu kırdığım doğru, ama öncesinde de çirkindi zaten. Hey, ben de elimi kırdım ve bir daha eskisi gibi kullanamadım. Elim yağmur yağdığında ağrıyor ve burası Seattle, yani elim sürekli ağrıyor. Evet, hayatımın sonuna kadar kimsesiz ve yalnız olacak mıyım diye merak ediyorum. Sonuçta bence aynalarımızla evleniyoruz, anlatabiliyor muyum, ama ben duvarları büyük beyaz adamların resimleriyle dolu odalarda çalışıyorum. Bakın, İri Bill'e yumruk attığımda yaralandım. Onun suratında bir şey yok ama ben güç bela yumruğumu sıkabiliyorum, artık parmaklarımı da düz tutamıyorum. Tamam, evet, adı Teresa ama onunla hiç yatmadım. Geleceğimiz olduğunu düşünmedim. Onu çok az tanıyordum. Sadece güçlü bir ihtimaldi. Elime bakın. Ne kadar acı verdiğini görüyor musunuz? Elimi kullanırken ne kadar acı çektiğimi görebiliyor musunuz? Hareketlerimin kısıtlandığını anlıyor musunuz?

3.2 Biri Şahidim Olabilir Mi?

Menüsünde Japon teriyakisi, Polonya sucuğuyla yapılan sandviçler, İtalyan asıllı Amerikalı usulü pizza, Meksikalı ve Kreol usulü pilavla fasulye bulunan postkolonyal harikalar evi Good Food'da tek başına öğle yemeği yedikten sonra kahvesinden son yudumunu aldı ve gözleriyle garsonunu aradı. Adam, 15 dakika önce kredi kartını almış, hâlâ geri gelmemişti. Belki kilerde bir kadın garsonla düzüşüyordur, diye düşündü. Homofobik olmayalım, o yakışıklı Guatemalalı garson yamağıyla da düzüşüyor olabilir. Belki kredi kartımla internetten porno veya elde kalmış ünlü biyografileri satın alıyordur; belki kindar ve

tembel bir çalışandır; belki kibar, düzgün ama işini çok kötü yapan bir adamdır. Ya da belki bankam sonunda limitlerini aştığım hesaplarımı dondurmıştır ve IRS beni tutuklamaya geliyordur. Amerika Birleşik Devletleri borçlu hapisanelerini tekrar açar mı diye merak etti. O durumda muhtemelen şartlı tahliye olmadan, ömür boyu hapse çarptırılırdı. Ama hapisane o kadar kötü olmayabilir diye düşündü, tecrit hücrelerinde kafasını dinlerdi. İri bir adamın karısı, iki ergen oğlanın annesiydi, onların erkek kakofonilerinden nefret ediyordu. 7 yaşında, Spokane Kızılderili Rezervasyonu'nun uçsuz bucaksız çam ormanlarında yaşarken tadını çıkardığı yalnızlık ve onu düşüncelere daldıran sessizlik, şimdi 50 yaşında, sularla etrafı sarılmış bu şehirde etrafı sarılmışken elde edebildiğinden daha fazlaydı. Ergenliğe girmemiş bir keşişti o zamanlar! Kelime dağarcığı yüzde 75 daha küçükken Tanrı'ya daha yakındı. Tanrı ona dönecek olsa beş, dört, üç heceli bütün kelimelerinden vazgeçerdi. Tanrı'yı özlüyordu! Garsonunu da özlüyordu. Ama belki garsonu hiç var olmamıştı. Belki adam hayaletti. Belki hayal görüyorum ve farkında bile değilim, diye düşündü. Deliler, deli olduklarını bilir mi? Hâlime bak, paranoyak şizofren öğle yemeğinde, diye düşündü. Güldü ve nasıl tek başına yemek yiyip insan içinde kendi kendine gülen yalnız biri hâline geldiğini merak etti. Ben evsiz, deli bir kadını, sadece kira ödüyorum, diye düşündü. Yakında kıyafet yerine poşet giyeceğim, acaba Donna Karan buna ne diyecek? Şu garson da nerede kaldı? Restoranda garsonun fiziksel varlığına dair bir kanıt, kirli bir önlük, bir tükenmez kalem, feromon dolu bir parfüm kokusu aradı. Ama garson gitmişti, kayıptı, yoktu, yok olmuştu.

Good Food normalden de kalabalıktı çünkü 113 gün süren griliğin ve yağmurun ardından Seattle'da nihayet güneş açmıştı. UV ışınlarının yokluğunda beyazlar ceza kolonisi beyazı, siyahı ve esmerler de toplama kampı beji rengine bürünmüştü, ama bugün herkes mutlu ve açtı. Tavuklu burrito ve teriyaki soslu tavuklu sandviç yemişti. Sadece burrito istemişti ama yanlışlıkla sandviçi de getirmişlerdi. O da tavuk, bu da tavuk, diye içinden şarkı

söylemişti iki yemeği de afiyetle yerken, gerçi ikisinin de eti aynı tavuktan gelmiş gibiydi. Hiç kötü servisten şikayet etmezdi. Restoranda hayali garsonunu aradı, saatine baktı, yine geç kaldığı için kovulacak mı diye merak etti. Ruffatto, Runnette & Kurth diye, medeni hak davalarına odaklanan orta ölçekli bir şirkette avukat yardımcılığı yapıyordu. İyi, güzel bir işi olduğunu biliyordu, bu onu elinden geleni yapmaya teşvik etmeliydi, ama o kafası dağınık ve beceriksiz bir çalışandı, avukat yardımcısının yardımcısı olabilirdi. Hep geç kalıyordu, bu yıl işe geç kalması yüzünden dört defa resmi olarak kınanmıştı. Medeni hak avukatları yoksul çalışanları kovmayı istemese de onları rezil etmeyi iyi biliyordu. Personel dosyasının kalınlığı 10 santim olmuştu. Ah, herkesten aşağı olmasının boyu, eni, uzunluğu! Ancak eş yardımcısı, anne yardımcısı, arkadaş yardımcısı sayılabilirdi. Bir daha saatine baktı. En az 25 dakika geç kalacaktı. Yeni ofis rekoru! Garsonunu aradı, zahmet edip işe mi dönsün yoksa gazete alıp iş ilanlarına bakmaya mı başlasın diye düşündü. Tanrım, hayret verici derecede vasatım, dedi içinden. Ona ne olmuştu? Eskiden özel biri değil miydi? Önemli biri olması gerekmiyor muydu? Hâlâ potansiyelinin olduğu bir zaman hatırlayamadı. Orta yaşlıydı (bir asır yaşayacaksa tabii!), üniversite eğitimi almıştı, saatte 10 dolar kazanıyordu. Kendisine nasıl bir hayat yaratmıştı? Kapitalizm labirentinde kaybolmuş bir laboratuvar faresiydi. Düşük ücretle çalışan, üç odalı, iki banyolu bir mezbahanın konut kredisinin onda birini ödeyen bir inekti. Şu garson da hangi cehennemdeydi? Ayağa kalkıp boynunu uzattı ve dünyanın en uzun çayır köpeği gibi salonu taradı, birinin dikkatini çekmeyi umuyordu, ön kapıdan ufak tefek, esmer bir adamın girdiğini gördü, adam yabancı bir dilde bağırdı ve göğsüne bağladığı bombayı patlattı.

Restoranın dışında patlamayla birlikte 3 kişi öldü, 2 kişi ambulansla hastaneye götürülürken can verdi, 37 kişi de yaralandı. Restoranın içinde 23 kişi o anda öldü, 14 kişi de sonraki 24 saat içinde ölecekti. 41 kişi patlamadan sağ kurtuldu ama 13'ü ağır yaralanmıştı,

uzun süre hastanede kalmaları ve yoğun tedavi görmeleri gerekecekti. İntihar bombası çok etkili ve ekonomik olmuştu. Bombacı bombayı sadece 436 dolara imal etmişti, yani bomba kişi başı 10 dolardan biraz fazlasına mal olmuştu.

Daha sonra bombacının Seattle'da doğan, Müslüman babası ve Katolik annesi tarafından üst sınıf konforuyla yetiştirilen Suriye asıllı bir Amerikalı olduğu tespit edilecekti. Lakeside Lisesi'ni ve Seattle Üniversitesi'ni bitirmişti, Washington Üniversitesi'nde ekonomi doktorası yapıyordu. Bir başka doktora adayıyla, yerel bir folk müzik grubunda solistlik yapan Fransız asıllı bir Amerikalı kadınla nişanlıydı. FBI ve yerel polis bir yıl boyunca intihar bombacısını inceleyecek ama terörist eylemlere karıştığına veya o felsefeyi desteklediğine dair bir kanıt bulamayacaktı. Kimse adamın Amerika karşıtı bir düşünce ifade ettiğini duymamış olacaktı. Kayıtlı ve sürekli oy kullanan bir seçmendi, ılımlı Demokratları tercih ediyordu ama en yakın arkadaşı Cumhuriyetçi Parti için yerel yardım kampanyaları düzenleyen biriydi. Bombacı, geçen 5 yılda İsraili ve Filistinli yardım kuruluşlarına eşit miktarda bağış yapmıştı. Hem de tamamen eşit, sentine kadar. Müfettişler bombacının ya gelmiş geçmiş en dikkatli, sıra dışı ve görünmez terörist ya da çözülemez bir sır olduğu sonucuna varacaktı. FBI varoluşsal şeylerle başa çıkamıyordu, Amerikan halkı da kesin bir sonuç istemesiyle ünlüydü, bu yüzden sonunda bombacıya Amerika'nın uzun yalnız katiller tarihinde bir başka yalnız manyak olduğu teşhisi kondu.

Ama bombacı Good Food'a doğru yürürken deli veya yalnız olduğunu düşünmüyordu. Kafasındaki sesleri dinliyor, onların emirlerine itaat ediyordu. Restorana adım attığında kararlılığından duyduğu memnuniyet ve gururla gülümsüyordu. O, bombayı patlatmadan hemen önce kadın gülümsemesini görmüş, bir an onu tanıdığını düşünmüştü. Garsonu ortadan kaybolmuştu, kocası ve oğulları ona yabancıydı, bu esmer tenli adam onu

kurtarmaya mı geldi diye merak etmişti. Bu elbette saçma bir fikirdi ama adam göğsüne bağladığı bombayı patlatırken kadın da ona gülümsüyordu.

Kadın patlamada bayılmıştı, uyandığında ölü vücutların korkunç ağırlığı altında eziliyordu. Anonim vücut parçalarını ve duvar yıkıntılarını itip üstlerinde sürünerek kendisini kurtardı. Enkazın içinden kanlar ve çürükler içinde, ama ağır yaralanmamış hâlde çıktı, diğer hayatta kalan kurbanlara kıyasla hiçbir şeyi yoktu. Etrafında insanlar bağılıyor ve ölüyordu. Gökdelenlere bakıyor, yıkılmalarını bekliyorlardı. Uçakların gökyüzünden düşüp şehri yakmasını bekliyorlardı. Ama bu facia, o facia değildi; bu patlama küçük ve gerçekti, diğer patlamaysa daha büyüktü, uzaktı, sadece filmlerde, videolarda ve hafızalarda yer alıyordu. Burada, patlamadan sonra gerçek sirenler çaldı. Her taraftan gerçek itfaiye ve polis arabaları geldi. Haber helikopterleri gökyüzünü kapladı. Kurtarma görevlileri ölenlerin ve yaşayanların bedenlerini beton, metal ve tahta karmaşasından, temel unsurlarına ayrılmış binadan çıkardı. Kadın, olayın masum bir tanığıymış, tarafsız bir gazeteciymiş gibi her şeyi izleyip aklına kaydediyordu. 12 paramedik ikişerli gruplara ayrılmış, iki erkekle dört kadına kalp masajı uyguluyordu. Korkunç şekilde yanmış, derisi uzun, kanlı parçalar hâlinde ellerinden ve kollarından sarkan bir adam karısı için feryat ediyordu. Küçük bir siyahi kızla küçük bir beyaz oğlan ambulansın arkasında birbirlerine sarılıyordu. Kafasında bir askerin orman şapkası, evsiz bir siyahi adam alışveriş arabasıyla yuvarlaklar çizip “The Star-Spangled Banner”ı söylüyordu. Kadının etrafında tabaklar, çatallar, kaşıklar, kaseler, tuzluklar, biberlikler, sandalyeler, masalar, önlükler, peçeteler ve yarısı alüminyum folyoya sarılı, pişmiş bir patates vardı. Gri takım elbisesi lime lime olmuş beyaz bir adam, gri takım elbisesi lime lime olmuş başka bir beyaz adamın parçalanmış cesedinin üstüne kapanmış, ağlıyordu. Kadın uzaklardaki bir radyoda Latin Playboys çaldığını duydu. Hangi şarkı olduğunu

bilmese de melodilerini tanıdı. Sokağın karşısında, beyaz bir kadın altıncı kattaki penceresinden sarkmış, her şeyi kameraya çekiyordu.

“İyi misin?” diye sordu bir adam kadına.

Kadın dönüp ona baktı. Adam kısa, 40’lı yaşlarda, siyah deri ceketli bir beyazdı. Yakışıklıydı, kibar bakışları, aptal bir bıyığı, 10 kilo da fazlası vardı, 10 yıl sonra 15, 20 yıl sonra 20 kilo fazlası olacaktı, bu böyle gidecekti. Amerikalı erkeklerin kaçınılmaz obezliği! Ama şimdilik kötü bir garaj grubunun seksi bas gitaristine benziyordu. Göbeği yumuşak olabilirdi ama sanatı taş gibiydi! Başka bir yerde veya zamanda olsalar kadın ona gülümser, onunla flört eder, muhtemelen berbat kocasıyla bir dahaki sevişmesinde de onun hayalini kurardı. Niye böyle bir zamanda seksi düşünüyordu? Daha da kötüsü, niye kocasını aldatmayı düşünüyordu? Dünya, en azından dünyanın küçük bir kısmı, yok oluyordu, kadınsa başka bir adamın çıplak bedenini düşünüyordu. Ne kadar sapıkça! Yoksa bu reflekse dayalı, doğal bir tepki miydi? Etrafında bu kadar ölüm ve acı varken şu adamı enkazın ortasına yatırıp onunla sevişmek iyi olmaz mıydı? Hayat yaratmak, hamile kalmak iyi olmaz mıydı? Sonuçta kendilerini şehit eden bu teröristler cennette 72 bakireyle ödüllendirileceklerine inanmıyor muydu? Politik pozları bir yana, birkaç bin salak adam terörün, seks yapmanın başka bir yolu olduğuna inanmıyor muydu? Amerika Birleşik Devletleri şiddetten uzak duran her bir teröriste 73 bakire sözü verse ne olurdu? Afganistan ve Irak’a öfkeli ABD askerlerinden oluşan bir ordu göndermek yerine vatansever bakirelerden oluşan bir acıma ekibi gönderebilirdik. Tanrım, bana ne oluyor, aklımı kaybediyorum, diye düşündü. Tabii ki şoktaydı ama beyni patlamada sandığından daha mı çok zarar görmüştür diye merak etti. Belki kafatası parçalanıp açılmıştı ve herkes beynini görebiliyordu. Bu kamusal alanda çıplaklığın en uç hâli olmaz mıydı? Bu en utanç verici şey olmaz mıydı? Beynim kafamdan akıp gidiyor, bense farkında bile değilim, diye düşündü.

Kafasını elledi, yumuşak bir doku hissetmeyi bekliyordu ama sadece güçlü, sert kafatasını hissetti. Deliriyordu, deliliği de memnuniyetle karşılıyordu. Deli olmak istiyordu.

Tombul başçı "Orada mıydın?" diye sorup yıkılmış restoranı gösterdi. Tuhaf derecede sakin, diye düşündü kadın. Nasıl bir insan sakin sakin havaya uçurulmuş bir binayı gösterir? Belki adam da onun gibi delirmişti. Belki herkes delirmişti.

"Değildim," dedi kadın. Yalan söyledi, yalan söylemek iyi geldi. "Olayı gördüm. Sadece gördüm."

"Ne oldu?" diye sordu adam.

"Bir bombacı koşarak restorana girdi," dedi kadın. "Bombayla. Paltosunu açtı, bomba vardı, bağırarak bir şey söyledi. Hangi dildi, bilmiyorum. Bağdıktan sonra bombayı patlattı."

"Orada mıydın?" diye tekrarladı adam. Herhalde, dedi kadın içinden, herhalde oradaydım aptal herif! İçeride olup görmese neler olduğunu nasıl bilebilirdi? Adam kadının hikayesinde bir terslik olduğunu biliyordu ama ne olduğunu anlayamayacak kadar şaşkın ve korkmuş durumdaydı.

"Hayır, değildim," dedi kadın. "O sırada tam buradaydım."

"İyi misin?" diye sordu adam. Kadına yakın duruyordu. Kadın nefesindeki sigara kokusunu aldı. Ya da belki herkes ateş ve duman kokuyordu. Belki herkes bundan sonra ateş ve duman kokacaktı.

"Hayır," dedi kadın. Gerçeği söyleme fırsatı vardı ama yalan söylemeye devam etti. "Buradan geçiyordum."

"Oradan çıktığını gördüm," dedi adam. Kadını sorguluyordu. Böyle bir zamanda onu ne cüretle sorgulardı?

“İçeride insan arıyordum,” dedi kadın. “Birilerini kurtarırım diye gittim ama kimse yok, sadece insan parçaları var.”

Gürültüde sesini duyurabilmek için bağırdığını fark etti.

Adam “Yaralı mısın?” diye ona geri bağırdı. Nasıl bir konuşmaydı bu? Nasıl bir deliliği paylaşıyorlardı? “Yaralı mısın?” diye sordu adam. Sürekli aynı soruyu soruyordu. Kadın bir daha sormasına engel olmalıydı.

“Hayır, hayır,” dedi. “Beni buradan götür. Burada olmak istemiyorum. Buradan çıkmama yardım et.”

Adam elini tuttu ve onu suç mahallinden uzaklaştırdı. 10 sokak boyunca kurtarıcı olacıklardan, medya azizlerinden, gazeteci akbabalardan, acil durum görevlilerinden, dehşet meraklılarından oluşan bir kalabalığa karşı ilerlemeye çalıştı. Her yerde fotoğraf makineleri ve kameralar vardı. Kadın kaç bin fotoğraf çekileceğini, kaç film yapılacağını merak etti. O fotoğrafların ve filmlerin kaçında kendi görüntüsü olurdu? Biri onu havaya uçurulmuş mezarından İsa gibi çıkarken yakalamış mıydı? Sonuçta İsa hâlâ burada çünkü İsa bir zamanlar buradaydı ve İsa'nın parçaları hâlâ havada uçuşuyor, diye düşündü. İsa'nın DNA'sı, ortak DNA'mızın bir parçası. Hepimiz İsa'nın bir parçasıyız; hepimizin bir parçası İsa. Fırtınada derin derin nefes alırsan, o sağanakta İsa'nın tadını alabilirsin. Belki İsa'nın parçaları deriye, kemiğe, betona, tahtaya işlemiştir. Belki her kan lekesinde İsa'nın yüzü görülebilir. Belki İsa benim kanlı yüzümde görülebilir, belki İsa'ya benziyorumdur, diye düşündü. Ya da belki İsa gibi değil, İsa'nın ta kendisiyimdir. Belki yeniden dirilenin yeniden dirilmiş hâliyimdir.

“Nerede oturuyorsun?” diye sordu adam. “Seni evine götüreyim mi?”

“Hayır,” dedi kadın. “Kendi evine götür.”

Adam tereddüt etti. Neler olduğunu anlamıyordu. Mantıklı olmak istiyordu. Bunların bir anlamı olmasını sağlamak istiyordu. Sonraki sokağın sonunda oturuyordu. Evi yakın ve güvenliydi, bu yüzden bu yabancıyı, bu yabancı kadını dairesine götürmenin mantıklı olduğuna karar verdi. Seks yaparlar mı diye merak etti. Böyle olayların olabildiğini biliyordu. Depremlerde, hortumlarda, kasırgalarda, savaşlarda birbirlerinin kollarına atılan yabancıları okumuştı. Vietnam Savaşı gazisi olan amcası Ernie, 1967'de Vietnamlı genç bir kadını ve erkek bebeğini kurtarmış, kadınla evlenmiş, çocuğu evlat edinmiş, onları Seattle'a getirmişti. Hâlâ evlilerdi, biraz mutsuzlardı ama ayrılmamışlardı. Bunları kim açıklayabilir? Belki bu kadını eve götürmem lazım, belki birbirimize âşık olmamız lazım, diye düşündü. Tamam, belki bu mantıklı değil, belki çok anlamsız. Ama bir adamın kalabalık bir restorana girip bomba patlatabildiği bir dünyada neyin anlamı var ki? Uzun ve siyah saçlı, esmer tenli, kahverengi gözlü kadına baktı ve acaba Iraklı, Suudi Arabistanlı veya Afgan mıdır diye merak etti. Belki restoranı havaya uçuran Müslüman terörist oydu, kendisini kullanarak oradan kaçıyordu. Tanrım, dedi içinden, çok fazla aksiyon filmi ve çok fazla Fox News izlemişim, daha da kötüsü, çok fazla Stallone filmi ve çok fazla Bill O'Reilly izlemiş bir ırkçığım.

"Ne yapacağımı bilmiyorum," dedi. Dürüstçe konuşuyordu. Dürüstlüğü gerçek mi diye merak etti.

"Beni evine götür," dedi kadın yine. "Sonrasını düşünürüz."

Adam kadını Pioneer Meydanı'nda oturduğu apartmana getirdi, üçüncü kattaki dairesine çıkardı. Kapıyı açtı, kadının peşinden içeri girdi, arkalarından kapıyı kapattı ve kadını salondaki koltuğa oturttu.

"İçecek bir şey ister misin?" diye sordu. Ne kadar basit ve aptalca! Neden ona dünya barışı veya ruhani kurtuluş gibi önemli bir şey teklif etmemişti? Bu muhteşem soyutlukların ikisini de sunamazdı ama en azından doğru düzgün bir şey teklif etmiş olurdu.

“Bir bardak su çok iyi olur,” dedi kadın.

“Su önemli,” dedi adam. “Ne zaman canım sıkılsa, yalnız falan kalsam bir bardak su içerim, moralim genelde hemen düzelir.”

Ne saçmalıyordu? Neydi bu salaklık? Su getirmek için mutfağa gitti. Kadından uzaklaşınca mutlu oldu. Yardımseverliği gerçekten yardımseverlik olmayabilir mi diye düşündü. Belki daha büyük bir korkuyla baş edebilmek için kadına yardım etmiş, küçük bir insaniyet göstermişti. Ya bu patlamanın devamı gelirse? Daha kaç terörist Seattle sokaklarında yürüyordu? Daha kaç intihar bombacısı bomba hazırlıyordu? Bilmek mümkün değildi. Bu bilgi sonsuza kadar bilinemezdi. Tanrı'nın gerçek olup olmadığını öğrenmesi daha kısa sürerdi.

Adam yokken kadın kalkıp daireyi incelemeye başladı. Kendi kendine tur atmak için ne tuhaf bir zaman! Salon büyüktü, duvarları tuğlaydı. Tavandan zevkli, anonim, iki taraflı posterler sarkıyordu. Adeta bir sanat perdesi oluşturarak odayı ikiye ayırıyorlardı. Tuhaf ve güzel, diye düşündü kadın. Yatak odasında dağınık bir yatağa ve üstüne kitaplar yığılmış bir komodine yetecek kadar yer vardı. Banyo da küçüktü, içeride temiz, beyaz bir lavabo, tuvalet ve duş vardı. Kendisi küvetsiz asla yaşayamazdı. Ortalıkta gitar, müzik aleti falan yoktu. Belki de bu tombul adam başçı değildi. Kadın, adamın sessizce dikilip pencereden baktığı küçük mutfağa girdi.

“Ne oluyor?” diye sordu.

“Dumanı görebiliyorum,” dedi adam.

Kadın sirenleri, helikopterleri, diğer insan ve makine seslerini duydu. Öncekinden daha da çok gürültü vardı. Bu gece kimse uyumayacaktı.

“İşte suyun,” dedi adam ve kadına dolu bir bardak verdi.

Kadın hepsini bir kerede içti.

“Erkek gibi su içiyorsun,” dedi adam.

“O ne demek?” diye sordu kadın.

Adam “Bilmiyorum,” deyip güldü. Kadın da ona katıldı. Flört ediyorlardı. Böyle bir zamanda nasıl flört edebilirlerdi? Ne kadar güzel bir kadın, diye düşündü adam, sonra bunu fark ettiği için utanç duydu.

“Ben evliyim,” dedi kadın.

“Kocanı aramak ister misin?” diye sordu adam, kadın sınırlarını belli ettiği için rahatlamıştı.

“Hayır,” dedi kadın. “Ondan nefret ediyorum.”

“Çok üzüldüm.”

“Çocuklarım da var,” dedi kadın. “İki oğlum var.”

Eyvah, belki üstündeki çocuklarının kanı, diye düşündü adam.

“Restoranda yanında değillerdi, değil mi?” diye sordu.

“Hayır, okuldalar. Ayrıca sana söyledim, o sırada restoranda değildim.”

“Yalan söylüyorsun. Niye yalan söylediğini bilmiyorum. Ama yalan söylüyorsun.”

“Madem yalan söylediğimi düşünüyorsun, niye beni evine getirdin?”

“Bilmiyorum. Yardıma ihtiyacın var diye düşündüm.”

“Beni yatağa atarak yardım edebilirsin diye düşündün, değil mi?”

“Hayır.”

“Şimdi kim yalan söylüyor acaba?” diye sordu kadın ve salona döndü.

Adam peşinden geldi. “Bak,” dedi. “Galiba kafanı falan çarpmışsın. Mantıklı konuşmuyorsun. Bir doktora görünmen lazım.”

“Belki bombadan önce de böyle konuşuyordum,” dedi kadın. “Belki hep böyle konuşuyordum.”

“Ama ya kocan, çocukların? Senin için endişelenmeyecekler mi?”

“Söyledim ya, kocamdan nefret ediyorum.”

“Ama ondan nefret edemezsin.”

“Bir kadın kocasından nefret edemez mi? O kadar da saf değilsin, değil mi?”

“Hayır, ben de evliydim.”

Kadın güldü. “Komik bir adamsın,” dedi.

“Komik olmaya çalışmıyorum,” dedi adam.

“Komik insanların komik olmaya çalışması gerekmez.”

“Bak, bunları boş ver. Çocukların ne olacak?”

“Onların bana duyduğu nefret, benim onlara duyduğumdan daha fazla.”

“İnanmıyorum.”

“Sence bir anne çocuklarından nefret edemez mi?”

“Hayır, ondan değil. Annelerin çocuklarından nefret etmemesi gerekir.”

“Sen nasıl bir öküzsün?”

Kadın boş bardağını tuğla duvara fırlattı, adam için bu ikinci patlama ilkinden daha şiddetliydi. Bu kadından ve kadının ihtimallerinden korkuyordu.

“Artık evimde olmanı istemiyorum,” dedi adam.

“Ben hiçbir yerde olmak istemiyorum,” dedi kadın.

“Hayır, ciddiym, gitmeni istiyorum. Gitmezsen polis çağırırım.”

“Evet, eminim anında gelirler. Eminim onlar için çok önceliklisindir.”

“İyi, ben seni evden çıkarırım.”

“Vay be, sert erkeğe bak! Aynı kocam gibisin. Tek istediğiniz kavga. İyi, onunla dövüşüyorsam seninle de dövüşürüm.”

Kadın ellerini yumruk yaptı ve başparmaklarını içeri soktu. Yumruk atsa başparmağı kırılırdı. Adam kadının hayatında hiç gerçekten yumruk atmadığını biliyordu. Kadın çok zavallı görünüyordu.

“Ne diye gülümsüyorsun?” diye sordu kadın.

“Korkuyorsun,” dedi adam. “Ben de korkuyorum. İlkokul üçten beri kavgaya girmedim. Hem de kız beni dövmüştü. Adı Susan’dı. Snoopy’li beslenme kutusuyla burnumu kırmıştı.”

Evet, diye düşündü kadın, bu adam komik ve narin, küçük bir çocuk gibi gülümsüyor, çarpık dişlerinden ve çarpık espri anlayışından biraz utanıyormuş gibi. Yumruklarını indirdi ve odanın içinde bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Tarifsiz bir huzursuzluk hissediyordu. Plan yapması gerektiğini biliyordu ama nereden başlayacağına karar veremiyordu.

“Bak,” dedi, “şirretlik ettiğim için özür dilerim.”

“Önemli değil,” dedi adam. “Durumu düşünürsek herhalde normal sayılırız.”

“Tamam, tamam, sen iyi bir adamsın. Dünyada daha çok iyi adama ihtiyacımız var. Baştan başlayalım mı? Kendimizi tanıtp şimdi tanışmışız gibi yapalım mı?”

Nasıl bu kadar banal bir şey söyleyebilirdi? Ne yapıyordu böyle?

“Hâline baksana,” dedi adam. “Baştan başlayabileceğimizi sanmıyorum.”

Kadın kan ve kir içindeydi. Şaşkına döndü. Bunu nasıl unutmuştu? Ve bu yabancıнын duygularına neden önem veriyordu? Yine acaba delirdi mi, bugünü kafasında mı kurguluyor, bu adam ve evi bir hayal mi diye merak etti.

“Bak,” dedi adam, “banyoda temiz bornoz, havlu var. İstersen yıkan, temizlen. Ne dersin?”

Şimdi de o sıradan şeylerden bahsediyordu: *Bak, şehir yangın yerine döndü ama dış ipi kullanırsan kendini çok daha iyi hissedersin.*

“Tek niyetin soyunmamı sağlamak,” dedi kadın.

“Çok güzelsin, bir an seksi düşündüğümü de itiraf edeyim. Ama toplu cinayetler ve intihar bombaları insanın sihirli esasını biraz küçültüyor, anlarsın ya?”

Kadın yine güldü. Koltuğa oturup güldü. Suratını yastıkla kapatıp güldü. Yastığı adama atıp güldü. “Çok komiksin,” dedi.

“Yapma,” dedi adam. “Komik olmaya çalışmıyorum. Sana ne hissettiğimi anlatıyorum.”

“Belki hissettiğin her şey komiktir,” dedi kadın ve gözündeki yaşları sildi.

“Belki her şey sana komik geliyordur,” dedi adam. “Ama sen manyak bir karısın, eski karım da manyaktı, bir daha sizin gibilere yanaşmaya niyetim yok.”

“Manyak karı!” diye bağırdı ve güldü kadın. Koltuktan yere yuvarlanıp güldü. “Kimse bana manyak karı dememişti!”

Yerde yüzüstü yatıp kafasını halıya gömerek güldü. Ağladı, feryat etti, tekme attı, yumrukladı. Şiddetle sarsıldı. O nöbet geçirirken adam onu yan yatırıp kafasını tuttu. Nöbeti bitince kadın derin bir nefes alıp uykuya daldı. Adam nöbetlerin nasıl olduğunu biliyordu. Kadın uyandığında kafasını bufalo tepmiş gibi hissedecekti. Adam koltuğa oturup yerdeki kadına baktı. Tanrım, umarım halımın üstünde ölmez, diye düşündü. Bunu nasıl açıklarım? Telefonu alıp 911’i aradı ama meşgul sesi çaldı. Tekrar tekrar, 10, 11, 12 defa denedi ama her seferinde o korkunç meşgul sesi çaldı. Sarı sayfalarda polis ve itfaiyenin genel numarasını buldu, onları da aradı ama meşgul sesi duymaya devam etti. Polis merkezlerini ve itfaiye istasyonlarını tek tek aradı ama kimse açmadı. Hastaneleri, klinikleri, kiliseleri aradı ama telesekreterden başkasına ulaşamadı. Tanrım, ne kadar narin bir dünyada yaşıyorum, diye

düşündü. Bir bina havaya uçtu mu bütün sistem çöküyor. Hiç olmadığı kadar korkuya kapıldı, sonra ezbere bildiği bir numarayı çevirdi.

“Domino’s Pizza, nasıl yardımcı olabilirim?”

Bu genç adam telefonu kaç kere böyle açmıştı? Ses tonunun kelimelerin anlamını tamamen değiştirdiğinin farkında mıydı?

“Domino’s Pizza, nasıl yardımcı olabilirim?”

Pizzacı çocuk soruyu yeterince tekrarlırsa bir duaya dönüştürebilirdi.

“Domino’s Pizza, nasıl yardımcı olabilirim?”

“Açık olduğunuza inanamıyorum.”

“Sadece ben varım. Diğerleri gitti. Ben kaldım. Başka ne yapacağımı bilemedim.”

“Pizza dağıtımı falan yapmayacaksın, değil mi?”

“Bilmiyorum. Olaydan beri ilk siz aradınız.”

“Ailen senin için endişelenmedi mi?”

“İyi olduğumu biliyorlar. Babam burada kalıp kapıyı kilitlememi söyledi. Eve tek başına dönmeye çalışacağıma burada kalmam daha güvenli olurmuş.”

“Şimdi ne yapacaksın?”

“Bilmiyorum. Korkuyorum. Sizce bu Üçüncü Dünya Savaşı’nın başlangıcı mı?”

Pizzacı çocuk sesine bakılırsa 18-19 yaşlarındaydı. Dünyanın başka yerlerinde kaç gencin bombalı saldırılardan sağ çıktığını, her gün daha çok saldırı tehlikesiyle yaşadığını, yine de dans etme, şarkı söyleme, küfretme, şu veya bu nehrin yanındaki sazlıkta sevişme cesareti bulduğunu nereden bilebilirdi?

“Pizza ustası mısın, kuryesi mi?”

“İkisi de.”

“Delikanlı, aklıma güzel bir fikir geldi. Pizza yapmaya başlasana. Yapabildiğin kadar yap, üst üste diz. Millet sokakta aç aç dolaşıyor olacak. Cama ‘Kurtarma Görevlilerine Bedava Pizza!’ diye yazı as, gerçekten kahraman olursun.”

“Bu bence şirketin hoşuna gitmez.”

“Şirketi boş ver.”

Genç adamın sosyalist bir isyan başlatamayacağı kesindi, ne kadar akıllı veya kendi kendine yeten biri olursa olsun.

“Efendim?” diye sordu pizzacı çocuk.

“Şehir yangın yerine döndü. Pizza yap. Şirketi boş ver.”

Genç adam düşündü.

“Evet, haklısınız,” dedi. “Şirketi boş ver.”

“Duyamadım.”

“Şirketi boş ver.”

“Ne dedin?”

“Şirketi boş ver.”

“İyi diyorsun ama kullandığın dili kabul edemem.”

“Nasıl yani efendim?”

“Boş vermek sert bir yüklem değil.”

“Bilemiyorum efendim. Biri beni boş verdiğinde ben çok üzülüyorum.”

“Haklısın. Akıllıca bir şey söyledin. Ama ondan daha sert, S harfiyle başlayan bir yüklem daha var.”

“Efendim,” dedi çocuk, “o yüklemi kullanamam. Küfretmiş olurum. Ben Hristiyan’ım.”

Hristiyan olup da uluslararası bir şirkette çalışmaktan değil de, küfürlü konuşmaktan çekiniyordu!

“Tamam o zaman Pizzacı Adam, görevin bu. S harfiyle başlayan yüklemi de, şirketi de boş ver. O bedava pizzaları yap.”

“Peki efendim.”

Adam telefonu kapattı, tavana bakarak güldü, sonra yerde yatan deli kadına baktı. Kadın da ona bakıyordu.

“Ne yaptın öyle?” diye sordu.

“Galiba sucuklu ve duble peynirli bir devrim başlattım,” dedi adam.

Kadın güldü ve acıyla yüzünü buruşturdu. “Ah, başım ağrıyor,” dedi.

“Nöbet geçirdin,” dedi adam.

“Biliyorum. Nöbeti geçirirken sanki aynı anda kendimi izliyordum.”

Yıllar boyunca katılımcı ve şahit olarak ikili bir hayat sürdürmüştü. O kadar sıkılmıştı ve mutsuzdu, sıkılması ve mutsuzluğu hakkında da o kadar objektifti ki ailesi üstünde sosyal deneyler yapmaya başlamıştı. Geçen temmuz, akşam yemeğini normalden beş dakika geç hazırlamış, aile seremonisinde zararsız bir değişiklik yapmıştı. Yemeği sonraki akşam normalden on dakika geç, ondan sonraki akşam normalden on beş dakika geç hazırlamış, bu şekilde devam etmişti. Ayın sonunda etle patatesi saat 11’de *SportsCenter* başlarken masaya getiriyordu. Kocasını ve oğullarını yemek saatinin yavaş ve köklü değişimi hakkında ne yorum yapmış ne şikayet etmişti. Nasıl bu kadar itaatkar ve ilgisiz olabilirlerdi? Nasıl kendisine bu kadar bağlı olup da açıkça oynadığı oyunları fark etmezlerdi? Onlar yemek yiyip futbol ve hokey özetlerine küfrederken, kadın adamı ve iki oğlanı, özel alanındaki yabancıları inceliyor, üçünün de rahminde ciddi miktarda zaman geçirmiş olduğuna inanamıyordu.

Şimdi bir yabancının evinde, yerde yatıyor, hayatıyla ilgili çelişkili duygular yaşıyordu. Belki orada sonsuza kadar yatabilirdi. Belki kemikleşebilir ya da fosilleşebilirdi. Belki tuhaf bir sehpaye dönüşebilirdi. Mobilya olsa daha çok değer gördüğünü ve faydası olduğunu hissedebilirdi. Gözlerini yumdu ve diğer mobilyalar onu sonunda kabul edip sever miydi diye merak etti.

Adam ona “Uyan!” diye bağırdı.

“Çok yorgunum,” dedi kadın.

“Kesin beyin sarsıntısı falan geçirdin,” dedi adam. “Doktora gitmemiz lazım. Ama seni oraya benim götürmem gerekecek. Telefonlar çalışmıyor. Pizza sipariş edebiliyorum ama ambulans sipariş edemiyorum.”

“Pek yürüyebileceğimi sanmıyorum. Bir süre yürüyemem. Önce dinlenmem lazım.”

“Peki ama bir daha nöbet geçirirsen seni alıp oraya taşıyacağım, tamam mı? Harborview buradan 1,5 kilometre. Gerekirse seni oraya sürükleye sürükleye götüreceğim.”

“Bir daha nöbet geçireceğimi sanmıyorum.”

“Bunu bilemezsin.”

“Bir daha nöbet geçirmeyeceğimden eminim.”

“Yerde yatan sensin. Psişik becerilerin ortada bence.”

“Hep böyle komik miydin?” diye sordu kadın.

“Evet,” dedi adam. Evliliğini espri anlayışı mahvetmişti. Her esprisiyle eski karısının kalbinde bir delik açmıştı. Ama kendisine engel olamıyordu. Bütün ailesi böyle komik ve uygunsuz davranırdı. Nikahında müstakbel karısı ona doğru yürürken küçük kardeşi yüksek sesle AIDS’le ilgili bir espri yapmıştı. Ne ayıp ama! Karısı daha akıllı ve daha az âşık olsaydı arkasını dönüp kiliseden kaçardı. Ama müstakbel kocasının homofobik, ırkçı ve korkunç

aptal kardeşinden daha iyi olduğuna inanıyordu, kocası daha kibar, daha ilerici ama aynı şekilde aptal çakınca kandırıldığını hissetmişti.

Karısı boşanma belgelerini imzaladığı gece onu arayıp hakaretler etmişti. Sarhoştı, yalnızdı ve öfkeliydi.

“Peki Bay Komedyen!” diye bağırmişti. “Espri yapmadan ne kadar dayanabiliyorsun, görelim! Ne kadar? Ne kadar Bay Komedyen?”

“Yedi saniye kadar,” demişti adam, yedi saniye sustuktan sonra.

Kadın ağlamış, ona tekrar hakaret etmiş ve telefonu kapatmıştı. Adam karanlıkta tek başına oturup sevdiği bir kadını nasıl böyle kolayca incitebildiğini düşünmüştü. Neden espri yapması, kadının acısını kabul etmesinden daha gerekliydi?

Şimdi, boşanmalarından iki yıl sonra yerde yatan tuhaf kadına bakıyor, onun günahlarının cezası olup olmadığını merak ediyordu. Belki Tanrı şakacılardan nefret ediyordu. Ya da belki kadın bir sınavdı. Belki ona yardım ederek, onu kurtararak kendisini kanıtlayabilirdi. Belki Tanrı ona ciddi ve saygılı olması için bir şans tanıyordu.

“Eski karım bana Bay Komedyen derdi,” dedi.

“Sevimli bir lakap,” dedi kadın.

“İltifat olarak söylemiyordu.”

“Peki Bay Komedyen, burada biraz daha dinleneyim, sonra hastaneye gidebiliriz.”

“Anlaştık. Ama uyumana izin vermeyeceğim. Uyanık duracaksın. O yüzden, konuş bakalım.”

“Ne hakkında konuşayım?”

“Kocanı ve çocuklarını anlat.”

“Onlardan nefret ediyorum.”

“Onu söylemiştin. Neden nefret ettiğini anlat.”

Kadın birkaç saniye konuşmadı. Adam onu ayağıyla dürttü. “Konuş,” dedi.

“11 Eylül’de neredeydin?” diye sordu kadın.

“11 Eylül’de, 17 yaşındayken Atlanta diye bir kızla bekâretimi kaybettim.”

“Zekilik yapmasa olmaz. Hangi günden bahsettiğimi biliyorsun.”

“O 11 Eylül’de çalışıyordum.”

“Ne iş yapıyorsun?”

“Bilgisayar oyunları tasarlıyorum.”

“Madem bilgisayar oyunları tasarlıyorsun, niye evinde bilgisayar yok?”

“Dedektif misin sen?”

“Ayrıntılara dikkat ediyorum.”

“Sınırlarımla ilgili bir durum o. İş hayatımla ev hayatımın ayrı olmasını istiyorum.”

“Nasıl gidiyor peki?”

“Eve hiç gelemiyorum.”

“Ne eğlenceli.”

“11 Eylül’e kadar öyleydi. Bir terörist oyununun son aşamalarıyla ilgileniyordum.

Birinci şahıs nişancı oyunuydu.”

“Birinci şahıs nişancı oyunu nedir?”

“Oyun nişancının gözlerinden görülüyor.”

“Teröristler mi vuruluyor? Çok satmışsınızdır.”

“Bizim oyunumuzda sivilleri vuran bir terörist olarak oynanıyordu. Bir alışveriş merkezine, bir Ivy League üniversitesine ya da Dünya Ticaret Merkezi’ne saldırılabiliyordu.”

“Tanrım, iğrenç bir şey bu.”

“Oyunu geliştirmek ve üretmek için yüz binlerce dolar harcadık. 11 Eylül öncesinde de böyle bir oyunun tartışmalı olacağını biliyorduk. Medyada çok yer alırız, bütün salak, asi

gençler de mecburen oyunu alır diye düşündük. Sansürü ve davaları dört gözle bekliyorduk. Yapılacağını düşündüğümüz olumsuz tanıtıma göre oyunu üretiyorduk.”

“Kendinden utanmayacak mıydın?”

“11 Eylül’den sonra oyunu baştan tasarladık. Şimdi bir alışveriş merkezinde ya da üniversitede teröristleri avlayan bir polisi oynuyorlar. Dünya Ticaret Merkezi’ni tamamen çıkardık.”

“Durum düzelmiş mi oldu yani?”

“10 milyon ön sipariş aldık. Çok zengin olacağım.”

“Kanlı para o.”

“Bütün paralar kanlı para.”

“Geceleri uyuyabilmek için kendini böyle mi avutuyorsun?”

“11 Eylül’den sonra birkaç gün boyunca intihar etmeyi düşündüm. Space Needle’ın tepesine çıkıp atlamayı düşündüm. Öyle ölmem uygun olur gibi geldi.”

“Atlamana yardımcı olacak insanlar var.”

“Evet ama sorun kendime acımadı. Yani yaşıyorum sonuçta, değil mi? Dünya Ticaret Merkezi’nde kaç kişinin öldüğünü düşün. Giuliani bütün isimleri kaç saatte okudu?”

“Yaklaşık 2500 kişi vardı.”

“Evet, 2500 masum öldü, bense yaşayan, nefes alan bir korkağım.”

“Milyoner bir korkak,” dedi kadın.

11 Eylül’de, ilk uçak, ilk kuleye çarptığında hukuk bürosunun kütüphanesinde dosyaları düzenliyordu. İkinci uçak, ikinci kuleye çarptığında eşit derecede tiksinti ve heyecan hisseden bütün şirketle, 45 beyaz yakalıyla birlikte konferans odasındaki televizyonun başındaydı. İlk kule yıkıldığında gözlerini yumup iş arkadaşlarının acılı inlemelerini dinlediğini ve neden seslerin bu kadar erotik geldiğini merak ettiğini hatırladı.

Televizyonda sekse o kadar alıştık ki televizyondaki her şey seksi geliyor, diye düşündü. Hukuk bürosu, Columbia Center'ın 60. katındaydı. Bütün avukatlar ve çalışanlar bir noktada konferans odasının pencerelerinden güneye bakıp Boeing Havaalanı ve Sea-Tac Havaalanı'nda uçakların inmesini ve kalkmasını izlemişti. Kule yıkıldıktan sonra biri herkesin kendi kendine sorduğu korkulu soruyu—*Ya bize de çarparlarsa?*—bağırarak sorunca kadın dışarıya bakmış ve sanki gökyüzünü yarararak ilerleyen bir yolcu uçağı görmüştü. Konferans odasındaki diğer herkes de kendi hayali uçağını görmüş olacak ki grupça panikleyip çılgınlık içinde odadan fırlamış, 60 kat merdiveni inmiş ve sokağa çıkmışlardı. Kadın konferans odasında kalmıştı. Pencereye yürüyüp uçağının gelmesini beklemişti. Pilot onu yok etmeden önce pilotun yüzünü görebilir mi, belki onu tanıyabilir mi diye merak etmişti. Ölmeyi beklerken başka bir mutsuz kadın ya da adam da o sabah Dünya Ticaret Merkezi'nin bir penceresinde durup eylemsiz kalarak intihar etmiş midir diye düşünmüştü.

“Aslında,” dedi kadın, “bence kulelerde ölen herkes masum değildi.”

“Kimsin sen?” diye sordu adam. “Usame'nin basın danışmanı mısınız?”

“O kuleler bankacılarla, brokerlerle, avukatlarla doluydu. Sence bunlar ne kadar dürüst kişilerdi?”

“Ölmeyi hak etmiyorlardı.”

“Bir düşün. Belki de hak ediyorlardı. Açık görüşlü ol.”

“Böyle konularda açık görüşlü olmak zor.”

“Ama öyle olman lazım. Bütün olaylara tek bir anlam yüklenebilir, değil mi? Ama oyunlarının tek bir anlamı yok, değil mi?”

“Doğru.”

“Peki, öyleyse belki 11 Eylül kimsenin düşünmediği anlamlara geliyordur.”

“Ama sen başka anlamlar düşündün, değil mi?”

“Evet, düşündüm. Bak. O gün 1200 erkek ölmüş olsun. Bu adamlardan kaç karısını aldatıyordu? Muhtemelen birkaç yüzü. Kaç çocuklarını dövüyordu? 100 kişi daha, değil mi? Sence o itlerden biri çocuğuna tecavüz etmiyor muydu? Sence o kulelerde bir yerde gece kızının odasına girip kışından tecavüz eden bir şeytan yok muydu?”

Adam kadının böyle bir hesap, böyle ahlaki bir toplama ve çıkarma, böyle korkunç bir cebir yaptığına inanamıyordu. Tanrı bir canavarı yok etmek için binlerce iyi insanı öldürür mü diye merak etti. Yaptığı oyunlar ve kazandığı paralar yüzünden kendisinin canavar olup olmadığını düşündü. Haha, ama ben Bay Komedyen'im, dedi kendi kendine. Her partinin odak noktasıyım. Dünya tarihindeki en iyi misafirim. Bütün kadınları beş dakikadan kısa sürede kendime âşık edebilir, beş dakika sonra kendimden soğutabilirim.

“Pısrık bir liberal falan değilim,” dedi adam. “İdam cezasına inanıyorum. Savaşın gerekliliğine inanıyorum. Ama bence kimse ölmeyi hak etmiyor.”

“Kendinle çelişiyorsun.”

“İyi, öyleyse çelişkili biriyim, ama en azından bunu itiraf ediyorum. Bu konuları sanki bizim bildiğimizden fazlasını biliyormuş gibi konuşuyorsun. Sanki tamamen haklıymış gibi.”

“Birilerinin haklı olması lazım,” dedi kadın, oturmaya çalıştı ama mide bulantısı yüzünden geri devrilip gözlerini kapattı.

“İyi misin?” diye sordu adam, kadın bir an sustuğu için sevinmişti. Nasıl öyle şeyler söyleyebilirdi? Tanrı'dan korkmuyor muydu?

“Sadece başım dönüyor,” dedi kadın. “Gözlerimi açarsam kusacağım.”

“Beyin sarsıntısı geçirdin, söylemiştim sana. Eminim. Seni hastaneye götürmemiz lazım.”

“Hayır, madem konuşmak istedin, konuşacağız. Sana her şeyi anlatacağım, sen de dinleyeceksin, sonra beni hastaneye götüreceksin.”

“Söylediğin şeyleri duymak istemiyorum.”

“Sorun da orada. Kimse bunları duymak istemiyor, ama ben bunları düşünüyorum ve anlatmam gerekiyor.”

Adam kalkıp odada turladı. Acaba bu kadına kulak asmaması mı gerekiyor diye merak etti. Belki alması gereken ders buydu. Kelimeler tehlikeliydi. Adamın isimleri ve yüklemeleri evliliğini yıkmıştı, ölümlerle dalga geçen bir oyun yaratmıştı. Kadının hikayesiye bir bombadan veya kendisinin yaratabileceği, hayal edebileceği bir oyundan daha yıkıcı görünüyordu.

Kadın “Beni dinleyecek misin?” diye sordu.

“Konuş,” dedi adam.

“Peki, peki,” dedi kadın. “Dünya Ticaret Merkezi’yle ilgili haberlerden bıkmamış mıydın? Bütün hikayelerden, televizyon programlarından, üzgün suratlardan, politikacılardan, anıtlardan, kitaplardan yorulmamış mıydın? Her şey korkunç ve ahlaksızcaydı, tam bir acı pornosuydu.”

“O kadar bezmiştim ki televizyonumu aldım, aşağı taşıdım ve çöpe attım.”

“Doğrusunu yapmışsın. Keşke ben de yapabilseydim. Ama kocam ve oğullarım— ikizler, 16 yaşındalar—her gün o saçmalıkları izliyordu. Kocam evin her penceresine Amerikan bayrağı asmıştı. Nasıl bir Kızılderili pencerelerine 22 tane bayrak asar?”

Kocasını tanıştıklarında powwow fancydance şampiyonuydu, parlak tüyler takıp döne döne dans eden, sıksa, güzel, kadınsı bir çocuktuktu, ama artık yorgun, homurdanıp duran bir ihtiyar olmuştu. Hem de vatansever bir ihtiyar! İkizleri liseyi bitirince deniz kuvvetlerine katılmaya çoktan ikna etmişti.

“Baksana anne,” demişlerdi kulak tırmalayan ikili sesleriyle. “Deniz kuvvetleri üniversite parasını ödeyecek. Süper değil mi?”

Tanrım, iki deniz kuvvetleri meraklısı yetiştiriyordu. Bir Kızılderili nasıl ABD askeri üniforması giyip de ironi zehirlenmesinden ölmezdi? Oğullarını küçükken oyuncak tabancayla bile oynatmamıştı, şimdi kocası onları her yıl üç kere av gezisine götürüyordu. Evinin duvarlarında geyik boynuzları asılıydı. Geyik boynuzları ve bayraklar! Geyik boynuzları ve bayraklar! Geyik boynuzları ve bayraklar! Bazı erkekler ayda yürüyor, *Hamlet*'i yazıyor, Sistine Şapeli'ne resim yapıyor, Glenn Gould gibi piyano çalıyor, diye düşündü kadın, bazı erkeklerse hâlâ duvarlarına geyik boynuzu ve bayrak asma ihtiyacı duyuyor. Erkeklerin uçaklarla binalara çarpmasına neden şaşırıldığını merak etti.

“Kimse masum değil, değil mi?” dedi. “Bütün kutsal kitaplar bunu, hepimizin günahkar olduğunu söylemiyor mu? Ama Dünya Ticaret Merkezi'nden sonra masum kurbanlar da masum kurbanlar diye tutturdular, ben de hep şunu düşündüm—o kulelerdeki adamlardan birinin kızına tecavüz ettiğini *biliyordum*. Kızına tecavüz ediyordu. Belki oğluna da. Karısını da dövüyordu. O sabahı düşünüyorum, acaba piç herif trene binmiş, işe giderken gülümsüyor muydu diye merak ediyorum. Kızını ve oğlunu bir banliyö okulunun sıradan, acımasız sınıfında otururken düşünüyorum, üzgünler, parçalanmışlar, içten içe ölüyorlar. Karısı da evde oturmuş, içten içe ölüyor. Piç herif trenden iniyor, 107. katta falan olan ofisine gidiyor, orada herkes onu seviyor. İş yerinde kahraman sayılıyor. Bay Kahraman masasında oturuyor, gülümsüyor ve kahramanlık yapıyor, derken o uçak ofisine çarpıyor. Pencereden giriyor ve onu imha ediyor, tamamen yok ediyor. Sonra haber yayılıyor, tamam mı? Karısı televizyonu açıyor ve kulelerin yandığını görüyor, öğretmenler sınıflarına televizyon getiriyor, adamın oğluyla kızı kulelerin yanmasını izliyor. Kadınlara çocuklar katları sayıyor, tamam mı? 107. kata kadar sayıyorlar, yandığını görüyorlar ve mutlu oluyorlar, tamam mı? Umutla doluyorlar, tamam mı? Umutla dolmazlar mı? Sonra ilk kule yıkılıyor. İki kule de yıkılıyor. Kadın evde hoplayıp zıplamaya başlıyor. Kutlama yapıyor. Çocukların sakin olması

lazım çünkü insan içindeler, ama içten içe anneleri gibi hoplayıp zıplıyorlar. Koşa koşa eve gidiyorlar, üçü birden salonda oturup haberleri izliyor ve bekliyor. Evet, adamın eve gelmesini bekliyorlar. Haberlerde hayatta kalanlardan bahsediliyor, tamam mı? Sağ kurtulanlardan. Kadınla çocuklar adam ölmüş olsun, yanarak can vermiş, pencereden atlamış, merdivenlerden inerken kule yıkılmış olsun diye Tanrı'ya dua ediyor. Üç gün boyunca salonda oturup adamın eve gelmesini bekliyorlar, sonra üç gün daha eve gelmesini bekliyorlar, yedinci günde eve gelmeyeceğini anlıyorlar. Adam ölmüş, onlar da mutlular. Canavar gitmiş, bunu kutluyorlar. Salonda dans ediyorlar, şarkı söylüyorlar, oynuyorlar, mutlular. Sence bütün bunlar mümkün değil mi? Sence kulelerde ölmeyi hak eden tek bir adam bile yok muydu? Sence onun öldüğüne sevinen bir karısı ve çocukları yok mu? Sence Usame'nin adını şefkat ve sevgiyle fısıldayan bir kız yok mu? Sence Usame'nin öfkesi için Tanrı'ya veya Allah'a veya şeytana şükreden bir kadın yok mu?"

Kadın ağladı. Adam yerde yanına oturup kafasını kucağına koydu. Kadın sakinleşene kadar saçını okşadı.

"Şimdi gideceğiz," dedi. "Seni hastaneye götüreceğim, tamam mı?"

"Dur, dur," dedi kadın. "Devamı var."

"Dinlemek istemiyorum," dedi adam. "Bunları dinlemek istemiyorum. Bunları düşünmek istemiyorum. Bunları hatırlamak istemiyorum."

"Lütfen," diye fısıldadı kadın. "Lütfen beni dinle."

Kadın çaresizdi. Adama ihtiyacı vardı. Adam da ona ihtiyaç duyulmasını istiyordu. Kafasını salladı.

"Aslında," dedi kadın, "en önemlisi, Dünya Ticaret Merkezi yıkıldığından beri başıma bunun gelmesini umuyordum. İş yerinde, alışveriş merkezinde veya sinemadayken patlama olmasını umuyordum. O bombacı restorana girip bağırdığında mutlu olmuştum. Tanrı'nın

dualarıma cevap verdiğini biliyordum. Hayatta kalacağımı biliyordum. Yaşayacaktım, enkazdan sürünerek çıkacaktım ve hayatımı geride bırakıp gidecektim. Beni bulamayıp öldüğümü düşüneceklerini biliyordum. Beni ölü sayacaklardı, aslında canlı olacaktım. Son derece canlı olacaktım ve yürüyüp gidecektim. Yürüyüp gidecektim ve yeni bir hayata, daha iyi bir hayata başlayacaktım. Kaçacaktım.”

İnsan nasıl bu kadar mutsuz olabilirdi? İnsan bu kadar acı ve yalnızlıktan nasıl sağ çıkabilirdi? Bu sorular yetersizdi, adam bunu biliyordu, kendisi de yetersizdi. Kadın onun iyi biri olmasına ihtiyaç duyuyordu ama adam hiç iyi olmamıştı, bir kere bile. Kadını kenara ittirip banyoya koştu. Yeterince hızlı değildi, salonun halısına kustu.

“Korkunç,” dedi. “Çok korkunç.”

“Çok üzgünüm,” dedi kadın. “Çok üzgünüm. Gerçekten, gerçekten.”

“Ne yapacağım?”

“Beni hastaneye götür. Bir güvende olayım, bir daha beni görmem gerekmeyecek. Beni hastaneye götüreceğine söz ver. Güvende olacağıma söz ver.”

Adam sandığından daha güçlüydü, kadını sanki çocukmuş gibi kaldırdı ve kapıdan dışarıya, üç kat aşağıya taşıdı. Kadın adamın kollarında kıvrıldı, ağladı ve dua etti. Adam onu kalabalık, telaşlı sokaklarda taşıdı. Etraflarındaki erkekler, kadınlar ve çocuklar gökyüzüne bakıyor, ölümün gelip onları almasını bekliyorlardı. Adam bu yabancılara baktı, hepsinin korkunç sırlarla yaşadığını biliyordu. O adamın karısını baldızıyla aldattığını, o kadının Alzheimer’lı annesinin kollarını kanatana kadar çimdiklediğini biliyordu. O genç çocuk köpekleri yakıyordu, o güzel genç kız da bir keresinde şişman, çirkin bir kızı yere serip ağzına tükürmüştü. O babanın iki oğlu olduğunu, birinin okumayı öğrenemediğini, birinin elbise giydiğini, adamın aptal ve zayıf oldukları için onları birbirine yumruklattığını biliyordu. Beyaz bir büyükanne Meksikalı torunlarından nefret ediyordu ve bir rahip küçük oğlanlarla

seks yapmayı her hayal ettiğinde sigarayla kendisini yakıyordu. O adam karısıyla çocuklarını terk etmişti, şimdi bir arabada yaşadıklarını bilmiyordu ve o kadın 15 yıldır babasıyla konuşmamıştı, şimdi prostat kanserinden ölmekte olduğunu bilmiyordu. Bu insanlardan hiçbiri, tek bir kişi bile, diğerlerini yeterince sevmemişti. Âciziz, hepimiz âciziz, diye düşündü. Kollarında kadınla bu günahkarların, obezlerin ve kibirlilerin, hoşgörüsüzlerin ve bencillerin, yalancıların ve hırsızların, müsriflerin ve paragözlerin arasında yürüdü. En büyük günahkar da kendisi değil miydi? Onu seven insanlara bir teröristten daha çok tehlike arz etmiyor muydu? Onu en çok seven kadını hayal kırıklığına uğratan adam o değil miydi? Onun hayatını havaya uçurup alev alev yakmamış mıydı? Kadın şimdi, dünyanın bir yerinde evliliklerinin ölümünün ve büyük bir parçasının ölümünün yasını tutmuyor muydu? Adam, havaya uçurulmuş diğer kadını taşırken “Affet beni Tanrım, affet beni,” diye düşündü. Kadını kurtarırsa kendisi de kurtarılır diye umuyordu. Ama kadın kaçmak istiyordu. Adamın kucağında debelendi, adam onu yere bıraktı. Her şey duman ve ateş kokuyordu. Kadın adamı tutkuyla öptü ve yüzüne dokundu. Adam konuşmak, kadını özgürleştirecek kelimeleri söylemek istedi. Ama o da sessizdi, kadın da. Sessizlik her şeyden daha belirsiz ve korkutucu değil miydi? Adamın vücudu gevşedi, titredi. Kadını sevmek istiyordu, aşkının acı tatlı ve bastırılmaz olmasını istiyordu. Aşkının diğer herkesinkinden farklı olmasını istiyordu. Aşkının, Tanrı'nın tek gerçek sureti olmasını istiyordu. Aşkının dünyayı kurtaran bir zorba olmasını istiyordu, dünya kurtarılmayı istesin ya da istemesin. Aşkının şarap ve ekmek, kan ve et olmasını istiyordu. Kadına, tehlikeli yabancılarla dolu bu şehirdeki tehlikeli bir yabancıya uzandı, ama kadın ona arkasını dönüp kalabalığın içinde sarsak sarsak ilerledi. Azıcık sevilenlerin arasında hiç sevilmeyen kaç kişi yürüyor? Kadın bir kez arkasına baktı, adam onun peşinden gitmeyi düşündü, ama kadın kafasını salladı ve yine ondan uzaklaştı. Adam onu gözden kaybolana kadar izledi.

3.3 Gitme Usulca

Karımla ben Bay Yas'la oğlumuzun suratı dōşeęiyle beğiğinin arasına sıkışıp havasızlıktan mosmor kesildiğinde bizzat tanıştık. Oğlumuz o g¼n üç kere öld¼, Bay Yas ciğerlerini tutmuş sıkıyordu ama kaslı doktorlar ve hemşireler onu boğan canavar adamla savaştı ve oğlumuzu üç kere hayata dönd¼rd¼. O bizim küçük, morarmış bebek İsa'mızdı.

Yalan söylüyorum. Bebeğimiz İsa falan değildi. Bebeğimizin birazcık canı vardı. Çoğunlukla ölüyd¼ ve komada uyuyordu. Bebeğimiz çocuk hastanesinde onun yerine nefes alan, işeyen ve kaka yapan milyon dolarlık makinelere bağlıydı. Karımın ve benim bütün ninelerimizi, dedelerimizi, halalarımızı, teyzelerimizi, amcalarımızı, dayılarımızı, erkek kardeşlerimizi, kız kardeşlerimizi, annelerimizi, babalarımızı, yakın kuzenlerimizi, uzak kuzenlerimizi sıraya dizip de c¼zdanlarını, çantalarını çalsanız anca 512 dolar falan çıkacağına eminim.

Ama Bay Yas milyarderdi. Altı saatte bir bebeğimizi yoklamaya gücü yetiyordu, karımla ben de altı saatte bir onu küfrede küfrede kovalıyorduk. Karım güzeldir, güçlüdür, daha 25 yaşındadır ama nineler gibi sihirlidir, Kızılderili nineler de Bay Yas gibi küçük bir adamdan korkmaz.

Bir gece, ben bebeğimizin başında nöbet tutarken karım mor bir bandanayla örgülerini sardı, ellerine kalın işçi eldivenleri geçirdi, koridorda Bay Yas'a sessizce yaklaştı ve kafasıyla omuzlarına Muhammed Ali gibi ağır yumruklar indirdi.

İnsanın canı yanarken başkasının canını yakmak iyi geliyor. Ama dikkatli olmak lazım. Acı çektirmeye bağımlı olursanız, canı yakılması gerekmeyen kişilerin de canını yakmaya başlarsınız. Acı veren bir robota dönüşürseniz, herkesi Bay Yas'a benzetip dayağı hak ettiklerini düşünmeye başlarsınız.

Bir gün karım ağlarken yemin ederim, Bay Yas'ı gözlerinin ardında saklanırken gördüm. Karıma bağırdım, çağırdım, her türlü hakareti ettim. Bağıırken ona iyice yaklaştım, düşmana yakından bağırmak daha etkilidir çünkü, ve onun gerçek kokusunu aldım. Karımın içinde sadece karım olduğunu anladım çünkü şefkat gibi kokuyordu, Bay Yas'sa yolun kenarında çürüyen oklu kirpi gibi kokar.

Karımla bebeğimize ad bile koymadık. Kızılderili'ydik, çok umut taşımak istemedik. Umut insanın etini örümcek ısırığı gibi yer bitirir. Ama karımla küçük X bebeğimizi çok seviyorduk, sırayla baş ucuna oturup şarkılar söylüyorduk. Hemşireler ve doktorlar el davullarımızı getirmemize izin verdi, bebeğimize powwow şarkıları söyledik. Ben iyi bir şarkıcıyım, karımsa dünyadaki en iyi şarkıcıdır, insanlar hep bizi dinlemek için başımıza toplanıyordu, bu da bize iyi geliyordu.

Bir şeyin iyi gelmesi güzel oluyordu çünkü karımla sürekli yas tutuyorduk. Sırayla onur şarkıları söyleyip uyuyakalıyorduk. Bay Yas insana uyku büyü yapan bir büyücüdür. Karım benden daha çok uyuyordu. Herhalde benden daha üzgündü çünkü bebeğimizi rahminde taşımış, nasıl hareket ettiğini ezberlemişti.

Bebeğimiz komaya girdikten bir hafta kadar sonra bir gün hastane tuvaletinde gözüm açık uyuyakaldım. Klozete oturmuş, pantolonumu indirmişken hareket edemez oldum. Uyanıktım, yas yılanının ölümcül zehri beni felç etmişti. Oracıkta, böyle korkunç, utanç verici ve komik bir şekilde ölüp ölmeyeceğimi merak ettim. Kendi kendime, dua edermiş gibi "Elvis gibi ölmek istemiyorum," diye tekrarladım.

Tam yas saldırısına uğrayan bir yas askeri gibi yere yuvarlanıp güvenli bir yere doğru sürünecekken iki başka üzgün adamın tuvalete girdiğini duydum. Adamlar tuvalette mahsur kaldığını bilmedikleri için üzgün bir kadın hakkında rahat rahat, açık açık konuşuyordu.

"Kadını gördün mü?" diye sordu birinci adam.

“Eşofmanlı şişman kadını mı diyorsun?” diye sordu ikinci adam.

“Evet, ne kadar berbat hâldeydi, değil mi? Anladık, çocuklarımız hasta ama kendini o kadar salmaya da gerek yok.”

“İnsanın dışı çirkin olursa içi daha da kötü olur.”

“Evet, hem çocuğun seni öyle kötü görünce ne düşünür?”

“Üzülür tabii.”

“Durumu zaten üzücü, çirkin eşofmanlı şişman annesini görmese de olur.”

“İşin kötüsü, o kadının çocuğu o kadar hasta da değil. Ölümcül durumda değil. Altı üstü üçüncü katta.”

“Evet, dördüncü kata, bizim çocuklarımızın yanına gelsin de, kadın ne kadar çirkin oluyormuş, görelim.”

Onların kötülüklerini dinlerken kalkıp tuvaletten çıkma gücünü topladım. Beni görünce şoka uğradılar, sessizleştiler, sustular, durgunlaştılar, dondular. Acılarının kalasları ve çivileriyle gizli bir kulüp inşa ettikleri için kendilerinden utandılar herhalde. Aynı anda son derece ciddi ve son derece komik olabilirim, bu yüzden ellerimi çok yavaş yıkadım, parmaklarım birbirinden temiz olana kadar. Ellerimi kurularken daha da yavaşladım, ikisini ayrı kağıt havluyla kuruladım. Sonra o iki adama baktım. Geometri sınavındaymış gibi açılarını ve şekillerini inceledim.

Neredeyse onlara bağıracaktım. Lağım kadar sığ ve pis oldukları için onlara bağırarak istedim. Ama çocukları ölüyordu. Dünyayı cezalandırmayıp ne yapacaklardı? Çocuğu hasta bir baba, öfkeli bir tanrıdır. Oğlumun sağlığına kavuşacağını bilsem Los Angeles'ı, Paris'i, Roma'yı yıkardım, bir milyon masumu öldürürdüm, biliyorum.

Ama tuvalettteki çılgın sahne bana biraz enerji verdi. Neden, bilmiyorum. Açıklayamam. Kendimi iyi bir kadın gibi hissettim, iyi bir anne adam olmak istedim.

Hastaneden çıkıp oyuncak alışverişi yapmaya gittim. Hastane, 15. Cadde'yle John Caddesi'nin kesişimindeydi, birkaç gündür evle hastane arasında mekik dokurken Pike Caddesi'yle 7. Cadde köşesindeki bir oyuncakçının önünden geçiyordum. Dükkanın adı Toys in Babeland'di, bu gayet sevimli bir addi, ben de birkaç oyuncak ayı, çingirak, belki bir de uzmanların bebeklerin gözlerini geliştiriyor dediği siyah beyaz oyuncaklardan alırım diye düşündüm. Bu oyuncaklar uygun gibi geldi ama emin değildim. Komadaki bir bebeğe nasıl oyuncaklar alınır ki? Kutsal bir görevim varmış gibi gidip dükkana girdim ve Toys in Babeland'in seks oyuncuğu dükkanı olduğunu görüp şaşkına döndüm.

"Tatlım," dedim daha sonra karıma, "kadınlar vibratörler, dildolar, yenebilir külotlar, anal tıkaçlar, kayganlaştırıcılar ve nasıl kullanılacağını bile bilmediğim şeyler satıyordu. Canım," dedim, "bazı seks oyuncaklarını dâhi ve deli bir bilim adamı yapmış gibiydi." Tabii ki utanmıştım ama ahlak düşkününü de değilim, bu yüzden etrafa bakındım, bir şey almayı düşünmüyordum ama korkmuş bir Hristiyan gibi dükkandan koşarak çıkmak istemedim. Sonra köşeyi döndüm ve onu, Çikolata Fırtınası dedikleri vibratörü gördüm.

"Sevgilim," dedim karıma daha sonra, "o mucizevi vibratörü görünce *2001: Uzay Yolu Macerası*'ndaki müziği duydum."

Çikolata Fırtınası koyu kahverengiydi, 38 santimdi, 9 voltluk bir pille çalışıyordu. Ben yerli penisimin güçlü olduğuna inanmak istiyorum. Ama ancak koca bir Kızılderili savaşçı grubu Çikolata Fırtınası'na denk olabilirdi. Utanarak da olsa hemen bunu alıp hastaneye döndüm. Dördüncü kattaki yoğun bakıma koştum, Çikolata Fırtınası'nı kutusundan çıkardım, sihirli bir asaymiş gibi havaya kaldırdım ve çalıştırdım.

Tabii ki tüm doktorlar, hemşireler, anneler, babalar vibratörü görünce hafif bir şoka girdiler. Tuhaf ve zor bir durumdaydık. Ölmekte olan bebeklerimizi seks yaratmıştı, ben de orada kocaman, titreyen bir seks aletiyle büyü yapmaya çalışıyordum. Vibratörü bebeğimizin

üstünde salladım, sonra odada sağa sola koşturup diğer hasta bebeklerin üstünde salladım. Gülüyor ve bağıırıyordum, diğerleri de gülüyor ve bağıırıyordu, birkaç kişiye ne yapacağını hepten şaşırmişti. Ama bir süre sonra herkes sırayla Çikolata Fırtınası'nı alıp büyü yapmaya başladı. Belki yaptığımız dine hakaretti, belki salakça ve işe yaramazdı ama bebeklerimizin ölmesini beklemekten bıkmıştık. Bebeklerimizin yaşamasını istiyorduk, yaşamaları için her şeyi denemeye hazırдық. Belki sessizce dua etmek bazılarına yetebilir, ben bağıırmak, çığlık atmak, titremek istiyordum. O hasta odasındaki birçok baba ve anne de öyle.

Karım, Çikolata Fırtınası'nı alıp tokmak gibi kullanarak el davulunu çaldı. Çocuk hastanesinin koridorlarını inleyen yeni bir şarkı söyledi. Hasta, ölmekte olan, diri, ölü bütün çocuklar şarkıyı duydu, hepsi mutlu oldu ve kalpleri huzur buldu. Karım orada işitilmiş en güzel şarkıyı söyledi. On bin Kızılderili nine tek bir annede birleşmiş gibi şarkı söyledi. Çikolata Fırtınası da ona eşlik etti, olay şifa veren bir düet hâlini aldı.

Biz insanlar çok basit düşünüyöruz. Her insanın, yerin veya şeyin sadece göründüğü gibi olduğunu sanıyöruz. Vibratör sadece vibratördür, değil mi? Aslında hiç de değil. Her şey ağzına kadar fikirlerle, sevgiyle, umutla, sihirle, hayallerle dolu. Çikolata Fırtınası'nı hastaneye ben getirdim ama bunun bebeğimizi bize bağııslayacağına gerçekten inanan benim sihirli ve inançlı karımdı. Karım bunun bütün bebekleri hayata döndürmesini istiyordu. Sonraki hafta boyunca bebeğimizin baş ucunda oturdu, vibratörü iki eliyle tuttu, onun titreşimiyle birlikte şarkı söyledi ve dua etti. İki pil bitirdi, belki bebeğimiz her halükarda uyanacaktı, diğer birkaç bebek hiç uyanmadı ama karım hâlâ oğlumuzun Çikolata Fırtınası'nın sihirli çağrısını duyup karşı koyamadığına inanır. Güzeller güzeli oğlumuz gözlerini açıp gülümsedi, gülümseyemeyecek kadar küçük olsa da, ama hasta çocukların çok çabuk büyüdüklerine, bilgeleştiklerine ve komikleştiklerine inanıyörum.

Karımla oğlumuzu Abraham adını koyduk, onu eve götürdük, beşiğine yatırdık, tavana da çılgın bir dönenceye benzeyen Çikolata Fırtınası'nı astık ve mutluluktan katıla katıla güldük. Bay Yas'ı korkunç ülkesine sürgün ettik. Oğlumuz uzun ve güzel bir hayat yaşayacaktı. Abraham'ımız bu merak uyandıran dünyayı merak edecek kadar büyüyünce ona neler anlatacağımızı merak ettik.

3.4 Meydan Turu

Saat 05.05'te Patsy Cline, William'ın saatli radyosunda yüksek sesle paramparça oldu. William erteleme düğmesine bastı, yalnız Patsy'yi susturdu, Donna Fargo bütün ABD'deki en mutlu kız olmasıyla övünene kadar 15 dakika daha kestirdi. Donna Fargo'ya ne olmuştur diye düşündü, kadının asıl adı olan Yvonne Vaughn, takma adından çok daha ilginçti, sonra *neden* Donna Fargo'nun asıl adını bildiğini sorguladı. Ah, şaşırır ve biraz utansa da, 21. yüzyıldaki bir Amerikalı gibi düşünüyordu. Zihni kutsal ve kutsal karşıtı önemsiz bilgilerle doldurulmuş, büyük, rahat bir koltuktu. Elizabeth Taylor'ın dokuz kocasının da adını biliyordu, Bağımsızlık Bildirgesi'nin tamamını ezberden okuyabilirdi. William, Donna Fargo'nun asıl adını biliyordu çünkü asıl adını bilmek *istiyordu*. Bütün kocaman ve küçücük Amerikan ayrıntılarını bilmek istiyordu. Ernie Hemingway ve Spokane kabilesi yaşlıları arasında, Mia Hamm ve Çılgın At arasında, *Yalnız Bir Avcıdır Yürek* ve Şef Dan George arasında seçim yapmak istemiyordu. William hepsini istiyordu. Suçu, açıklıktı. Sevgili Bayan Fargo'ya gelirsek, herhalde The Righteous Brothers, Smokey Robinson, Eddie Money, Pat Benatar, RATT, REO Speedwagon ve eskiden ünlü olan birçok rock ve country müzik yıldızıyla birlikte Kızılderili kumarhanelerinde sahneye çıkıyordu. Kızılderili kumarhanelerindeki birçok konser kötü oluyordu, geri kalanların büyük kısmı da tamamen nostaljik eğlenceye dayalıydı, ama bir iki tanesinde güzel, hiç eskimeyecek müzikler çalınıyordu. William, muhteşem Merle Haggard'ın her yıl 30-40 Kızılderili kumarhanesinde

çıkıldığını biliyordu, yani yaşasın Haggard, yaşasın kabilelerin ekonomik bağımsızlığı! Balık tutma ve avlanma hakları kimin umurunda? Kutsal topraklardaki uranyum madenleri ve nükleer atık sahaları kimin umurunda? Kabile dillerinin yaşatılması kimin umurunda? Freddy Fender, 206 Spokane Kızılderilisine İngilizce ve İspanyolca “Before the Next Teardrop Falls”u söylesin, ben mutlu olurum, diye düşündü William.

Ama William bu sabah mutlu değildi. Kötü uyumuştı—hep kötü uyurdu—uykusuzluğu fiziksel bir sorun mu, zihinsel bir sorun mu diye yine merak etti. Doktoru uyku hapı yazmayı önermişti ama William felsefi nedenlerle reddetmişti. Sigara ve içki içmeyen, rafine şeker tüketmeyen bir Kızılderili’ydi o. Haftada üç gün ağırlık çalışır, her gün koşar, yılda dört triatlona katılırdı. 3 kilometre yüzme, 240 kilometre bisiklet, sonra tam bir maraton. Triatlon dini bir görevdi. Aziz Francis yaşasa triatlet olurdu. Bir başka abartı! Teolojik mübalağa! Bağnazca kendini savunma! Teşhis koyacak olursak, William haplardan korkan, obsesif kompulsif bir işkolikti. Bu yüzden geceleri uyuyamıyor, gündüzleri sürekli yorgun oluyordu.

Bu sabah gözleri açık uyuyan William radyonun sesini kıstı, Yvonne Vaughn’un kutlama marşını fısıltılı bir blues şarkısı hâline getirdi, koltuktan yuvarlanıp elleri ve dizleri üstüne indi. Sırtı ve bacakları ağrıyordu çünkü üst kattaki karısı ve kızı alarma uyanmasın diye salondaki koltukta yatmıştı. Elleri ve dizleri üstündeyken, beyaz, orta sınıf kayropraktik vudu ustası Doktor Adams’tan öğrendiği 12 temel egzersizi uygulayarak omurgasını esnetti. Bunların hepsi William’in sabah seremonisine dâhildi. Başkaları süslü ayinlerle Tanrı’yı bulur ama William, 50 şınav ve 50 mekik çekerken Geronimo’ya, İsa’ya, Aziz Thérèse’e, Buda’ya, Allah’a, Billie Holiday’e, Simon Ortiz’e, Abe Lincoln’a, Bessie Smith’e, Howard Hughes’a, Leslie Marmon Silko’ya, Arc ailesinden Joan’a ve Collins ailesinden Joan’a, John Woo’ya, Wilma Mankiller’a, Karl ve Groucho Marx’a sesleniyordu. William özel değil, genel olarak

dindardı. Sabah jimnastiğini tamamlayınca bodrumda duş aldı, burada su hep çok soğuk oluyordu, uzun, siyah saçını sımsıkı iki örgü yaptı—yerli iş adamlarının özel modeliydi bu—sonra en güzel yolculuk takımını giydi, internetten sipariş ettiği lacivert, üç düğmeli, çizgili takımını. Takım uymaz diye endişe etmişti ama terzisi tam bir sihirbazdı, William'ı da böyle düşünmeden alışveriş yaptığı için çok az azarlamıştı. William indirimden bizzat aldığı mavi, desenli kravatını da bağladıktan sonra çıplak ayakla üst kata çıktı ve vedalaşmak için karısı Marie'yi öptü.

“Uçuşu iptal et,” dedi Marie. “Yatağa gel.”

“Uyuyor olman lazımdı,” dedi William.

Marie ufak tefek, esmer tenli bir kadındı, sabahın bu saatlerinde daha da ufak tefek ve esmer tenli gözükiyordu. Uzun, siyah saçları yine örgülerinden kurtulmuştu ama onun umurunda değildi. Kimi zaman iki üç gün saçını taramazdı. William'sa saçına düşkündü, atkuyruğunu yapıp yapıp bozar, saçını tekrar tekrar örer, çeşit çeşit şampuan, krem denerdi. Parlak pomatla (babasıyla dedesinden miras aldığı) düzgün durmayan saçlarını yapıştırırdı, ama Marie'nin saçı hep dağınık, vahşi, isyankardı. William'ın saçı kalenin etrafında dolanan Kızılderililer gibiydi, Marie'nin saçıysa savaş yolunda at sürenler gibi! Marie sürekli ağzına giren saçları çıkarırdı. William buna bayılırdı. Seks yaparken ne kadar pozisyon değiştiriyorlarsa, bir o kadar da saçını düzeltiyorlardı. Spokane Kızılderilisi bir kadını sevmenin erotik tehlikeleri böyleydi işte.

“Üstünü çıkar da yatağa gel,” diye yalvardı Marie.

“Gelemem,” dedi William. “Bana güveniyorlar.”

“Uçak zaten satış temsilcisi kaynayacak. Senin sattığını başkası satsın.”

“Ağzın kokuyor.”

“Ayaklarım da, koltuk altlarım da, kığım da kokuyor, yine de beni seviyorsun. Yatağa gel, karşılığını alacaksın.”

William, Marie’yi öptü, pijama üstüne elini soktu ve göğüslerini sıktı. Pijama altına da elini sokmayı düşündü. Marie kollarını ve bacaklarını ona doladı, onu güreşerek yatağa sokmaya çalıştı. Ah Tanrım, William da yatağa girip sevişmek istiyordu. Zina yapmak, seks yapmak, üremek, düzüşmek, iki sırtlı canavar olmak istiyordu. *Ah sevgilim, küçük eş anlamlım ol!* Marie’nin hem özne hem nesne olmasını istiyordu. Belki tanımadığımız kadınları nesneleştirmek yanlış (ve kaçınılmaz) ama her kocanın günde en az bir kere karısını nesneleştirmeye çalışması gerekmez mi? William karısını seviyordu, ona saygı duyuyordu, zekasından, espri anlayışından ve kibarlığından zevk alıyordu ama yürürken güzel götünü izlemeyi de, eğildiğinde açılan gömleğinden içeri bakmayı da, son derece uygunsuz anlarda—mesela yemekli davetlerde, piyano resitallerinde ve kontrolsüz kavşaklarda—göğüslerini ellemeyi de seviyordu. Ona sürekli iş atıyordu, başarılı olmayı umduğundan değil de, onu hâlâ arzuladığını, onu düşününce heyecanlandığını hatırlatmak istediğinden. Marie onun edilgeni ve etkeniydi.

“Hadi,” dedi Marie. “Evde kalırsan seni Scooby’ye çeviririm.”

William aralarındaki espriye güldü. Bir gece Marie’yi seks sırasında yönlendirirken o kadar heyecanlanmıştı ki sesi tıpkı Scooby-Doo’nunki gibi çıkmıştı.

Marie “Evde kal, evde kal, evde kal,” diye tezahürata başladı ve William’a daha sıkı sarıldı. William bütün ağırlığını taşıyordu, Marie yatağın 60 santim üstündeydi.

“Seni taşıyacak kadar gücüm yok,” dedi William.

“Bebeğim, bebeğim, ben seni güçlü yaparım,” diye şarkı söyledi Marie, sanki 1962 dolaylarında Brill Binası’nda Top 40’a girecek bir parça yazıyordu. William böyle şarkı söyleyen bir kadını nasıl bırakabilirdi? Gitmekten nefret ediyordu ama işini de seviyordu.

Erkekti o, erkeklerin de çalışması lazımdı. Daha çok cinsiyetçilik! Daha çok eril bakış açısı! Daha çok cinsiyete duyarlılık atölyesi ihtiyacı! William kendisini geri çekti, karısını yatağa bıraktı ve uzaklaştı.

“Willy Loman,” dedi karısı, “bana ilgi göstermen lazım.”

“Seni seviyorum,” dedi William ama karısı çoktan uykuya dalmıştı—bu çok kıskandığı bir narkoleptik becerisiydi—ve William karısının onu hiç bırakmayan bir erkeği, yemek yapmayı ve bulaşık yıkamayı seven, işsiz, agorafobik bir Kızılderili savaşçıyı düşleyip düşlemediğini merak etti.

Parmaklarının ucuna basarak kızının odasına gitti, hafif horlamasını duymayı umuyordu ama kızı uyanmış, yatağında oturuyordu, devasa, kahverengi gözleri ve asker tıraşıyla çok sihirli ve androjen görünüyordu. Kafasını tamamen tıraş etmek istemişti: *Saçımın uzun olmasını da, kısa olmasını da istemiyorum, hiç saç istemiyorum, kız veya erkek olmak da istemiyorum, küçük bir çocuğun alıp anı albümüne yapıştıracağı sarı ve turuncu bir yaprak olmak istiyorum.*

“Baba,” dedi.

“Grace,” dedi William. “Uyuman lazım. Bugün okula gideceksin.”

“Biliyorum,” dedi kızı. “Seni gitmeden göreyim istedim.”

“Peki,” dedi William kızını alnından, burnundan ve çenesinden öperken. “İşte gördün. Şimdi uyu bakalım. Seni seviyorum, seni çok özleyeceğim.”

Kızı ona sıkı sıkı sarıldı.

“Ah,” dedi William. “Ne tatlı, ne tatlı bir kızsın sen.”

Kızı inanılmaz ciddi bir tavırla yüzüne baktı, gözlerini inceledi. Anaokuluna giden çocuk ahlakını sorguluyordu!

“Baba,” dedi. “Git o uzaktaki insanlara şapşallık yap.”

William odadan çıkarken kızını ağladı. William yalnızca idare eder bir koca olduğundan zaten emindi, bir de kötü bir baba olup olmadığını sık sık olduğu gibi merak etti. Böyle sabahlarda kendisini sıradan ve vahşi hissedirdi, ateşi bırakıp soğuk ve karanlıkta hayvan avlamaya giden bir mağara adamı gibi. Elleri yumuşak ve temiz olsa da ona kanlı gibi gelirdi.

Aşağı inip çorabını, ayakkabısını, paltosunu giydi, kızının ağlamasına kulak kabarttı ama sesi kesilmişti, annesinin anında uyuma becerisi ona da geçmişti. Muhtemelen tuhaf rüyalarından birini görüyordu. Babası yokken bu rüyaları resmeder, gökyüzünü yeşile, çimenleri maviye boyardı—her şey ters ve yanlış olurdu—bir keresinde parlak sarı güneşe uçakla çarpan takım elbiseli bir adam çizmişti. Ah, beş yaşındaki bir çocuğun öfkesi, korkusu ve yalnızlığı, nasıl basit ve gerçek! Geçen yılki 11 Eylül'den sonra daha da korkmaya başlamıştı, sürekli William'a teröristler uçağını kaçırırsa ne yapacağını soruyordu.

William geçen iş gezisine çıkmadan önce "Senin baban olduğumu söylerim," demişti. "Kötülük yapmayı keserler."

"Yalan söylüyorsun," demişti kızını. "Yalancıları dinlememem lazım. Bana yalan söylersen seni sevemem."

William onun mantığına karşı gelemiyordu. Kızını belki de gezegendeki en mantıklı insandı. Belki de yasa dışı yollarla Amerika Birleşik Devletleri başkanı seçilmeliydi.

William kızının uçmaktan ve kendisinin uçmasından duyduğu korkuyu anlıyordu. O da uçmaktan korkuyordu ama teröristlerden korkmuyordu. 11 Eylül'deki korkunç şiddetten sonra teröristlerin cephanesinde uçak kaçırmanın artık faydalı bir silah olmadığını düşünüyordu. Bugünlerde bir teröristin elinde maket bıçağı olsa ekonomi sınıfı yolcularını onu parçalar, birinci sınıfa aktarılanlara yedirirdi. William her ne kadar gülerken korkusunu bastırmaya çalışsa da hep leş gibi kökten dincilik kokan, küçük, esmer tenli adamlara karşı havaalanlarını ve uçakları gözden geçiriyordu. Yani Usame bin Ladin ve bronzluğu geçmeye

başlayan Jerry Falwell'den eşit derecede korkuyordu. William da küçük, esmer tenli bir adamdı, bu yüzden diğer yolcular da onu kokluyordu ama o sadece Dove sabun, Mennen deodorant ve sarkazm kokuyordu. İnsanların neden kendisinden, esmer tenli, kahverengi saçlı ve kahverengi gözlü bir adamdan korktuğunu anlıyordu. Dünya Ticaret Merkezi'ni Norveçli teröristler yıkmış olsa mavi gözlü sarışınlarla biraz daha şüpheyile bakılırdı. Ya da bakılır diye umuyordu.

William ön kapıyı arkasından kilitledi, evinden uzaklaştı, takım elbise çantasıyla evrak çantasını verandaya taşıdı ve taksiyi beklemeye başladı. Soğuk, sisli bir ekim sabahıydı. Elliott Koyu'nun tuzlu suyunun ve Washington Gölü'nün tatlı suyunun kokusunu alabiliyordu. Etrafında gri su, gri sis, gri gökyüzü, gri dağlar ve gri güneş, üç yıldız ailesiyle Seattle'da yaşıyordu ve bundan çok memnundu. Başka bir yerde, başka bir kadın veya çocukla, başka bir zamanda yaşadığını hayal bile edemiyordu.

William uykuluydu, mutluydu, romantikti, ailesine bağlılığını abartıyordu, böylece gidişini haklı çıkarabilecek, gidişini sağ salim atlabilecekti. Bazen başka kadınları ve onlarla yaşayacağı olası hayatları düşünürdü. Beyaz bir kadınla evlense ve melez kimliklerinden şikayet eden ve gurur duyan yarı beyaz çocukları olsa hayatının nasıl farklı olacağını merak ederdi: *Sadece "Diğer" seçeneğini koymuşlar! Hiçbir seçeneği işaretlemeyeceğim! Ben "Diğer" değilim! Ben Tiger Woods'um!* Ama William genelde bekâr olmayı ve istediği sıklıkta—belki yılda iki milyon mil—yolculuk etmeyi, platin sınıfındaki bir sık uçan yolcu olmanın keyfini sürmeyi hayal ederdi. Belki "feminizm" in anlamına sözlükten bakıp duran kocalarından ve çocuklarından binlerce kilometre uzakta, yolculuk eden satış temsilcisi kadınlarla tek gecelik ilişkileri olurdu. William bunun da cinsiyetçi bir düşünce olduğunu biliyordu. Bu kapitalist ve demokratik kültürde yetenekli kadınlar da ailelerini duygusal ve fiziksel olarak terk etme

özgürlüğünü yaşayabilmeli. Sonuçta yetenekli ve eğitimli erkekler bunu nesillerdir yapıyor. Özgürlüğün sesi çılsın!

Marie, Grace'e tam zamanlı anne olabilmek için muhasebeciliği bırakmıştı. William bu kararı aldığı için karısını daha da çok seviyordu, ev işlerinin payına düşen kısmını da yapmaya çalışıyordu, ama karısı evde kalıp kendisini beklesin, beklesin, beklesin isteyen eski kafalı bir herif olduğundan şüpheleniyordu.

Marie sürekli William'ın aramasını, eve gelmesini, uçağa binerken, uçaktan inerken, otele giriş yaparken, yatmaya giderken, uyanırken, toplantıya giderken, eve daha erken veya daha geç bir uçakla dönerken sesli mesaj bırakmasını bekliyordu. William hayatının üçte birini rahatsız yataklarda uyumaya çalışarak, üçte birini havaalanlarında uyanık kalmaya çalışarak geçiriyordu. Diğer binlerce kapitalist piyadeyle birlikte yolculuk ediyordu, çoğu erkekti ama kadınların sayısı da artıyordu, aynı Ramada'larda, Holiday Inn'lerde, Radisson'larda kalıyordu. Aynı oda servisi yemeklerini yiyor, spor salonlarındaki aynı koşu bantlarında koşuyor, aynı izleme başına ödemeli pornoları izliyor, pencereden aynı yabancı ve yalnız şehir manzaralarına bakıyordu. Spokane Kızılderili kabilesinin kayıtlı üyesiydi tabii, ama dizüstü bilgisayar kabilesinin, güvenlik kontrol noktası kabilesinin, kiralık araba kabilesinin, otel servis otobüsü kabilesinin ve yurt dışında telefon kullanma bedeli kabilesinin de tamamen tanınmış bir üyesiydi.

William o kadar sık yolculuk ediyordu ki Seattle'da çalışan kabin memurları adını biliyordu.

Altıya beş kala Orange Top taksi garaj yoluna park etti. Kısa, ince, siyahi bir adam olan şoför taksiden çıkıp el salladı. William hızla merdivenden inip yolu geçti. Gitmemeye karar vermeden önce evden uzaklaşmak istiyordu.

“Hepsi bu kadar mı beyefendi?” diye sordu taksi şoförü, aksanı Amerikan İngilizcesi, İngiltere İngilizcesi ve muhtemelen Kuzey Afrikalı temeline eklenmiş Fransızca ıslıklı ünsüzlerin kolonyal bir kokteyliydi.

“Evet, bu kadar beyefendi,” dedi William, mahcup mahcup aralarındaki sınıf farkını yok etmeye çalışarak. Önceki yaz İspanya’da yaşlı bir bagaj görevlisi bavullarını otele kendisi taşımak isteyince William’a küfretmişti. “Belki sorun sınıf sistemindedir beyefendi,” diye açıklamıştı durumu otelin danışma görevlisi. “Ama hepimiz işimizi yapmak istiyoruz, hem de en iyi şekilde.”

William kimseyi aşagılamak istemiyordu; dünyanın adil ve düzgün bir yer olmasını istiyordu. En azından bunu istemek istiyordu. En çok da adil ve düzgün ailesiyle evde kalmak istiyordu. Dünyanın ailesine daha adil ve daha düzgün davranmasını istediğini sanıyordu. Biz özeliz, diye düşünüyordu, komşulardan oluşan bu sokakta, bu şehirde, bu ülkede, bu dünyada sadece sıradan bir aile olduklarından şüphelense de. Evine, ardında sevgili karısının ve kızının uyuduğu pencerelere dönüp baktı. Yolculuğa çıktığında kabuslarında yabancıların eve girip Marie ve Grace’i öldürdüğünü, onlara tecavüz ettiğini görürdü. Bazı kabuslarında da eve tam vaktinde gelir, saldırganları dövüp kovalayarak ailesini kurtarırdı. Uzun süren iş gezilerinde William’ın kabusları günler ve geceler geçtikçe vahşileşirdi. Yolculuğu bir haftadan uzun sürdüğünde rüyasında karısıyla kızı tezahürat yaparken tecavüzcüleri parçalayıp canlı canlı yediğini görürdü.

“Çantalarınızı alayım beyefendi,” dedi taksi şoförü.

“Efendim?” diye sordu William bir an şaşırıp.

“Çantalarınızı diyorum beyefendi.”

William evrak çantasını verdi ama daha ağır olan takım elbise çantasını bırakmadı. Aptalca bir uzlaşma, diye düşündü, ama artık bunu değiştiremem. Tanrım, coşkulu bir yerli

savaşçı olmam gerekiyor ama pısrık, liberal bir pasifistim. *Yüce Tanrım, Jerry Garcia'nın yasını daha ne kadar tutmalıyım?*

Taksi şoförü takım elbise çantasını William'ın elinden almaya çalıştı.

"Ben hallederim," dedi William, "Ben hallederim beyefendi," diye ekledi.

Taksi şoförü tereddüt etti, omzunu silkti, bagajı açtı, evrak çantasını koydu. William takım elbise çantasını evrak çantasının yanına bıraktı. Taksi şoförü bagajı kapattı ve William'ın kapısını açmak için taksinin etrafından dolaştı.

"Hayır beyefendi," dedi William utana sıkıla taksi şoförünün önüne dikilerek, kapıyı açıp yerine geçti. "Ben hallederim."

"Affedersiniz beyefendi," dedi taksi şoförü ve aceleyle şoför koltuğuna geçti. Bu tuhaf Amerikalı onu rahatsız ediyordu, bu yüzden direksiyonun başına geçip arabayı sürmek istiyordu. Araba sürmek onu rahatlatıyordu.

Taksi şoförü taksimetreyi çalıştırırken "Havaalanına mı beyefendi?" diye sordu.

"Evet," dedi William. "United Airlines kapısına."

"Peki beyefendi."

Hiç konuşmadan Martin Luther King Jr. Yolu'nda ilerlediler, yol hızla soylulaştırılan bir Afrika asıllı Amerikalı mahallesinin ortasından geçiyordu. William ve ailesi de Amerikan yerlisi soylularıydı! Bir mahalleye yerleşip emlak değerini yükselten ilk Kızılderili aile onlardı. William'ın en sevdiği esprilerden biriydi bu, hem kendisini aşağılıyor hem kibarca ırkçılık yapıyordu. Beyazlar böyle bir espriye gülüp kendilerini suçlu hissetmeyebilirdi. Ama beyazlar kendilerini Seattle'da ne kadar suçlu hissedebilirdi ki? Seattle ülkede beyazların Martin Luther King, Jr.'dan adını alan bir sokakta rahatça yaşadığı tek şehir olabilirdi.

William nerede yaşarsa yaşasın, kendisini hep rahatsız hissediyordu, bu yüzden başkalarının rahatsızlığından da zevk alıyordu. Bugünlerde havaalanlarında beyazların

rastgele güvenlik kontrollerine tabi tutulmasına bayılıyordu. Bu elbette sapıkça bir zevkti ama William kendisine engel olamıyordu. Beyazların bağırıp çağırmak istediğini biliyordu: *Teröriste benzer bir hâlim mi var?* Genelde düşük ücretle çalışan ve esmer tenli olan güvenlik görevlilerinin de şöyle bağırarak istediğini biliyordu: *Terörü tanımla önce, Anglo piç!* William yolculuklarının yüzde 75'inde üst araması için kenara çekildiğini tahmin ediyordu. Rastgeleymiş, götüm! Ama bu sorun değildi! William başkalarının sinir olmasını istese de onları korkutmak istemiyordu. Diğer yolcuların onun tam olarak kim ve ne olduğunu bilmesini istiyordu: *Ben Amerikan yerlisiyim, yani ABD'ye terör saldırısı düzenlemek istesem o Taliban geri zekalılarıninkinden on bin tane fazla sebebim olur, ama ben medeni bir Amerikan vatandaşı olmayı tercih ettim, siz beyazların kibarlığını, düzgün ahlakımı ve muhteşem bağışlama yeteneğimi kutlaması lazım!* Belki William yolculuk ederken boncuklu yelekler giymeliydi. Belki el davulu getirip “way, ya, way, ya, hey” diye şarkı söylemeliydi. Belki kalabalığa kumar pulları atmalıydı.

Taksi şoförü Cherry'den batıya döndü, şehir merkezine doğru 20 sokak ilerledi, I-5'a giden rampaya girdi ve güneye, havaalanına yöneldi. Otoban sabahın o saati için biraz yoğundu.

“Nereye gidiyorsunuz beyefendi?” diye sordu taksi şoförü.

“Chicago'da işim var,” dedi William. Konuşmak istemiyordu. Sessizce meditasyon yapması gerekiyordu. Uçuş korkusunu hayali bir kiralık kasaya koyup kilitlemesi gerekiyordu. Hepimizin seremonileri, kişisel anlatıları vardır, diye düşündü William. Her zaman havaalanına giderken takside meditasyon yapma ihtiyacı hissetmişti. Biniş kapısına geldiği anda uçak kazasında ölen rock yıldızlarının şarkılarıyla hazırladığı kasetini dinlerdi. Buddy Holly, Otis Redding, Stevie Ray, “Oh Donna”, “Chantilly Lace”, “(Sittin' on) The Dock of the Bay”. William, Tanrı'nın böyle dehşet verici bir müzik koleksiyonunu dinleyen bir

adamı asla öldürmeyeceğini düşünüyordu. Hem fazla kolay bir hedef olurdu hem Tanrı küçük bir günahkarı cezalandırmak için bir uçak dolusu masumu öldürmesini açıklayamazdı.

“Ne iş yapıyorsunuz beyefendi?” diye sordu taksi şoförü.

“Aslında pek emin değilim,” dedi William ve güldü. Bu doğrudu. Bir düşünce kuruluşunda çalışıyordu ve başka fikirleri geliştirecek fikirler satıyordu. İki yıl önce şirketi daha iyi bir alışveriş arabası fikri tasarlayıp satarak birkaç yüz bin dolar kazanmıştı. CGI prototip muhteşemdi. Mobil bir elbise odasına benziyordu. Ama hâlâ üretilmemişti ve muhtemelen üretilmeyecekti.

“Üstünüzdeki iyi bir takım elbise,” dedi taksi şoförü, William’ın neden güldüğünden emin değildi. “İş adamısınız herhalde, değil mi? Çok para kazanıyorsunuzdur kesin.”

“İdare ediyorum.”

“Eviniz çok büyük, çok güzel.”

“Evet, galiba.”

“Aileniz var, değil mi?”

“Karım ve kızım var.”

“Güzeller mi?”

William kendisine böyle bir soru sorulmasını şaşırtıcı ve hoş buldu. “Evet,” dedi. “Adları Marie ve Grace. Çok güzeller. Onları çok seviyorum.”

“Yolculuktayken onları özleyorsunuzdur.”

“O kadar özleyorum ki deliye dönüyorum,” dedi William. “Eve gitmezsem yok olacağım, ortadan kaybolacağım gibi geliyor. Bazen onların sevgisinin beni insan kılan tek şey olduğundan endişeleniyorum. Beni sevmeyi bırakırlarsa yanabilirim, aniden havaya uçabilirim, küçük oksijen, hidrojen ve karbon parçalarına dönüşebilirim. Beni anlıyor musunuz?”

“Evet beyefendi, sevginin çok büyük olabileceğini anlıyorum.”

William taksi şoförüyle niye böyle dürüstçe ve şairane konuştuğunu merak etti. Anonimlik duygusal bir güvenlik sağlıyor, diye düşündü.

“Benim de karım ve üç oğlum var,” dedi şoför. “Ama anne babamla birlikte Etiyopya’da yaşıyorlar. Onları yıllardır görmedim.”

William şoföre ilk kez dikkatle baktı. Keskin bakışlı, yakışıklı biriydi, omuzları ve kolları güçlüydü, belki 50 yaşındaydı, belki daha yaşlıydı. Kalın bir yara izi sağ kulağından boynuna, yakasının içine doğru uzanıyordu. Vahşi bir geçmişi olan, siyahi bir adam, diye düşündü William ve şoförü ırkına göre değerlendirdiği için hemen kendisini azarladı: *Affedersiniz beyefendi, yara iziniz bu mahalleye uymadığı için sizi kenara çektim.*

“Çocuklarımı hâlâ çocuklarmış gibi hayal ediyorum,” dedi şoför. “Ama artık adam oldular. Benden daha uzun, daha güçlüler. Onları son gördüğümde şimdi olduklarından daha gençtim.”

William yılları hesap etti ve şoförün baba olarak bu kadar acı çekerken nasıl iş görebildiğini merak etti. Korkuya kapılan Amerikalı erkeklerin resmi el kitabını takip ederek “Tabii eve dönüp onları görmeyi dört gözle bekliyorsunuzdur,” dedi: *Gizemli bir şeyle karşılaştığımızda bariz, genel şeyler söyleyerek kendinizi savunabilirsiniz.*

“Eve dönemem,” dedi taksi şoförü, “onları da muhtemelen bir daha göremeyeceğim.”

William bunu konuşmak istemiyordu. Sessizliği taksi şoförünü de susturur mu diye merak etti. Ama bunun için artık çok geçti.

“Siz nesiniz?” diye sordu şoför.

“Nasıl yani?”

“Yani beyaz değilsiniz, teniniz benimki gibi koyu renk.”

“Sizinki kadar koyu değil.”

“Değil,” deyip güldü şoför. “O kadar koyu değil ama beyaz olamayacak kadar koyu. Nesiniz siz? Yahudi misiniz?”

Genelde Müslüman oldukları için dünyanın her yerindeki taksi şoförleri William’a Yahudi olup olmadığını sorardı. William hep başka bir ırktan sanılırdı. Belirsiz bir şekilde etnikti, Büyük Amerika’nın Crayola kutusunda daha koyu renkler bölümündeydi ama kahverengiden ziyade bej, turuncumsu kırmızıdan ziyade toprak rengiydi.

“Yahudi olup olmadığımı niye merak ediyorsunuz?” diye sordu William.

“Sizi gücendirdiysem özür dilerim beyefendi. Yahudi düşmanı değilim. Ben bütün kardeşlerimi severim. Yahudileri, Katolikleri, Budistleri, hatta ateistleri, hepsini severim. Siz Amerikalıların o şarkısındaki gibi, ‘Neşelensin tüm dünya ve Öküz Kurbağası Jeremiah!’”

Taksi şoförü yine güldü, William da ona katıldı.

“Ben yerliyim,” dedi William.

“Hindistan yerlisi mi?”

“Hayır, alnında mücevher olan yerlilerden değilim,” dedi William. “Yaylı, oklu yerlilerdenim.”

“On küçük, dokuz küçük, sekiz küçük Kızılderili gibi mi?”

“Evet, sayılır,” dedi William. “Onun gibi bir Kızılderili’yim ama çok daha akıllıyım. Ben Spokane Kızılderilisiyim. Somon insanlarıyız biz.”

“İngiltere’de size Kızıl Yerliler diyorlar.”

“İngiltere’ye mi gittiniz?”

“Evet, Oxford’da fizik okudum.”

“Vay be,” dedi William, adam acaba yalan mı söylüyor diye düşündü.

“Herhalde buna şaşırdınız. Belki de yalan söylediğimi düşünüyorsunuz?”

William tek eliyle ağzını kapattı. Utandığı zaman böyle gülümserdi.

“Hah, gerçekten de yalan söylediğimi düşünüyorsunuz. Kendinize benimle ilgili sorular soruyorsunuz. Bir fizikçi nasıl taksicilik yapar? Amerika’da taksici olabilirim ama Etiyopya’da avcı jeti pilotuydum.”

Tesadüf, sihir ya da bilerek sihir olarak yorumlanabilecek bir tesadüf sonucu tam o anda Boeing Havaalanı’nın yanından geçtiler.

“Ah, bakın,” dedi taksi şoförü, “Bu uçakların hepsini uçurabilirim. Pervaneli uçakları, jet uçaklarını, hatta devasa yolcu uçaklarını... Uçmayan, deneysel uçakları da uçurabilirim. Hepsini uçurabilirim çünkü dünyanın en iyi pilotuyum. Bana inanıyor musunuz?”

“Bilmiyorum,” dedi William, adamdan hem şüphelenmiş hem etkilenmişti. Adam eğer yalan söylüyorsa muhteşem bir yalancıydı.

Otobanın iki tarafında da mavi yakalı erkekler ve kadınlar kamyonlar, forklift’ler sürüyor, trenlerden, kamyonlardan, gemilerden yük indiriyor, bilgisayarlar, televizyonlar, uçaklar yapıyordu. Seattle endüstri, ağır çalışma, avuçlarda nasır şehriydi. O kadar çok erkek ve kadın o kadar çok çalışıyordu ki. William işinin—tamamen teorik şeyler satmasının—gerçek bir iş olmadığından endişeleniyordu. Hiçbir şey yapmıyordu. Yarattığı, ürettiği, gönderdiği şeyi gidip mağazadan, marketten alamazdı. William’ın hayatı hayali sayılarla ölçülebiliyordu: bilgisayar dillerinin ikili kodları, banka hesaplarındaki para miktarı, konut kredisinin faiz oranı, borsanın yükselmesi ve düşmesi... Parasının çoğunu sosyal sorumluluk taşıyan fonlara yatırmıştı. Hayal edin! Paranızı güya etik yollarla milyon dolarlar kazanan şirketlere emanet etmeyi tercih ettiğinizi hayal edin. Böyle nefes kesici bir tercih ayrıcalığınız olduğunu hayal edin. Tamam, belki beyaz adamlar için bu eski bir hikaye. Amerikan tarihinin çoğunda ekonomik başarının varoluşsal krizini beyaz adamlardan başka kim yaşamıştır? William içinse bu hikaye orijinal ve aborijinaldi. Spokane Kızılderilileri binlerce yıl boyunca kıt kanaat geçinmişti, somonun ve geyiğin tek bir parçasını bile ziyan etmemişlerdi çünkü o

parça olmasa ölürlendi, William'sa somonu sadece menüye bakıp sipariş ediyordu ve geyikleri televizyonda görmüştü. Belki ilkelliği romantikleştiriyordu—Kızılderililer ayrıca binlerce yıl boyunca kulak enfeksiyonundan da ölmüştü—ama William rahat ve güvenli hayatında daha çok *yabanilik* olsun istiyordu.

“Beyefendi, kusura bakmayın ama,” dedi taksi şoförü, “önceden gördüğüm hiçbir Kızıl Yerli'ye benzemiyorsunuz.”

“Biliyorum,” dedi William. “İnsanlar genelde beni uzun saçlı bir Meksikalı sanıyor.”

“Böyle olunca onlara ne diyorsunuz?”

“*No habla español. Indio de Norteamericanos.*”

“Beni de siyahi Amerikalı sanıyorlar. Benimle hip-hop, rap muhabbeti yapmak istiyorlar. ‘Doğu Yakası mı, Batı Yakası mı,’ diye soruyorlar, ben de ‘Fildişi Yakası,’ diyorum.”

“11 Eylül'den bu yana durumunuz nasıl?”

“Ah, güzel bir soru sordunuz beyefendi. Durumum ilginç. Siyahi olduğumu sandıkları için beni terörist olarak değil, sosyal yardım alan bir kokain bağımlısı olarak görüyorlar. Yani kimliğimle ilgili tek bir yanlış fikrin kurbanıyım.”

“Hepimiz başkalarının fikirlerine hapsolmuş hâldeyiz, değil mi?”

“Galiba öyle beyefendi. Sizin için durum nasıl oldu?”

“Her şey tersine döndü,” dedi William. “Saldırıdan birkaç gün sonra şehir merkezindeki spor salonumdan çıkıyordum, birden büyük, fallik bir pickup yaya geçidinde önüme çaktı. Evet, büyük, fallik tekerlekleri, büyük, fallik bayrak direği, uçuşan büyük, fallik bayrağıyla büyük bir kamyonet. İçerideki büyük, fallik sembol de pencereden kafasını çıkarıp bana ‘Kendi ülkeneye git!’ diye bağırdı.”

“Ah, ne kadar üzücü ve komik,” dedi taksi şoförü.

“Evet,” dedi William. “Nefret suçundan ziyade ironi suçuydu zaten. Öyle bir gülmeye başladım ki nefesimi toplayıp ‘Önce sen git!’ diye bağırana kadar kamyonet sokağı yarılamıştı.”

William’la taksi şoförü birlikte güldükçe güldü. İki kara adam, karanlık esprilere gülüyordu.

“Uçuşların başladığı ilk gün uçmam gerekmişti,” dedi William. “Baltimore’a gidiyordum, Washington’la Baltimore aşağı yukarı aynı şehir zaten, o yüzden patlama noktasına gitmiş gibi oldum.”

“Çok korkmuşsunuzdur.”

“Çok korktum, çok korktum. Uçak, Seattle’da kalkışa hazırlanırken şüpheli görünen esmer tenli adamlar aramaya başladım. Küçük, esmer tenli adamlardan korkuyordum. Diğer herkes de öyle. Aynı şeylerden korkuyorduk. İri, beyaz adamlar aramaya başladım, sivil polisler öyle olur diye düşündüm.”

“Düşünün, etrafınızda beyaz polisler olsun istiyorsunuz!”

“Aynen öyle! Pasifist, vegan, tam buğdaylı, serbest yetişmiş, organik, ilerici, beyaz atkuyruklu, komünist, liberal, asker kaçağı, NPR dinleyen bir pısrık görmek istemiyordum! Birisi uçağı kaçırmaya çalışırsa ne yapacak? Adama, Birkenstock mu atacak? Esrar mı ikram edecek?”

“Hint keneviri aslında dünyanın her yerinde şiddeti bitirebilir,” dedi taksi şoförü.

“Haklısınız,” dedi William. “Ama o uçakta 25 tane NRA âşığı, silah delisi, seri katil, psikopat, Ollie North, Norman Schwarzkopf tipli, sağcı, portakal gazı kullanacak, travma sonrası stres bozukluğu olan, CIA, FBI çalışanı, otomatik silahlı, akıllı bombalı, lazerli herif olmasını umuyordum!”

“Bu tipleri akşam yemeğine davet etmek istemeyiz,” dedi taksi şoförü. “Ama çocuklarımızı korumalarını istiyoruz, değil mi?”

“Evet ama bu çok anlamsız. Her şey çok anlamsız. Her şey birbiriyle çelişiyor.”

“Hikaye çelişkilerden ibaret, değil mi?”

“Evet.”

“Çelişkilerle ilgili bir hikayem var,” dedi taksi şoförü. “Kızıl Yerli olduğunuz için acımı anlayacağınızı düşünüyorum.”

“*Su-num-twee*,” dedi William.

“O ne? Ne dediniz?”

“*Su-num-twee*. Spokane dili bu. Benim dilim.”

“Anlamı ne?”

“Beni dinle.”

“Evet, güzel. *Su-num-twee*, *su-num-twee*. Adınız ne?”

“William.”

Taksi şoförü önemli bir şey söyleyecekmiş gibi koltuğunda doğruldu. “William, benim adım Fekadu. Oromo’yum, Müslüman’ım, Addis Ababa, Etiyopya’da doğdum, lütfen *su-num-twee*.”

Birinin adından ve boyunun, kabilesinin, şehrinin, dininin ve ülkesinin adlarından daha önemli bir şey olamazdı. Kabilesinin sosyal kurallarına göre William buna karşılık verip kendisini resmen tanıtmalıydı. Kibar ve cömert olmalıydı. O kadar çok kurala göre yaşaması bekleniyordu ki bazen bir Edith Wharton romanının yerli versiyonunda yaşadığını hissediyordu.

“Bay William, hikayemi dinlemek ister misiniz? *Su-num-twee* ister misiniz?” diye sordu Fekadu.

“Evet, isterim, tabii, evet, lütfen,” dedi William. Yalan söylüyordu. Havaalanına 20 dakikalık mesafedeydi ve kalkışa az kalmıştı.

“Önemli bir ailede doğmadım,” dedi Fekadu. “Ama babam önemli bir aile için çalışıyordu. Bu önemli aile de İmparator Haile Selassie’nin ailesi için çalışıyordu. Bu büyük, iyi, kibar ve korkunç bir adamdı, ülkesini çok severdi ve halkından birçok kişiyi öldürdü. Onu duymuş muydunuz?”

“Hayır, maalesef.”

“Sihirli bir adamdı. Ülkemizi 43 yıl yönetti. Düşünsenize! Etiyopyalılar güçlüdür. Beyazlar bizi hiç işgal edemedi. Beyazlarla girdiğimiz her savaşı kazandık. Tarihimiz boyunca imparatorlarımız hep güçlü olmuştur, Selassie de en güçlüleriydi. Hiçbir adam böyle sevmemiş ve yok etmemiştir.”

“Ona karşı mı savaştınız?”

Fekadu öyle bir iç çekti ki William bunun dinsel bir an, bir seremoninin ilk adımı olduğunu anladı, ikinci adımda, nefesini bıraktığında da seremoni tam anlamıyla başladı.

“Hayır,” dedi Fekadu. “Ben akıllı bir çocuktum. Dâhiydim. Üstün zekalıyım. Beni Oxford’a Selassie gönderdi. Orada fizik okudum, matematiği ve uçma sanatını öğrendim. Sonra memlekete dönüp Selassie’nin ordusunda jet pilotu oldum.”

“Savaşlara katıldınız mı?” diye sordu William.

“Asıl sormak istediğinizi sorun William. Katil olup olmadığımı merak ediyorsunuz, değil mi?”

William karısının ve kızınınin Seattle’daki evlerinin bodrumunda, askeri jetler üstlerinden göğü yırtarak geçerken korkuyla sarıldığını gözünün önüne getirdi. Bu her ağustos, ABD Deniz Kuvvetleri’nin Blue Angels filosu seyircileri akrobasi gösterisiyle eğlendirmeye geldiğinde oluyordu.

“Katil olup olmadığımı merak ediyor musunuz?” diye sordu Fekadu. “Hadi katil miyim diye sorun.”

William korkunç cevabı, korkunç soruyu sormadan öğrenmek istiyordu.

“Ne olduğumu sormayacak mısınız?” diye sordu Fekadu.

“Soramam.”

“Kendi halkımı bombaladım.”

William gökyüzünde iniş izni beklerken meydan turu atan dört, beş, altı jet saydı.

“Üç yıl boyunca kendi halkımı öldürdüm,” dedi Fekadu. “Sonra, 3 Haziran 1974’te bunu artık yapamayacak hâle geldim. O sabah karımı ve çocuklarımı öpüp veda ettim, annemi ve babamı öptüm, onlara akşam geleceğim diye yalan söyledim. Nereye gittiğimi bilmiyorlardı. Üsse gittim, uçağıma bindim ve uçup gittim.”

“Askerden mi kaçtınız?” diye sordu William. İnsan nasıl avcı uçağı çalardı? Bu mümkün müydü? Mümkünse, böyle bir suçu işlemek için ne kadar cesaret gerekirdi? William asla o kadar cesur olamayacağından emindi.

“Evet, askerden kaçtım,” dedi Fekadu. “Fransa’ya uçtum ve hava sahasına girdiğimde az kalsın vurulacaktım, ama inmeme izin verdiler ve beni tutukladılar, çok geçmeden de sığınma hakkı tanıdılar. Seattle’a beş yıl önce geldim, galiba ölene kadar da burada kalacağım.”

Fekadu sonraki çıkışa girdi. Havaalanına iki dakika kalmıştı. William bu yolculuğun bu kadar erken bitmesini istemediğini fark edince şaşırıldı. Fekadu’yu kahve içip sandviç yemeye, bir dilim turta yemeye, kardeşliğe davet etsem mi acaba, diye düşündü. William gerçek olsalar da, olmasalar da bu adamın hikayelerini dinleyip onlardan ders almak istiyordu. Belki bir kişinin hikayelerinin gerçek olup olmaması önemli değildi. Fekadu’nun otobiyografisi tamamen uydurma olabilirdi ama William dünyanın bir yerinde, Afrika’da

veya Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yerde, bir adamın, bir jet pilotunun katılması gereken bir savaştan kaçmak istediğinden emindi. Böyle yüzlerce, belki binlerce adam vardı, kaçının kaçacak cesareti vardı peki? Fekadu kendi gerçek acısını ve yalnızlığını anlatmıyorduydu da, bilmeden gerçek ve yalnız bir adamın acısını anlatmıştı.

“Ya aileniz?” diye sordu William çünkü başka ne soracağını bilemiyordu ve çünkü karısını ve kızını düşünüyordu. “Onlar tehlikede değil miydi? Selassie onlara zarar vermek istemez miydi?”

“Selassie onlara dokunmasın diye dua edebildim sadece. Bana hep iyi davranmıştı ama kafama eseni yaptığımı düşünürdü, bu yüzden ailemin kaçışımla alakası olmadığını bilir diye umdum. Kalarak da korkaklık ettim, kaçarak da. Ama bunların önemi kalmadı çünkü ben kaçtıktan birkaç hafta sonra Selassie tahttan indirildi.”

“Darbe mi oldu?”

“Evet, Derg onu devirdi, bütün düşmanlarını ve düşmanlarının ailelerini katlettiler. Selassie'yi sonraki sene yastıkla boğdular. Bundan sonra Etiyopya'ya hiç dönemedim çünkü Selassie'nin adamları beni ihanet ettiğim için öldürmek istiyordu, Derg de Selassie'nin askeri olduğum için. Her gün, her gece onlardan biri aileme zarar verir diye korkuyorum. Oraya gidip onları korumak istiyorum. Onları buraya getirmek istiyorum. Yerde yatabilirler! Ama şimdi, Etiyopya'ya demokrasi neredeyse gelmiş olsa bile geri dönemem. Çok fazla yaşanmışlık ve acı var ve ben çok korkuyorum.”

“Ailenizle en son ne zaman konuştunuz?”

“Birbirimize mektup yazıyoruz, bazen ulaşıyor. Bana bir keresinde fotoğraflar gönderdiler ama hiç elime ulaşmadı. Bir de iki gün boyunca arayacaklar diye telefonun başında bekledim, ama telefon hiç çalmadı.”

Fekadu taksiyi yavaşça havaalanı kaldırımında durdurdu. "Geldik beyefendi," dedi.
"United Airlines."

William bu seremoninin nasıl bitmesi gerektiğini bilmiyordu. Geçmişlerinin toplamı karşısında kendisini küçük ve güçsüz hissediyordu. "Şimdi ne yapmam lazım?" diye sordu.

"Beyefendi, bu yolculuk için 38 dolar ödemeniz lazım," dedi Fekadu gülerek. "Bir de iyi bir bahşiş."

"Ne kadarı iyidir?"

"Bazen aileme para gönderiyorum. Parayı sarıp zarfın içinde saklamaya çalışıyorum. Çalınacağını biliyorum ama bari birazı aileme ulaşır diye umuyorum. Umarım kendilerine benim yerime hediye alıyorlardır. Umarım."

"Bunun için dua ediyor musunuz?"

"Evet William, bunun için dua ediyorum. Siz sağ salim gidin ve siz yokken karınız ve kızınız güvende olsun diye de dua ediyorum."

"Bagajı açın, çantaları ben alırım," dedi William, Fekadu'ya 60 dolar verdi, taksiden indi, bagajdan çantalarını aldı ve bagajı kapattı. Sonra yolcu tarafındaki pencereye yürüdü, içeri eğildi, Fekadu'nun yüzünü ve boynundaki korkunç yarayı inceledi.

"O yara nasıl oldu?" diye sordu.

Fekadu eski yarasının üstünde parmağını gezdirdi. "Ah," dedi. "Savaşta oldu sandınız herhalde. Ama hayır, taksiyle kaza geçirince oldu. William, jet pilotluğum taksi şoförlüğümden çok daha iyi."

Fekadu şen bir kahkaha patlattı. William bu zavallı adamın geçici bile olsa nasıl bu kadar mutlu olabildiğini merak etti.

"Hikayeleriniz..." dedi William. "Size inanmak istiyorum."

"Öyleyse bana inanın," dedi Fekadu.

William geri çekildi, kendinden emin değildi, korkuyordu.

“Güle güle William Amerikan,” dedi Fekadu ve uzaklaştı.

William kaldırım kenarında durdu, rahat nefes alamıyordu. Acaba ölüyor muyum diye düşündü. Elbette ölüyordu, gün geçtikçe ölen, kusurlu bir fâniydi, ama kalp krizi veya felç geçirip kaldırıma yığılacakmış gibi hissediyordu. Çantalarını bırakıp terminale koştu. Aman, bagaj görevlisi çantalarının tehlikeli olduğunu düşünsün! Güvenlik görevlisi çantaları x-ray cihazından geçirip gizemli şekiller bulsun! Bomba imha ekibinden bir kovboy önlem olarak çantaları patlatsın! Havaalanı müdürü havaalanını kapatıp bütün yolcuları arasın! FAA başkanı bütün uçakların inmesini emretsin! Amerikan gökleri kanatlı her şeyden mahrum kalsın! Kuşlar uçmayı bıraksın! Hava bile dursun, donsun! William’ın umurunda değildi. Terminalin içinde koştu, müsait bir ankesörlü telefon, sabit telefon, gerçek ve yere bağlı bir şey aradı, sonunda bir tane buldu, yuvaya iki tane 25 sent attı ve evinin numarasını çevirdi, telefon çaldı, çaldı, çaldı, çaldı, William karısının ve kızının zarar gördüğünü, yerde ölü yattığını düşünürken Marie telefonu açtı.

“Merhaba William,” dedi.

“Buradayım,” dedi William.

CHAPTER FOUR

FOR AND AGAINST THE FOREIGNIZATION METHOD

As previously mentioned, Venuti's ideas on foreignization in *The Translator's Invisibility: A History of Translation* form the basis of my theoretical framework. I analyse Çilgin Atı Düşlemek and Kızılderiliye Yer Yok through his symptomatic analysis approach to reveal the discontinuities caused by the domestication method, along with the target culture values which require the use of this method. However, in my translation of the four stories from *Ten Little Indians*, aside from foreignization, I also use domestication to a certain extent. In this chapter, I first offer an analysis of Venuti's foreignization theory, as well as a discussion of the advantages and disadvantages of foreignization. Later, I elaborate on my solution of combining domestication and foreignization to avoid the translation problems they cause. Finally, I examine how this combination can change the target reader's perception of Sherman Alexie.

4.1 Venuti and Foreignization

In his introduction to *Rethinking Translation: Discourse, Subjectivity, Ideology*, Venuti examines the expectations surrounding the act of translation and their effects on the translator's literary, cultural, economic and legal status. He observes that the measure of translating well is producing a text which reads like an original and effectively becoming invisible. Translators who adapt to this expectation of invisibility often fail to consider the theoretical aspect of translation, reinforcing the idea that translation is simply manual labour. Moreover, as Venuti later states in *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, translators are employed as work-for-hire contractors in the United States, which is another reason for them to be alienated from their own work (10). Since translators do not discuss their work in a theoretical light, the act of translation is given a derivative status in the legal system.

Consequently, the translator not only has limited rights over his/her own work but also receives a reduced remuneration for such work.

Venuti argues that the derivative status of translation is rooted in the Platonic idea of originality and imitation; this is why “The ‘original’ is a form of self-expression appropriate to the author, a copy true to his personality or intention, an image endowed with resemblance, whereas the translation can be no more than a copy of a copy, derivative, simulacral, false, an image without resemblance” (*Rethinking Translation* 3). However, translation is also a form of creative self-expression which reveals the translator’s preferences, beliefs and ideas. The society’s lack of appreciation for the translator’s self-expression leads to translators who aim to disappear from the text.

According to Venuti, in Anglo-American literature, translators create an authorial voice through various strategies such as linear syntax, linguistic consistency, current usage and conversational rhythm. Such strategies offer a sense of fluency and transparency to the reader by forming a uniform discourse. However, by supposedly removing his/her intervention to achieve transparency, the translator performs an act of “self-annihilation” which reinforces his/her marginal, derivative position (*Rethinking Translation* 5). Meanwhile, the author’s foreignness is also removed from the text: as in the case of Sherman Alexie’s two translations discussed above, foreign cultural and linguistic elements are replaced with familiar target culture and target language elements. This act of domestication not only imposes a cultural hegemony over the source culture but also increases the book’s profitability by appealing to more readers. Domestication is, then, an essentially nationalistic and capitalistic translation method which works to strengthen dominant literary systems.

Venuti states that since the translator’s invisibility is directly related to nationalistic and capitalistic values, “any attempt to make translation visible today is necessarily a political

gesture" (*Rethinking Translation* 10). The translator's political gesture starts with choosing the source text and the translation method consciously. Any method which obscures reading and violates target culture values, such as transparency, serves as a way to ensure that the translator is visible and the author is foreign in the text. One such method is abusive fidelity, which works well with post-structuralist writing since it recreates broken syntactical, semiotic and discursive language structures (*Rethinking Translation* 12). Choosing a text which violates target culture values or using a marginal language can also "stage an alien reading experience" in the target language (*The Translator's Invisibility* 20).

Venuti's arguments in favour of foreignization focus on two potential results. Firstly, after becoming visible through violating target culture values, the translator can be more present and central, instead of marginal, in literature, culture and law. This presence may not only yield more creative and more independent artistic expressions but also increase the translator's income considerably, making translation a sustainable profession. According to Venuti, reforming the relationship between the translator and translation can be an anti-capitalistic and culturally enriching act.

Secondly, the emphasis on the author's foreignness can break the hierarchy in which dominant cultures impose their values on less dominant cultures. Venuti observes that in Anglo-American literature, the percentage of translated books is quite low – approximately 2-4 percent – compared to other literatures which consist of approximately 10-15 percent of translation (*The Translator's Invisibility* 12-14). Therefore, domesticating an already small number of source culture books greatly limits the information exchange between the cultures. This nationalistic and xenophobic approach in Anglo-American literature may bring economic benefits, but it also leads to cultural imperialism. As Venuti states, "Translation wields enormous power in the construction of national identities for foreign cultures, and

hence it potentially figures in ethnic discrimination, geopolitical confrontations, colonialism, terrorism, war" (*The Translator's Invisibility* 19). Clearly, the preferred method of translation in a literary system can control the interactions with "the other", change perceptions, affect the ideological approaches in the society and provoke drastic reactions such as terrorism and war. In this light, foreignization is a solution against both unequal cultural exchange and potential problems of racism.

4.2 Advantages and Disadvantages of Venuti's Foreignization

Venuti's foreignization theory forms the theoretical background of my thesis since it problematizes the phenomenon of domesticating source culture elements and offers plausible solutions to this problem. Moreover, according to Anthony Pym, the theory stimulates a discussion of methodology in Translation Studies in a coherent way (Pym "Part 1"). However, before applying such a translation method, it is important to acknowledge its strengths and weaknesses, especially in terms of Sherman Alexie's writing.

Clearly, one of the biggest advantages of the method is the accurate and consistent reflection of Sherman Alexie's language and culture. As previously mentioned, Sherman Alexie's works resist oppression and erasure through humorously (re)defining Nativeness and preserving Native elements. Thus, by replacing source culture values, the domestication method normalizes Sherman Alexie, destroys the elements he wants to protect, invalidates his particular political stance against white colonialism and conceals his otherness in Native and American cultures. In contrast, foreignization transfers the author's identity and political objective into the target culture. Another important aspect is the anti-racist, anti-capitalist and anti-systemic basis of foreignization: while domestication is concerned with reproducing the system's values, foreignization disrupts and subverts them. Since Sherman Alexie's writing

often concentrates on systemic issues of racism and capitalism in the United States, the foreignization method is ideologically in line with his works.

Another significant advantage of foreignization is the translator's active, visible position in the text. By focusing the target reader's attention on the foreignness of the text, the translator can start a discussion on his/her choice of methodology and its reasoning. This may not only make the translator's political and artistic identity visible to target readers but also intensify the author's political message, portraying him/her more accurately in the target literary system.

In this light, it can be argued that Sherman Alexie's destabilizing effect on his culture can be reinforced in the target culture through foreignization. The translator's choice of increasing the destabilizing effect and starting a political or artistic discussion might be based on several reasons. In my translation of Sherman Alexie, the first reason for such a choice is the problem of using Turkish in accordance with its linguistic paradigms. Turkish has been used as a tool of oppression and discrimination towards minorities in Turkey for decades: forced to speak Turkish at school, at work, in the hospital, in the police station, in the courtroom and even on the street, people of Armenian, Greek, Kurdish, Jewish—and many other—origins have been able to keep their cultures and languages alive only in their homes and ethnic circles. Therefore, for the translator, disrupting the paradigms of Turkish through foreignization can be a way to problematize and call attention to the institutional and public racism minorities face in Turkey.

The refusal to use a linguistically acceptable Turkish might have more political impact than simply not using a tool of racism in an anti-racist text. A destabilized Turkish can disrupt the current system and show how it is possible to discuss and resolve decades of oppression in a humorous way. If such a linguistic destabilization continues, the disruption can lead to

the formation of a new system altogether. As Luce Irigaray argues, “If we keep on speaking the same language together, we’re going to reproduce the same history. Begin the same old stories all over again. [...] If we keep on speaking sameness, if we speak to each other as men have been doing for centuries, as we have been taught to speak, we’ll miss each other, fail ourselves” (205). Irigaray advocates a change of language in relation to feminist theory; however, the same necessity of change can also be discussed in terms of reforming a racist language. Since speaking a racist language to fight racism is contradictory and ineffective, destabilizing Turkish might start the dialogue about how a new, nonracist language can emerge. When linguistic paradigms are broken, we can challenge the sameness of Turkish and avoid reproducing the same racist history again.

Another reason for foreignization is the capitalist aspect of literary translation. Through domestication, foreign works are diluted and clarified for easier consumption and increased profits. Essentially turning into fast food, source texts lose their foreign aspects, along with their specific styles and political messages. In contrast, a resistant translation forces the target reader into doing a close reading of the text, engaging with it, researching and discussing it. Various methods such as creating syntactically, discursively or semantically foreign translations or offering no explications—through translator’s notes and in-text clarifications, for example—can reduce the text’s accessibility to a great extent. While this allows the translator to start a discussion on the commodification of art, the target reader, who is now an active learner, has the chance to form his/her own ideas on the subject. In terms of Sherman Alexie, creating a resistant translation by not intervening and helping the reader might mean piquing the reader’s curiosity and generating more interest in Native issues and Native culture.

Venuti's foreignization theory is a milestone in Translation Studies since it paves the way for discussing methodology, positioning the author accurately in the literary system and recognizing the translator as a political and artistic being. However, the theory has some weaknesses which make its application difficult in Sherman Alexie's case or affect the theory's soundness.

The first problem of the theory is its scope: Venuti suggests the foreignization method as a solution to Anglo-American xenophobia. However, he does not define the limits of Anglo-American culture or explain what these limits are based on. It is unclear if Anglo-American hegemony, or in Pym's words, "Anglo-Americandom", includes Australia and New Zealand, for example (*Venuti's Visibility* 170). Furthermore, it is questionable if all Anglo-American countries can be discussed with the same critical approach. Venuti simply assumes that every Anglo-American country is equally xenophobic, disregarding their differing political, social and cultural dynamics.

Interestingly, in his criticism, Venuti does not limit himself to the texts coming into Anglo-American culture and expands the scope of his theory. As he discusses Eugene Nida's dynamic equivalence theory, which is based on domesticating the source text to ensure understandability, he argues against leaving the source culture behind: "The understanding of the foreign text and culture which this kind of translation makes possible answers fundamentally to target-language cultural values while veiling this domestication in the transparency evoked by a fluent strategy" (*The Translator's Invisibility* 22). Venuti finds hiding the source culture values from the target reader problematic because domestication increases

the impact of the translation's ethnocentric violence¹³. However, as Pym notes, Nida's theory is concerned with making Bible accessible to non-English speaking readers (Pym "Part 2"). Since English speakers do not have such accessibility issues, the theory does not discuss translating Bible into English in accordance with dynamic equivalence; Nida only focuses on the cultures which are under Anglo-American hegemony. Contradictorily, Venuti expects these subordinate cultures to use the foreignization method, too. According to him, all cultures must be exposed to foreignness, even if this means allowing Anglo-American influence into subordinate cultures and reinforcing their positions in the hierarchy.

Venuti's foreignization method works for and against Anglo-American hegemony, simultaneously supporting and undermining it. His subsequent concept of minor translation is similarly confusing. He argues that minor translation is a series of methods protecting subordinate cultures from the imperialism of English:

Translating in minor languages is often a calculated political move designed to preserve them, to enhance their expressive capacities, and to stimulate cultural development. [...] Translating that builds minor cultures simultaneously creates identities for them, however much hybridized, reinforcing their social presence and challenging the majority that defines their marginal position.

("Introduction" 138)

Minor translation subverts global power structures and resists Anglo-American hegemony. As Venuti points out, this act of resistance is carried out through various methods such as skopos theory, domestication and foreignization ("Introduction" 143). Even though he

¹³ Venuti thinks that every translation is an act of ethnocentric violence since it always adds some target culture values into the text. However, the domestication method includes more of these values, which means inflicting more violence on the text.

recognizes domestication as a method of preserving subordinate cultures, Venuti claims that “Strongly domesticating translations of major into minor languages don’t guarantee that the target culture will remain free of ‘corruptions’, of dominant foreign influences” (“Introduction” 141). In brief, Venuti, who argues that domestication hides source culture values while appearing fluent, also suggests that domestication cannot erase foreign influences completely.

Venuti’s conflicting criticism on Anglo-American hegemony and subordinate cultures is important for my thesis since Turkish can be considered subordinate to English. As also observed in other subordinate cultures, Turkish people often incorporate loanwords from English into formal and informal contexts, follow Anglo-American music, literature and cinema closely, and produce their own culture under the influence of English. Therefore, producing a foreignizing translation of Sherman Alexie based on Venuti’s theory only brings more English values into Turkish and solidifies the position of Turkish as a subordinate language.

However, in this hierarchy, Turkish is both the object and subject of subordination: minority languages in Turkey have restricted visibility within culture, which inhibits their development and diminishes their chances of survival. The hegemony of Turkish over minority languages is the result of a conscious effort to replace different ethnic identities with Turkishness. As Demirkol and Paker argue, this effort is mostly observed between the 1920s and 1990s (171), specifically, between the foundation of the Turkish nation state and the shift towards a relatively more democratic and liberal government. Demirkol and Paker find that Armenian and Kurdish translators and publishers resist the “red lines” of Turkish nationalism through working into Turkish (179): while Armenians prioritize the recognition of their history, Kurds focus on the recognition of their language (181). Even though this act of

resistance to have their histories and languages recognized is a proof of changing dynamics, the linguistic and cultural hierarchy in Turkey is still a significant problem.

At this point, Venuti's theory becomes problematic: if Turkish has to resist Anglo-American hegemony, Sherman Alexie's books must be domesticated. But, as Turkish is a tool of racism and oppression towards minorities, the translator may not want to protect Turkish values in the translation and maintain the hegemony over minorities in Turkey. On the other hand, foreignizing Sherman Alexie's works means strengthening Anglo-American hegemony. When Sherman Alexie's position of writing in English as a victim of and rebel against Anglo-American imperialism is considered, the power relations between the cultures become even more complicated: while domesticating English undermines the colonizing culture, it also damages the new mother tongue of Natives, which is now an integral part of their culture, and in Sherman Alexie's case, resistance. How can English—which serves as both a tool of oppression and resistance—can be translated into Turkish—which is simultaneously oppressed and oppressive? Unfortunately, Venuti's oversimplified analysis on Anglo-American hegemony fails to provide a concrete solution for this intricate power hierarchy.

Another major problem with Venuti's foreignization theory is the limited understandability and readability of the target text. As previously discussed, Sherman Alexie's writing often consists of dark humour to communicate Native issues to a wider audience. In most instances, the combination of humour and pain leaves the reader uncomfortable and upset. How Sherman Alexie delivers his messages to readers is a crucial part of his writing which must be transferred into the target culture. However, the translatability of humour—and in this case, dark humour—from English into Turkish is a significant problem. As Diana E. Popa states, "A translator not only has to judge whether the

target language reader understands the humour in a given text but he/she must also know or guess whether the humour functions as humour in the target culture" (153). In this light, when dark humour's relatively less familiar status in Turkish is considered, it becomes clear that the target reader's understanding and appreciation of Sherman Alexie's humour—and subsequently, his political message—will be rather limited. Thus, using the foreignization method and resisting target culture values will only cause further confusion and the reader will not necessarily experience the intended discomfort and pain.

Clearly, understandability and readability are dependent on not only the translation method but also the targeted readership. Venuti admits that in a foreignizing translation, the target readers are "the educated elite" who can recognize the linguistic and cultural peculiarities as foreignization efforts (*The Translator's Invisibility* 101). In contrast, less educated readers judge the text in accordance with their target culture values and identify the discrepancies as mistranslation or unidiomatic translation. While discussing foreignization or moving the reader toward the writer, Schleiermacher does not problematize its inherent elitism, arguing that the educated elite are responsible for how their culture flourishes: he entrusts them with "generating a certain characteristic mode of expression and influencing the whole evolution of a culture" (Schleiermacher qtd. in *The Translator's Invisibility* 102). Foreignization empowers both translators and elite readers to actively shape the language, culture and society, but excludes the less educated from the dialogue.

Pym does not agree with the elitist approach of foreignization, asserting that Venuti's theory not only positions himself as a savior of sorts but also keeps the system of information production and transference away from public access. According to Pym, this cyclical system depends on creating obscure texts and needing academics to decipher them, who later produce more obscure texts:

[Venuti wants to liberate translators] as a university professor, a professional reader of difficult texts whose most immediate addressees are also professional readers of difficult texts. It is only fitting that the path of liberation should also lead through the land of difficult texts, calling for the production of translations with non-standard language of all kinds. As long as the translations are kept distant from the masses' cheap understanding, the professors will be employed to read and talk about those translations. (*Venuti's Visibility* 175)

By keeping the text away from general public, the academic guarantees the continuance of his/her almost mystical and definitely patronizing status. Here, the elite readers are not concerned with guiding the development of their culture, they are focused on remaining necessary and relevant in it.

Apart from its limitations on information production and transference, the elitism of foreignization is also problematic in terms of switching the translator's focus to the wrong readership. It is true that the average reader is often more conservative and resistant to change than the educated one: "The average middle-class reader wanted works which were within his own experience and range of emotion, reflecting his own interests and not conflicting with the demands of his morality" (Ward qtd. in *The Translator's Invisibility* 104). However, this is precisely the reason for mainly targeting him/her: as he/she conforms to the present cultural values and relies on what is familiar to him/her, the destabilization created by the translation should affect him/her the most. Considering my aim to transfer Sherman Alexie's messages about racism and oppression into Turkish to stimulate social and cultural change, it makes sense to target the average people who are more likely to engage in racism and oppression rather than the possibly well-educated, cosmopolitan and open-minded elite. I argue that, instead of sharing this political task of "influencing cultural evolution" with the educated

readers and alienating the average readers—or rather, the elites and myself—it is better to make the text accessible to as many people as possible and confront their cultural values.

The final problem with Venuti's foreignization theory is its prescriptive nature. Even though Venuti's theory recognizes translators as artistic and ideological beings who should be visible in their cultures, it does not refrain from limiting their translation choices to foreignization, which may not be the ideal solution in every case. About the prescriptiveness of foreignization, Venuti argues the following:

What I am advocating is not an indiscriminate valorization of every foreign culture or a metaphysical concept of foreignness as an essential value; indeed, the foreign text is privileged in a foreignizing translation only insofar as it enables a disruption of target-language cultural codes, so that its value is always strategic, depending on the cultural formation into which it is translated. (*The Translator's Invisibility* 41-42)

Venuti rejects the idea that foreignness is a fundamental quality of each translation: his priority is simply resisting what the target culture expects from and forces on the translator. Depending on the target culture, foreignization may not be a destabilizing phenomenon, which means it may not be a sensible solution.

However, as previously mentioned, Venuti also thinks that Nida's dynamic equivalence, or the domestication method, should not be adopted since it increases the ethnocentric violence of translation and creates a false impression of fluency. Venuti claims to be impartial about the use of foreignization, but he also argues against the use of domestication theories. His absolute disapproval of Nida and André Lefevere's criticism of Schleiermacher shows that he is indeed prescriptive about the foreignization method (*The Translator's Invisibility* 117-118).

What this means for the translator is clear: even though the translation scholar defends the translator's right to be visible, he/she still does not trust the translator's agency in terms of determining the ideal translation method or methods. The translator is pushed into a dichotomy of domestication and foreignization, of us and them, of right and wrong. Faced with choosing between the reader or the author, the translator is not allowed to stay in the middle ground and prioritize both sides.

This middle ground, which is more often than not the ideal solution, as in Sherman Alexie's case, is frowned upon by Schleiermacher: "These two paths are so very different from one another that one or the other must certainly be followed as strictly as possible, any attempt to combine them being certain to produce a highly unreliable result and to carry with it the danger that writer and reader might miss each other completely" (49). Schleiermacher asserts that the combination of foreignization and domestication is problematic because the methods are too distinct from each other to be applied consistently and meaningfully. What he fails to realize is that both sides of the dichotomy have advantages and disadvantages which make applying only one method challenging. On the one hand, the domestication method makes the text accessible for the reader, but it also normalizes the anomalies of the text by hiding cultural differences and adapting discourses. On the other hand, foreignization transfers the author's original language into the target culture, but it also reduces the text's understandability and readability. The ideal solution is allowing the translator to apply the suitable method depending on the context, to stay in the middle ground.

In his discussion of the binarisms throughout the history of translation theory, Pym terms this middle ground "the silenced middle term" ("Schleiermacher" 5). This silenced middle term has been avoided by many translation scholars who are "confusing physical with moral reality": physically, people cannot be in two places at once, but the translating subject

is not bound by physical rules (“Schleiermacher” 10). Discussing translation in terms of belonging to one place or another means rejecting the translator’s right to not belong and stay in between. In fact, Pym states that “the existence of [the people in the middle] sets up the very possibility of translation”, suggesting that translators translate because they are in the middle term (“Schleiermacher” 27-28). I find Pym’s defence of the middle term and the empowerment it offers to the translator important. As I have discussed, Venuti’s foreignization theory has advantages which increase Sherman Alexie’s and my visibility in Turkish literature; however, there are also serious disadvantages which alienate the text from the target reader. Pym’s middle term creates the space for me to take advantage of foreignization while avoiding its problems.

4.3 The Translation of the Four Stories from *Ten Little Indians*

Ten Little Indians consists of nine short stories which focus on Indians living in Seattle and their interactions with urbanization, tradition, racism and poverty, along with a new and important subject, terrorism. Even though the book has a new set of characters and a new setting compared to *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven* and *Reservation Blues*, its political stance and humorous language are similarly destabilizing for American culture. From this book, “Lawyer’s League”, “Can I Get a Witness?”, “Do Not Go Gentle” and “Flight Patterns” are the four stories I have selected for translation based on how well they represent Sherman Alexie’s style and the book’s main themes.

As I have discussed in Chapter Two, based on the books *Çılgın Atı Düşlemek* and *Kızılderiliye Yer Yok*, Sherman Alexie’s portrayal in the Turkish literary system is not as destabilizing as it is in the United States. The translators, Ahu Ersözlü and Fatih Kınalı, have generally used the domestication method which normalizes Sherman Alexie’s writing while also hiding the cultural elements he wants to preserve. There needs to be a broader discussion

on if the translators have applied this method after some methodological reflection or if the publishers and the current literary values have had a certain influence on them. These questions are beyond the scope of my thesis; however, I recognize the possible challenges they might have faced and offer my translation as an alternative to their portrayal of Sherman Alexie.

I argue that the ideal way to preserve Sherman Alexie's destabilizing approach in the Turkish literary system is using a combination of foreignization and domestication in a consistent and meaningful manner. Through applying foreignization, specifically on a semantic level, it is possible to protect and project not only important Indian concepts but also Sherman Alexie's special, humorous writing style.

As I shall discuss in more detail below, in my translation, some of the foreign concepts—especially the concepts related to the American and Indian culture—which cannot be directly translated into Turkish and require explanation are left in English without any translator's notes. This method facilitates emphasizing Sherman Alexie's foreignness while also inviting the target reader to engage with the text and research the concept, for example, online. The reader's active participation in the communication process means stopping the text from being consumed without a thought. Moreover, the flow of the text is not interrupted with translator's notes based on the assumption that the reader needs an explanation: the reader decides to stop reading and learn more about the concept when he/she feels the need to. However, as noted before, in this thesis, this reader is a merely fictional one: my application of foreignization is based on the assumption that he/she is willing to both understand Sherman Alexie in his original context and take away certain political messages which might be relevant for the Turkish society. Thus, this approach is extreme for a published translation in the current Turkish literary system.

Keeping this in mind, this foreignization method ensures that the author, the translator and the target reader are active and visible parts of the information production and transference cycle. Meanwhile, the domestication method makes the text more accessible in the target culture. In my translation, domestication is used on a syntactical level so that a certain level of understandability and readability can be maintained. Domestication can also be observed in a few cases in which the phrases are potentially meaningless or misleading when translated into Turkish according to the foreignization method. This approach ensures that the target reader is not confused about what the author intends to communicate.

When the translation is examined, it is clear that, whether they are specific to Indian or American culture, the terms which do not have Turkish equivalents are some of the most important instances of foreignization. These terms are kept in English and no explanation is offered: “GED” (32), “First and Second Amendment” (34), “IRS” (47), “powwow” (68 and 73), “fancydance” (68) and “su-num-twee” (93) are some of the examples.

Other instances of foreignization involve references which are translated literally to transfer Sherman Alexie’s style into Turkish. For example, “At 5:05 A.M., Patsy Cline fell loudly to pieces on William’s clock radio” (*Ten Little Indians* 102) references Patsy Cline’s song “I Fall to Pieces”, and to preserve the reference, the sentence is translated as “Saat 05.05’te Patsy Cline, William’ın saatli radyosunda yüksek sesle paramparça oldu” [At 05.05, Patsy Cline fell loudly to pieces on William’s clock radio] (77). The next sentence in the text is a reference to Donna Fargo’s song “The Happiest Girl in the Whole USA”, which is also translated literally: “[he] dozed for fifteen more minutes before Donna Fargo bragged about being the happiest girl in the whole USA” (*Ten Little Indians* 102) is translated as “Donna Fargo bütün ABD’deki en mutlu kız olmasıyla övünene kadar 15 dakika daha kestirdi” [He dozed

for fifteen more minutes before Donna Fargo bragged about being the happiest girl in the whole USA] (77).

A similar instance is the following reference to Shakespeare¹⁴: “He wanted to fornicate, to sex, to breed, to screw, to make the beast with two backs” (*Ten Little Indians* 105). The sentence is translated as “Zina yapmak, seks yapmak, üremek, düzüşmek, iki sırtlı canavar olmak istiyordu” [He wanted to fornicate, to have sex, to breed, to screw, to become the beast with two backs] (80). In another famous Shakespearean¹⁵ reference, the foreignization method is used again: “My dunk was more than kin and less than kind” (*Ten Little Indians* 63) is translated as “Smacım akrabalıktan yakın, kibarlıktan uzaktı” [My dunk was closer than kin, and far from kindness] (41). One last example is the reference to Theodore Roethke’s “I Knew a Woman”¹⁶: “Only the poets know what bright shapes a bright container can contain” (*Ten Little Indians* 59). This is translated as “Sadece şairler parlak bir kabın hangi parlak şekilleri kapsayabileceğini bilir” [Only the poets know what bright shapes a bright container can contain] (46). With these references, the foreignization method lies not much in the translation itself, but in the sudden unfamiliar, foreign discourse which is not explained to the reader. Since Sherman Alexie uses cultural references in his writing very often, his authorial voice is reflected without any interruption.

Other foreignization examples include originally English or French terms which have been adapted to Turkish previously, although some of these adaptations are somewhat uncommon. Since they are important for reflecting Sherman Alexie’s foreignness, no explanation or definition which might familiarize the text has been offered: “narcoleptic” (*Ten*

¹⁴ “[...] your daughter and the Moor are making the beast with two backs” (15).

¹⁵ Hamlet’s first words: “A little more than kin, and less than kind” (MIT).

¹⁶ “The shapes a bright container can contain!” (Poetry Foundation).

Little Indians 106) is translated as “narkoleptik” (81), “agoraphobic” (*Ten Little Indians* 106) is translated as “agorafobik” (81), “androgynous” (*Ten Little Indians* 106) is translated as “androjen” (81), “sarcasm” (*Ten Little Indians* 108) is translated as “sarkazm” (83) and “phallic” (*Ten Little Indians* 117) is translated as “fallik” (92).

These instances of foreignization are combined with domestication on a syntactical level throughout the text. While English word order is subject-verb-object, Turkish word order is—generally—subject-object-verb, which means that a syntactically foreignizing translation from English into Turkish can significantly impair communication and hide the text’s message. Consequently, a domesticated syntax is necessary for making Sherman Alexie accessible for Turkish readers.

As previously mentioned, in the translation, some phrases are domesticated for clarity as well. This approach is adopted especially when there is a risk of losing the original humorous tone. One such example is the word “knee-jerk” (*Ten Little Indians* 56): a derogatory term, it is used to suggest an emotional, impulsive reaction to political issues. While “knee-jerk” does not have a direct equivalent in Turkish, the term “tatlısu” [freshwater] (34), which is used as an insult for people who are not serious or “hardcore” leftists, can help the target reader understand that a political insult is being used. Another example is the sentence “I wanted to scream at them for being as shallow and dirty as a dog dish” (*Ten Little Indians* 99): while the phrase is effective in English, it becomes unclear and unnatural when translated since dog dishes are not frequently associated with shallowness and dirtiness in Turkish. The following translation resolves the problem by offering a more familiar usage: “Lağım kadar sığ ve pis oldukları için onlara bağırarak istedim” [I wanted to scream at them for being as shallow and dirty as a sewer] (75).

Another instance where the text is clarified is the following: “‘I’m Indian,’ William said. ‘From India?’” (*Ten Little Indians* 115) is translated as “‘Ben yerliyim,’ dedi William. ‘Hindistan yerlisi mi?’” [‘I’m native,’ William said. ‘Native of India?’] (90). Since the double meaning of Indian is lost in Turkish, which has two separate words for Indians from America and Indians from India, the exchange and the ensuing confusion is incomprehensible for Turkish readers. To preserve this confusion, along with the relevance and humour of the next sentence, “‘No, not jewel-on-the-forehead Indian,’ said William. ‘I’m a bows-and-arrows Indian’” (*Ten Little Indians* 115), it is important to include India in the dialogue. The solution above clarifies the dialogue without interrupting the text’s flow, while also reflecting Sherman Alexie’s criticism of stereotypes.

Another instance of domestication is the explanation of the phrase “hanging around the fort”, which is used derogatorily for the Indians who adapted themselves to white culture and started living near their forts: “William’s hair hung around the fort, but Marie’s rode on the warpath!” (*Ten Little Indians* 104) is translated as “William’ın saçı kalenin etrafında dolanan Kızılderililer gibiydi, Marie’nin saçysa savaş yolunda at sürenler gibi!” [William’s hair was like the Indians who hung around the fort, but Marie’s hair was like the ones who rode horses on the warpath!] (79). While the translation does not give all the information about “hanging around the fort”, it hints that it is a Native concept, which can help the target reader then search for more information.

As I have discussed in detail, the domestication strategies applied in *Çılgın Atı Düşlemek* and *Kızılderiliye Yer Yok* hide Sherman Alexie’s foreign and destabilizing aspects. Through my solution of combining foreignization and domestication, Sherman Alexie’s writing becomes foreign and destabilizing in the Turkish literary system. Moreover, his humour and its political function, which are essential for my purpose of translating Sherman

Alexie, are preserved in Turkish since the text is understandable to the target reader. It is important to acknowledge that this understandability is partial: the semantic challenges in the text lead to confusions which can be resolved by being engaged with the text and doing research.

The combination of foreignization and domestication destabilizes the system in many ways. First of all, it breaks the binary of foreignization and domestication in Translation Studies and offers a new solution. Secondly, it destabilizes the paradigm in which the author is domesticated, the translator is invisible and the reader is simply a consumer: through this combination, the author becomes a foreigner, the translator becomes visible and the reader becomes an active learner. Finally, it disturbs the language of racism and oppression by opposing linguistic and cultural values. As a result, this translation method can be more suitable for the author's literary position.

CONCLUSION

In this thesis, I focused on Sherman Alexie's previous and, hopefully, future translations into Turkish, since his use of humour as a political tool in the literary system of the United States is an exemplary resistance method against oppression and racism. My discussion involved not only a look at his current portrayal in Turkey but also my own translation as an alternative approach to him.

In Chapter One, I started by discussing Sherman Alexie's background and style, which is challenging for both Natives and non-Natives in the United States. His use of dark, shocking humour facilitates communicating his political messages on subjects such as poverty, alcoholism, lack of education, stereotyping and racism. Through juxtaposing pain and humour, along with reality and imagination, he destabilizes the social and cultural system which has been oppressing Natives for the last 500 years.

Later, I explained why I find Sherman Alexie important in the Turkish context. Since he criticizes heavy political issues such as racism and oppression with dark humour, translations of his work can potentially influence similar new discourses around minority issues in Turkey, which can lead to dealing with racism more effectively. As the examples of Aziz Nesin, Gezi Park protests and Kurdish sketches show, such an approach is familiar in Turkey. Believing that Sherman Alexie fits the socio-political and literary contexts of Turkey, I argued that an accurate and understandable portrayal of him would mean not only respecting the Indian identity he preserves through his writing but also possibly creating similar methods of resistance in minority cultures.

In Chapter Two, I offered an analysis of the first two Sherman Alexie books translated into Turkish, *Çılgın Atı Düşlemek* and *Kızılderiliye Yer Yok*, according to Venuti's concept of symptomatic reading. Limiting myself to analysing the translators' use of foreignization and

domestication, I attempted to understand the driving forces behind such translation choices and their effects on the portrayal of Sherman Alexie. I observed that, in *Çılgın Atı Düşlemek*, the changes in the title and the book cover, the instances of censorship and mistranslation, and the use of domestication inconsistently and, at times, contrarily to the context and the author's style result in an inaccurate portrayal of Sherman Alexie. Similarly, in *Kızılderiliye Yer Yok*, the domestication of Indian elements, the changes made to the author's style and mistranslations affect how the target reader interprets Sherman Alexie negatively. After a discussion of these translations, I concluded that they fail to reflect the author's humorous and destabilizing approach, which is essential to his writing.

Offering my translation of "Lawyer's League", "Can I Get a Witness?", "Do Not Go Gentle" and "Flight Patterns" from *Ten Little Indians* in Chapter Three, I argued that an alternative method of translation can help transfer Sherman Alexie's unique style of using humour as a political tool into Turkish. Through a method of combining domestication and foreignization to preserve both understandability and originality in the target language, I managed to not only create a similarly destabilizing effect in Turkish but also resist the strict dichotomy of domestication and foreignization in Translation Studies.

In Chapter Four, I discussed Venuti's understanding of foreignization in *The Translator's Invisibility: A History of Translation* in detail. Venuti argues that, contrary to domestication, the foreignization method has the potential to make the translator visible in literature, culture and law, and preserve the foreignness of the author. Through opposing what is prescribed by the target culture, which is, for Venuti, the United States, the Anglo-American influence over other languages can be broken. Moreover, foreignization is useful in my translation of Sherman Alexie since it facilitates representing the author's style and message more accurately, highlights the artistic and political identities of the translator,

changes the capitalistic approach to producing and consuming literary works, and challenges the target culture values such as racism and xenophobia.

However, Venuti's approach to foreignization has some problems such as the definition of Anglo-American culture, the limited scope of the cultural hierarchy, the prescriptive and elitist nature of the theory, and the reduced understandability of foreignized works. As a solution, I combined these two polar opposites of translation theory by using foreignization on a semantic level and domestication on a syntactical level. As demonstrated by a series of examples, I argued that this combination allows me to maintain readability while the author remains foreign and destabilizing in the target culture, the reader becomes more engaged with the book, the translator finds a chance to be visible in the text and disrupt the target culture values, and the strict binary of domestication and foreignization in Translation Studies is broken.

This thesis attempted to address issues such as racism, destabilization and resistance through Sherman Alexie's humorous works and Venuti's concept of foreignization. I focused on how one can destabilize the binaries of "us and them" –in both Translation Studies and Turkish society –and create peaceful middle grounds. Due to the scope of this thesis, my discussion on Sherman Alexie's portrayal in the Turkish literary system was limited to *Çılgın Atı Düşlemek* and *Kızılderiliye Yer Yok*; hence, further research is needed on the subject. Another interesting research subject is testing to what extent the foreignization method could be applied in the Turkish literary system and how much the target reader would be willing to understand the foreign. Even though this thesis is simply an attempt at reflecting political messages through translation, there might be room for published translations to create the author's intended impact on the target reader.

Of course, translation will not lead to social change overnight, but it can contribute to it. I believe that every form of discussion on acknowledging racism, developing methods of resistance against racism and changing the discourse around minority issues is valuable and necessary in today's Turkey. And authors who use humour to discuss political issues like Sherman Alexie can serve as our starting point.

WORKS CITED

- Alexie, Sherman. *Çılgın Atı Düşlemek*. Trans. Ahu Ersözülü. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2001.
- . "I Hated Tonto (Still Do)." *Los Angeles Times*, 28 June 1998. Web. 20 July 2016.
- . *Kızılderiliye Yer Yok*. Trans. Fatih Kınalı. Istanbul: Plato Film Yayınları, 2008.
- . *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*. New York: Harper Perennial, 1994.
- . *Reservation Blues*. London: Minerva, 1996.
- . *Ten Little Indians*. London: Secker & Warburg, 2004.
- Anthony Pym. "On the translator's visibility, Part 1." *YouTube*. YouTube, 8 April 2012. Web. 12 August 2016.
- . "On the translator's visibility, Part 2." *YouTube*. YouTube, 8 April 2012. Web. 12 August 2016.
- Bird, Gloria. "The Exaggeration of Despair in Sherman Alexie's *Reservation Blues*." *Wicazo Sa Review* 11.2 (1995): 47-52.
- Coulombe, Joseph L. "The Approximate Size of His Favorite Humor: Sherman Alexie's Comic Connections and Disconnections in *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*." *American Indian Quarterly* 26.1 (2002): 94-115.
- Cox, James. "Muting White Noise: The Subversion of Popular Culture Narratives of Conquest in Sherman Alexie's Fiction." *Studies in American Indian Literatures* 9.4 (1997): 52-70.
- Demirkol-Ertürk, Şule, and Saliha Paker. "Beyoğlu/Pera as a Translating Site in Istanbul." *Translation Studies* 7.2 (2014): 170-185.
- Ford, Douglas. "Sherman Alexie's Indigenous Blues." *MELUS* 27.3 (2002): 197-215.
- Grabolle Çeliker, Anna. "Construction of the Kurdish Self in Turkey Through Humorous Popular Culture." *Journal of Intercultural Studies* 30.1 (2009): 89-105.

- Grassian, Daniel. *Understanding Sherman Alexie*. Columbia: The University of South Carolina Press, 2005.
- Irigaray, Luce. *This Sex Which Is Not One*. Trans. Catherine Porter. Ithaca: Cornell University Press, 1985.
- Jaggi, Maya. "All Rage and Heart." *The Guardian*, 3 May 2008. Web. 18 July 2016.
- KCTS9. "Sherman Alexie | CONVERSATIONS AT KCTS 9." *YouTube*. YouTube, 12 November 2008. Web. 15 July 2016.
- McFarland, Ron. "Sherman Alexie's Polemical Stories." *Studies in American Indian Literatures* 9.4 (1997): 27-38.
- McNally, Joel. "Sherman Alexie." *Writer* 114.6 (2001): 26-29.
- Meeker, Joseph W. "The Comedy of Survival." *The North American Review* 257.2 (1972): 11-17.
- Nelson, Jashua B. "Humor Is My Green Card: A Conversation with Sherman Alexie." *World Literature Today* 84.4 (2010): 38-43.
- Nesin, Aziz. "Markopaşa Meselesi." *Nesinvakfi*. Web. 25 November 2016.
- Öktem, Kerem. "Why Turkey's Mainstream Media Chose to Show Penguins Rather Than Protests." *The Guardian*, 9 June 2013. Web. 15 September 2016.
- Popa, Diana E. "Language and Culture in Joke Translation." *Ovidius University Annals of Philology* 15 (2004): 153-159.
- Pym, Anthony. "Schleiermacher and the Problem of 'Blendlinge'." *Translation and Literature* 4.1 (1995): 5-30.
- . "Venuti's Visibility." *Target* 8.1 (1996): 165-177.
- Roethke, Theodore. "I Knew a Woman." Poetry Foundation. Web. 30 November 2016.

- Rothberg, Nina. "Native American Spatial Imaginaries and Notions of Erasure in Sherman Alexie's *The Lone Ranger and Tonto Fistfight in Heaven*." *Anamesa: The Democracy Issue* 3.1 (2005): 63-69.
- Schleiermacher, Friedrich. "On The Different Methods of Translating." *The Translation Studies Reader*. Trans. Susan Bernofsky. New York and London: Routledge, 2004. 43-63.
- Shakespeare, William. "The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark." *The Complete Works of William Shakespeare*. MIT, 1993. Web. 21 August 2016.
- . *Othello*. New York: Simon & Schuster Paperbacks, 2009.
- "The Toughest Indian in the World." CBS, 19 January 2001. Web. 20 July 2016.
- Venuti, Lawrence. "Introduction." *The Translator* 4.2 (1998): 135-144.
- . *Rethinking Translation: Discourse, Subjectivity, Ideology*. London and New York: Routledge, 1992.
- . *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London and New York: Routledge, 2008.
- Yalçıntaş, Altuğ, editor. *Creativity and Humour in Occupy Movements: Intellectual Disobedience in Turkey and Beyond*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2015.